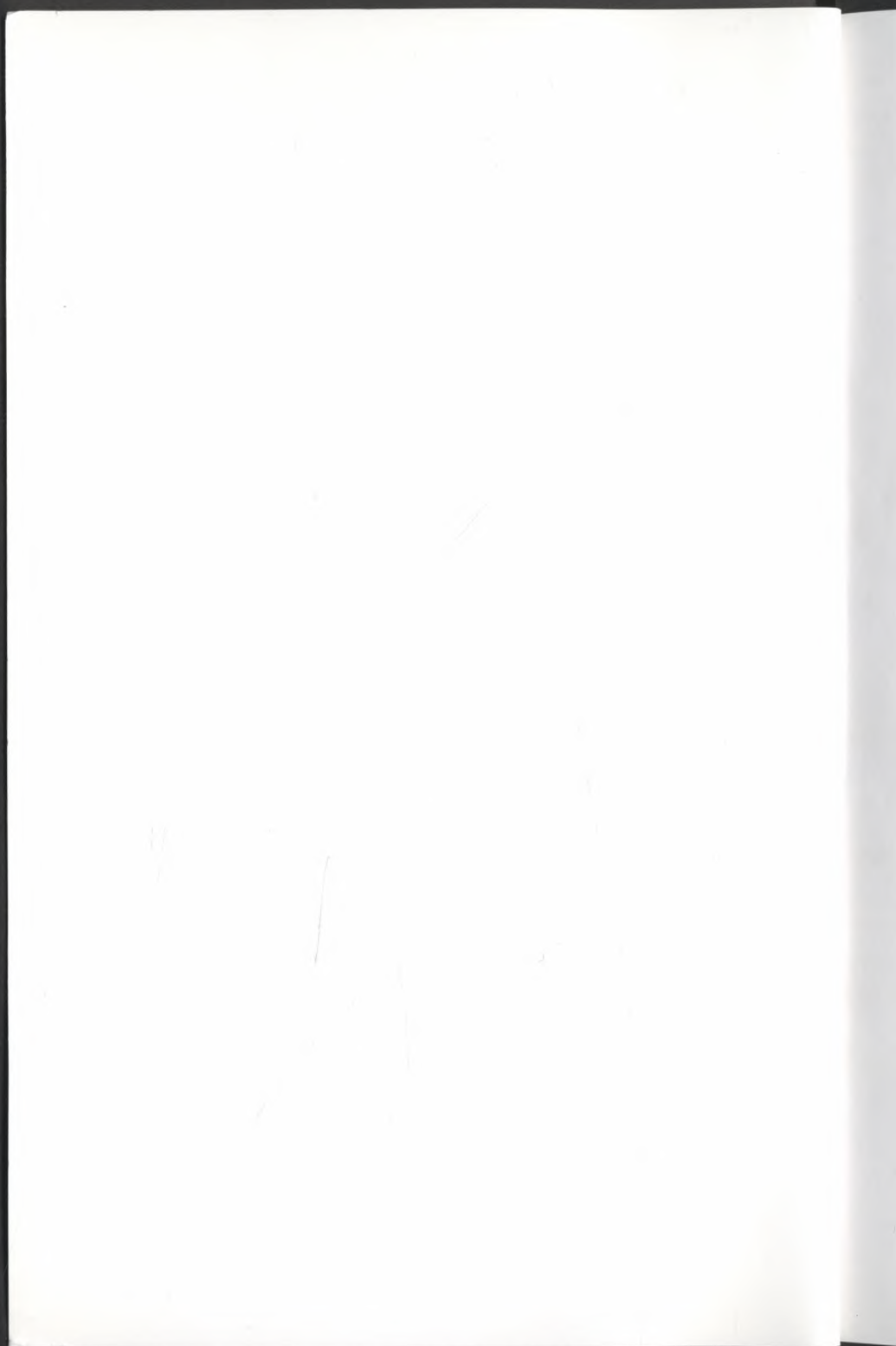

MB
268.009

Konczek József

A KÖSSZONY

(elmozdulások)

Konczek József

A KŐASSZONY

Konczek József
A KŐASSZONY
(elmozdulások)

Napkút Kiadó
Budapest, 2017

A kötet megjelenését támogatta
a Nemzeti Kulturális Alap

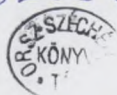

Nemzeti Kulturális Alap

© Konczek József, 2017

© Napkút Kiadó, 2017

UB 268.009

2017

Capriccioso

Abstract

The purpose of this study was to investigate the effect of a 12-week training program on the physical and psychological characteristics of young athletes.

Twenty-four young athletes (12 males and 12 females) participated in a 12-week training program. The program consisted of three sessions per week, each lasting 90 minutes.

The training program included aerobic, strength, and flexibility exercises. The physical characteristics measured were maximum oxygen consumption ($\dot{V}O_{2\max}$), maximum heart rate (HR_{max}), and maximum power output (P_{max}).

The psychological characteristics measured were self-perceived exertion (RPE), mood state (POMS), and perceived stress (PSS).

The results showed that the training program had a significant effect on the physical and psychological characteristics of the young athletes.

There was a significant increase in $\dot{V}O_{2\max}$, HR_{max}, and P_{max} after the 12-week training program.

There was also a significant decrease in RPE, POMS, and PSS after the 12-week training program.

The findings of this study suggest that a 12-week training program can improve the physical and psychological characteristics of young athletes.

Egy nevelőotthonban voltam kisegítő, hétvégi ügyeletes, szombaton vettem át a lányokat, velük kellett lennem aznap, vasárnap is, és aztán hétfőn tízkor letelt. Még egyetemre jártam, jól jött az ügyeleti díj, a kollégák meg szívesen átengedték a hétvégi napokat, mentek ölelni a feleségüket, ricsajozni, focizni a gyerekeikkel.

Nem volt egy könnyű időszak, mondhatom. Amúgy a nevelői szobában alhattam egy rekamién. „Remélem, nem lesz mélyebb a nyom” – méregette az igazgató, amikor benézett. „Milyen nyom?” „No, mit gondolsz?” – és a fenekemre ütött. „Mert kettő alatt kimélyül...” – tette hozzá kajánul.

Ez egy ilyen alak. A humor tetőfoka nála az volt, amikor ebédeltünk – együtt a huszonkét lány, köztük a kicsik, a nyolctíz évesek, meg a jól fejlett tizennégy-tizenöt évesek... az volt neki a humor, ha elrikkantotta magát: „fáj a lábam”, amin azt illett érteni, hogy megint krumpli a tányéron a körítés. Ezen nevetni illett, de jobb ötlete sosem támadt.

A lányok vihogtak, a nagyobbak nyerítettek hűségesen, szorgalmasan, Marika néni, a szakácsnő meg olyankor kinézett az ételadagolón, és nem értett semmit.

Emma, a gondozónőjük, jó negyvenes, idomokban sem szűkölködő csupa jóság, szombaton, amikor átadta őket, félreintett, és komolyan közölte velem, hogy már megint kiírták a vécében, hogy Auschwitzerland, de nem tudta kideríteni, melyikük a tettes, csak a nagylányokra gyanakodott, pedig, mint megtudtam, az egyik kicsit kényszerítették rá.

És az írás ott volt újra több szombaton, míg le nem meszeltem, mindig én, újra és újra. De a felírás akkor jelent meg először, amikor az igazgató rácsokat szereltetett fel az utcára néző nagy ablakra. Akkor aztán azon lógtak örökké, és kikiabáltak.

Amúgy az ellátásuk elég jó volt. Reggeli, ebéd, vacsora, kaptak intézeti ruhát is, kicsipkézték körömmollóval, „Hamupipőke belépője” – így nevezték el, s persze sötétszoba, kime-nőmegvonás...

Jó, tényleg nem volt egy Svájc, de Auschwitz sem.
Bírtam velük?

Alig.

Pedig az összes rosszaságukkal együtt én vonzódtam ezekhez a lányokhoz. Szép testűek is voltak köztük, hogy úgy mondjam, szép arcúak, kellemes vagy néha suta mozgásúak, de fiatalok voltak, s habár a mosdást, fürdetést Emma intézte, így ruhátlanul nem láthattam őket, ám a pipereszappanjaik, a hajsamponjaik miatt – más illatosítót tilos volt használni, persze nem mind tartotta be, mert szobavizit, elkobzás s a többi – a hálószobának is, meg a folyosóknak is lányszaguk volt. Én meg járkálok, ugye, néha éjszaka is fel kellett kelnem, gyakran hancúroztak... Szóval tényleg, nem volt egy svájci leánynevelő intézet.

Egyszer elmeséltem nekik, ki volt az intézet névadója, pislogtak, hallgattak, felcsillanó szemekkel. Ha meséltem nekik, nyugton maradtak. Bevallom, jó lett volna a hajukat, arcukat megsimogatnom, de a nevelőnek nem szabad megérintenie a diákot általában, lányokat meg pláne.

Amikor szombaton ebéd után kiosztottam a kimenőcédulákat (három elégtelen a héten már megvonás), maradtunk úgy tízen, tizenketten. Focizni vittem le őket a pályára, őrvölgység ki magukat. Nem volt jó beállnom közéjük, mert akkor ütközés ütközést követett, Biga – Gabi az igazi neve, Gabi, Gabiga –, ha csak tehette, belém vezette a labdát, jobb combját a lábam közé lökte, föl az ágyékomig, a két tomboló nagy mellét az arcomba, forró karjait a nyakamba... „Bocsánat, tanár úr!” Le is tettem a játékról, síppal irányítottam a két lobogó hajú csapatot. Néha jobbak voltak, mint a fiúk.

Zuhany, vacsora. Jöttek a magukra csavart nagy intézeti törülközőkben, lehajtott fejjel, szépen, volt, aki visszasandított, nevetett. Én sétáltam.

Mint egy börtönőr. Így, hétvégeken elvontunk valahogy, de Emma mesélte, hogy hét közben, amikor „full board” van, este ki-kiszöknek a bokrok közé, a fiúk meg hozzájuk a szögesdrót-

kerítésen át az utcáról. Volt abortusz is, s volt, akit meg éppen-séggel onnan vittek az anyakönyvvezetőhöz. De legalább nem drogoztak.

„Tudod – okítgatott az igazgató –, két dolog van. Vagy a humor, vagy a gorombaság. Különben nem könnyű velük.”

Tudhatta, katonatiszt volt azelőtt. Pedig volt még valami.

A történetek, a mesék. Az én pedagógiám ez lett volna. Ez sem vált be mindig. De ha sikerült, olyankor elhallgattak, me-rengő tekintetek, izgatott lábszárvakarászás. Lebstück Mária, aki férfiruhában, magát férfinak álcázva harcolt Kossuth seregében... „És volt lova is?” Lányok, lányok!

Majdnem minden este találtam levelet a párnám alatt. Hogyan tudták odacsempészni? Kamasz lányok. Szív a lap közepén, a lány neve, „Joli szereti a tanár urat”.

És hasonlók. És hogy jó lenne úgy beszélni egymással, hogy ne hallják a többiek. Lányok, lányok. Megérintenem sem szabad benneteket. Meséltek egyébként egymásnak is.

Persze az a nagy cula, a Biga, aki néha a kimenőkön már „utcázott” is, no, „haddelhadd”, a folyosón sétálok, és a nyitott ajtón át hallom, hogy „akkor a pasi így, én meg...” „Kimenő-megvonás lesz!” – szólok be nekik.

Sutyorognak, vihorásznak.

Volt köztük egy kicsi, a Hajnika.

Azelőtt mindig bántották, de amióta kiderült, hogy ő tudja a legszebb meséket, amiket ő maga talál ki, azóta a nagy cula vette védelmébe. Na, aztán a cula kitalálta, hogy kellene csinálni egy színdarabot, kifesthetik magukat, ruhákat kombinálnak, álarcot is lehet viselni. Egy szabad játék lett volna, afféle commedia dell'arte, de az igazgató leállította, ugyanis úgy röpködtek benne a Rákóczi téri kiszólások, mint tavasszal a vidám rózsadombi fecskék. Lányok, lányok.

Csak jöttek a levelek, hogy velem négy szemközt. Akkor kitaláltam a folyosói széket, én benn ültem az íróasztalnál, s ott lehetett beszélni. Ez jó húsz méterre volt a lányok foglalkoztatójától, hát nem hallhatták. Tudtam, mire számíthatok. Per-

sze. De mondhatták. A tanár úr meg csak hallgatott. Mert, hiszen nyilvánvaló, a fenekük alatt perzselt a lepedő. A kézmozdulatokat láthatták a többiek a folyosó végéből, de ott volt köztünk a beszélővel a biztonságos három méter. A beszélő nem közelíthetett.

De azért így is. Hogy miket álmodnak. És én nem intettem le őket.

A kicsit valósággal megszerettem. Hajnalka, Hajni. Ahogyan mutogatott a kezével, az ujjaival, szinte táncolt ültében, és nézett, nézett... az a tízéves... Hogy ő majd nagy színésznő lesz.

A dolog úgy esett, hogy az igazgató elbocsátott. „Nézd – mondta szinte barátian –, nem lesz ez így jó. Túl puhán bánsz velük. Jobb lesz, ha keresel magadnak valami más fizetést, kiegészítőt az ösztöndíjadhoz. Nézd, én is bekapok egy-két szem nyugtatót, ha bejövök az intézetbe. De azt hogy képzeled, hogy napozgatsz, ugye, kinn a kertben a pléden, a lányok meg egyszer csak elkapják a pokróc négy sarkát, és leszánkáztnak a domboldalon a rózságyáshoz, aztán rád borulnak és nevetnek, mint az idéetlen kismajmok. Szóval... érted?”

De a nagyobb baj az volt, hogy szombat éjszakára behívtam a kedvesemet a tanári szobámba, és vele voltam. Ápolónő volt egy nagy kórházban, gyakran benn aludtam vele a nővérszobában, amikor éjjeles volt, de akkor engem már hétre-hét lekötött hol az éjszakai készülés a vizsgákra, hol az intézeti hétvége. És már nagyon... Nem lett volna szabad, persze.

Éjfél után három körül az intézeti hálószooba fellázadt.

A lányok egy tornapadot fektettek hosszában a kertre néző ablakhoz, azon futottak föl, és kiugráltak a ledobált matracokra meg a fűre, onnan az első emeletről. Hálóingben, bugyiban, volt, aki meztelenül.

Emlékszem, hajnalban, már világos volt, s Erzsinek kinyitottam az utcára nyíló vaskaput, a lányokat addigra valahogy beterettem a hálósobájukba, s ott csimpaszkodtak a rácson, néztek, néztek. Villamosra valót, valami papírpénzt nyújtok Erzsinek, de lefogja a kezem: „Ne adj itt most pénzt, a lányok

még kurvának néznek.” De azért még visszanevetett rám... a csokoládészájú.

S aztán ugye az igazgató: „Nem jelentem a dolgot a kerületi oktatási osztályon, de menj el, komám.”

Hát, eljöttem, kilenckor már az utcán voltam, Emma ke-
reshet.

Eltelt közben pár év. Diplomáztam, gyakornok lettem egy megyei újságnál.

Aztán jó pár év múlva látok egy lányt fényképen. Hajni, tizenhét évesen. Szép szüzzé serdült, arca, válla, dereka, mellei. Hajni. Hátralátás: „Soha el nem múló szeretettel a drága Zsófi néniem, Hajna.” Hajni.

A barátomékhöz mentem látogatóba, Zsófi jó ebédet főzött. Együtt ültünk az asztalnál, addigra a férj, a barátom, Zsolt is megjött, s ott volt az az öt-hat teológushallgató, meg két lány is, akik benn aludtak ebben a hosszú sváb házban, míg a fiúk, a ház nagyobbik fiának barátai, kinn az almafák alatt, zsinóron felhúzott kék kis sátrakban. Beszélgetés közben Zsófi egy fényképalbumot is elővett.

„Hajna?”

„A gimnáziumban így hívták a lányok. Egyébként nem volt jó tanuló, olyan közepes. De vitte magával a lányokat. Ahogy ő lelkesedni tudott – mesélte elgondolkodva. – Osztályfőnökük voltam, magyart meg franciát tanítottam nekik, s Hajni csak állt a táblánál, amikor felírtam vele, Maupassant: Bel ami. De az 'ami'-t 'amie'-nek írta. Kuncogtak a lányok, ő meg lehajtotta a fejét, hosszú haja a mellére, hasára bukkott.”

Zsófi felnevetett.

„Ugyanis mind a két szó lehetne, habár az 'ami' hímnemű – A Szépfüű, ugye, az író is így írja. De egy férfi lehet 'amie' is, nőnemben. A francia, ha különösen kedvesen akar beszélni valakihez, szándékosan felcseréli a nemeket. Hajna tehát ugyan szép 'barátnőmet' írt, de így is lehetne... No, mondom, ez a lány nem tanul, hibázik, és mégis, valami játék vagy mi kimondatja vele a lehetségest...”

„Persze – mondja szintén nevetve az egyik teológushallgató –, *A francia forradalom történetében* is megjegyzi a fordító, hogy 'ma vilette'-nek becézték XVI. Lajost a Halle téri halaskofák, mert rajongva szerették a királyt, azaz 'én öregnőcském'-nek, tiszta szeretetből.

„Ez a De Gerando Antonina, tizenkét kötetes, ugye?”

„Az, az...”

De én akkor már csak Hajnival törődtem. Felvillanyozott.

„Volt fiú, akit Hajna úgy eltárgált, hogy alig bírták kiszedni a kezei közül...”

Hajni, Hajna akkor már örökbe fogadott lány volt egy középkorú, vidám szellemű házaspárnál. Az apa is, az anya is művész, Hajni pedig szépen rajzolt, jól is énekelt. Zsófi tudta a címét. Az apja megengedte, hogy meglátogassam.

Ahogy felugrott a levegőbe, amikor meglátott. Derekának az a mellemet megdöndítő csavarodó mozdulata, és az arca, a combjai.

Fehér sort volt rajta.

„Hát eljöttél...”

Mintha mindig így lettünk volna, amióta ismerem. Érett ifjú nő.

„Nem fázol?” – mondom zavaromban.

„Ja, a sort. De hiszen nyár lesz!”

És nevet.

Május ez, ráadásul olyan capricciózós, szeles, borulásos.

Hogy az első pillanatban, amint meglátott, felugrott a levegőbe, csak színezi vagy zavarja a képet. Akkor rám tört annak az asszonytestnek az erotikus gyönyörűsége, amit csak Rubens tudott megfesteni, egy hajóra királynő érkezik, de nem ez a fontos, hanem a hullámok, a tenger habjai, mert ezek a hullámok asszonytestek, és a Hajna az a jobb oldali, aki egészen megmerevített derékka, valóban rubensi, asszonyi kitárulkozással a habzó hullámot mutatja, de ugye az allegória, a tengerhabok, hullámok valódi asszonytestekben jelennek meg. El

szoktam ezt magyarázni, amikor múzeumlátogatásra viszem a hallgatóimat.

És van az a francia, egy aforizmaköltő, aki azt mondja, hogy ő még szerelmes úgy sohasem volt, hogy ne gerjedett volna előtte. S tudtam azt is, hogy a lányok ott az intézetben, dugdosva olvasták a *Lolitát*, a regényt, amelyikben egy író elmeséli, hogyan lett szerelmes egy kamasz lányba. Ám mindazok a hirtelen rám törő gondolatok csak most tudnak így megörökitődni, amikor leírom az egész történetet, mert ott akkor ezek a dolgok átsuhantak ugyan rajtam, de kiérezni sem volt időm, csak mentem utána, amint beengedett a kapun.

Követtem a konyhába, s valósággal belém hasít a kép, amint megpillantom a térdhajlatában, hátul azt a lágy kis völgyet, azt a bemélyedést, az izomjátékot, a puha és izgató mozgást, amint lépeget előttem. És a vádlija, az illatos bőre... A férfiasságom teljes készültségbe helyezi magát, és elbódulva követem.

„Különben teniszpártim volt” – fordul félig hátra. Később, amikor benéz hozzá a partnere, Konrad, megreszketnek a zsigereim. No, rázzam le ezt magamról, mert csak nézni tudok majd, mint aki megnémult. A legrosszabbkor jött ez a fiú. Csevegésbe kezdenek, állok, Hajna már a kenyeret meg a szalonnát fogja félig az öléhez szorítva. Azt mondta, rakjunk tüzet és süssünk szalonnát. De ez a srác itt... minek ez ide? Meg ne hívja Hajna őt is a tűzhöz... Elmegy aztán, jóképű fiú, sportosan nyújt kezét, mondja, hová siet, én meg azt mondom, „ne haragudj, fáj a kezem, nem jattolunk.”

Félmozdulattal, beléhajolva a felajánlott kézfogásba, kicsit megrándul a szája sarka, bólint, elmegy. Hajna bezárja az utcai kaput.

„Jó szervái vannak” – mondja még magyarázóan Hajna.

Jó szervái.

Nem a legjobb ötlet itt tüzet rakni az udvaron, fúj a szél, ki-kicsusszan a nap a felhők közül, de mégis, valóban, itt a kert végében ez a téglafal jól véd, lám, már lobog is a kis tűz,

erősítgetem ágacskákkal. Hajna a tűz másik oldalán ül a sarkára, és néz, mosolyog a teli arcával. Alsó szájszéle mozgását figyelem, amint beszél, lehajtom a fejem. A tűzzel bíbelődöm.

Úgy éreztem, ha rám néz, egyszerűen „elszállok”. Az a világoskék tekintet gyengéd jókedvet fejezett ki, s ez az általa keltett érzés végig meg is maradt, amíg meg nem szólalt, rendszerint nevetésbe torkolló „beleszólásokkal”, hogy úgy mondjam, ezekkel a gyakran nyíltan vállalt és néha már-már a közönségesség fokáig leegyszerűsített, lecsupaszított egy-két szavas megjegyzésekkel. Ez kétségkívül hordozott magában valamilyen fontoskodó fensőbbiséget is, de olyan kézenfekvően, hogy azt kellett gondolnom, nála ez nem más, mint rákérdezés arra, amit nem tud, nem ért, de palástolja ezzel a hangszínnel, s néha mintha kikérdezne, hogy tudom-e a választ, noha éppen én magyarázom. Úgy tűnt, mintha ellenőrizne, hogy jól mondom-e, s ilyenkor sokszor mondta azt zárásként, hogy „hm”. Szívesen „duplázott” rá szavamra afféle változattal, ami évődő diákhumornak tűnt, mégis belementem ebbe a játékba, hiszen... mit mondjak? Mert velem játszott.

Az információ birtokbavételének leplezett igénye, főként amikor nem mulasztott el közbeszúrni a szót, ha tudott kapcsolni egy saját ismeretet ahhoz, amiről beszélek.

De ez sem igaz teljesen, s az is igaz, hogy én nagyon „el tudtam szállni”, ha olyasmit mondott, ami, hogy úgy mondjam, ami teljesen ő volt.

Vagy talán át kellene váltanom egy vagánykodó szóhasználatra? De nem, ez hamis lenne. Nem jó.

De ez, ahogyan beszélek róla, valahogyan... ez a tömör jelen idő, vagy hogy mondjam, ez, ez betölt engem, hallgatok, igyekszem könnyed válaszokat adni, amint cseveg-csobog itt nekem, de nem itt jár az eszem. Nem tudom, pontosan hol, de ez egy teljesség, mit mondjak. Mindent lefedez bennem, hogy ő itt van. Meg is kaphatom Hajnát? Ebből a kényszerűen erős érzésből kell ki-kiszólnom, ahogyan rövid válaszokat adok

neki. Teljes felindultságban vagyok, magamat figyelem, hogyan leplezzem.

„Én szeretve vagyok itt” – rázza meg fürtjeit hercegnői, de közben szilaj mozdulattal. És megjelenik a testtartásában valami határozott, valami márványszerű.

Elvillan és néz a teli arcával. Hajna! Vad képek zuhognak át az agyamon, és ezek az illatos nagy mellei, igen, illatos, ide-érzem meleg ruganyos dobbanásukat.

„Mit szenvedsz, tanár úr?”

Kacag.

Hátratámasztja telt karját, fejét kicsit felveti. Betanultnak látom ezt a hajas-fürtös nevetést. De egyazon pillanatban vág belém, hogy volt ez már, hogy voltam én már így.

Az az emlék, amikor egy lány megismertette velem a test, a hús makacs gyötrésű, majd kirobbanó gyönyörét.

Volt ilyen már... De most ez a harmonikus moccanású váll, a keblek, a karja, a haja. Mondanom kell valamit? Néz. Ilyenkor szállnak el az angyalok. De mondanom kell neki valamit. Tétován motozok a tűzzel.

„Mi ez a bakancs rajtad? – bököm ki végre. – Olyan skinheades. Ebben jársz teniszezni?”

„Á, ezt éppen most cseréltem le, hogy jöttél. A nagyapámtól van. Ketten jöttek vissza, Don-kanyar...”

„Jött a két bakancs, lépegettek az orosz hómezőn?”

Hülye vagyok.

„Bocsáss meg.”

Vasalt bakancs. Skinhead-bakancs. Második háborús bakabakancs. Bakabakancs. És meg van vasalva, az orra is. Elmondja aztán, hogy apja csinálta meg neki.

„Nagyon szeretem...”

„A bakancsot vagy apádat?”

Miért ez a kötekedés bennem?

„...kakukkfűvel gyömöm ki belül, és jó...”

A pár ölelésnyi kertsarok felé int. Nyuszifül, menta, levendula.

„Kislány koromban füvesasszony szerettem volna lenni. Aztán jött ez a zene, ez a teljes boldogság, hogy mindent magamhoz ölelek, az eget, a földet, a virágokat, a Dunát, a szigeteket, a lovakat, mindent. Olyankor én vagyok minden.”

Már felugrott, karjai az ég felé, egy naphimnusz ez a lány. Táncol a tűz körül, elvarázsol, röpködnek a fűrtjei.

Mellém heveredik, zilál, tartja kezében a szalonnás vesszőt, és belemeríti az erős lángokba. Mondom, ne égesse, füstös lesz.

„Nem! Én először egy kicsit mindig megperzselem, aztán majd szép nyugodtan, a parázs fölött.”

„Igazad van...”

„No látod” – nevet.

„A tűz olyan, mint az ember – mondja később. – Minden tűz egyéniség. Megtörténik, és már soha nem lesz ugyanolyan.”

De szépet mondtál, Hajna.

Hajna!

„Meg fogsz fázni.” Ölébe dobom a pulóveromat.

Félretolja, nem kell, ő most máshol van.

„És, tudod, a tűznek lelke van, fölszáll az égbe, igen, az ember is.”

„És az ég telis-tele van lelkekkel...” – mondom.

„Telis-tele.”

„És ott van a nagyapád is, onnan lógatja a lábát, nézi, hol a bakancsa. Egyszer csak meglát téged itt a tűznél, és akkor jókedve lesz, és...”

„Hello, nagyapa – int félszomorú mosollyal. – Hogy vagy?”

„Onnan néz téged és gyönyörködik benned...”

„Gondolod?”

Nézzük a tüzet.

„Te gyönyörködsz bennem” – mondja halkan.

„Én. Igen.”

És a szája, az alsó szájszéle, a beszélő hús, az éneklő hús. Nehéz sóhaj szakad föl bennem.

„És azok a régiek mind fönn vannak? A legrégebbiek is?”

„Ha gondolunk rájuk, megint itt vannak.”

„Nagyapa... nem is ismertelek. De te, ugye, tudsz rólam?”

„És apa...”

„Apa itt van, itt van az apám, az én apám! Ugyanis meghal egyszer mindenki. És egyedül marad az ember.”

„Nem marad egyedül.”

„Hm. Tudod, hogy fekete volt a hajam a középiskolában?”

„És most vörös.”

Nevet.

„De az is festett volt. Mert igazából szőke vagyok. Svéd.”

„Hogy?”

Hogy kislányként „milyen volt szőkesége”? Olyan seszínű.

„Svédszőke.”

„Tudom, hogy fekete volt a hajad, amikor gimnazista voltál. Zsófi néninél láttam azt a fényképet, amit nekiadtál, azon fekete a hajad.”

„Mind azt hitték a lányok is, Zsófi néni is.”

„És most?”

„Vannak ezek a fellépéseim, tudod.”

„Énekelsz?”

„Igen.”

„És milyen fellépéseket vállalsz? Jó a gázsid?”

„A gázsí? Hol ennyi, hol annyi... nem vállalom mindent. Legutóbb az Ave Mariát énekeltem Los Angelesben.”

Ezt persze akkor sem hittem el.

„Tudod, az a jó, amikor kiállok a színpadra, játszhatok, és én mindent el akarok játszani, hogy lássák.”

Az olvasópróbákon sokszor eljátszottam vele Zsuzsánnát. Legjobban azt szerettem, ha ő Zsuzsánna. Nem Zsuzsánna és a vének, hanem Lorántffy, aki az intézet névadója is.

Jó lett volna megfognom a kezét akkor, ott a tűznél.

De ő akkor már megint a tűz másik oldalán volt.

Még sok mindenről beszélgettünk, mielőtt rá tudtam venni, hogy a Fejedelemasszonyt játssza el. Írtam neki más jeleneteket is.

Azt is elmondta, hogy az Auschwitzerlandot ő írta fel a vé-
cében.

„Tudtam.”

„És nem büntettél meg érte.”

„Nem.”

„Anyám majd kérdezősködni fog, hogy mit akarsz tőlem.”

„Én csak neked akarom megmondani.”

„Hogy mit akarsz tőlem?”

„Hogy mit akarok tőled. Nem tartott tőle, hogy ha mi itt
ketten...?”

Ugyanis furcsa volt nekem, hogy anyjáról mondta, mennyire
óvja, vigyázza őt, s közben a lány „Los Angelesben lép fel...”
Ráadásul ott a partnere egy gitárművész fiú volt. Ez valahogy
nem jó így.

„Sosem jártam Los Angelesben. Se vele, az exboyfrienddel,
sem egyedül. De azért jó lenne, jó lenne utazni, a tájak, a vá-
rosok... és énekelnék.”

„Szóval, ha mi ketten...”

„Anyám nem félt tőled, mert tudja, hogy ahhoz én is kellek.
Nemde?”

„Dehogynem.”

„És mit akarsz tőlem?”

Akkor átnyúltam a lángokon és megragadtam a kezét.
Gyors reflexszel ütötte félre a karomat. Nem égett meg na-
gyon, de ahogyan hirtelen felugrott a tűz mellől, az talán nem
is annak szólt, hogy engem véd meg a tűztől, hanem hogy ne
nyúljak hozzá.

Mert elszaladt. Valami sátor volt ott a téglafalnál.

Abba.

Zsuzsánna

Azt mondtad, hogy ezt a fehér orgonafürtöt tartsam az ujjaim közt. Jó. Nehéz nekem eljátszanom Erdély Fejedelemsasszonyát, Lorántffy Zsuzsannát. Gyengéd, hűséges és eleven kedélyű asszonya volt Első Rákóczi György Fejedelemnek, lexikonok, életrások írják róla, hogy „vagyonából iskolákat, egyetemeket tartott fön­n az ifjak nevelésére, gyümölcsöztetni, okosítani ezt a mi szép országunkat, hogy tudásukkal, az Ige hirdetésével és magyarázásával fel­emeljék a mi szegény magyar népünket, megtartani és erősí­teni hazánkat, hazánkat a török ellen, a számunkra idegen, Al­lahot imádó déli birodalom ellen, s amaz másik ellen is, ott fenn, nyugaton, kiktől sanyargatást, gyilkolást ugyanúgy szen­vednünk kellett, mint a Diván hatalmas uraitól, a töröktől, igen, és a nyugat önkényétől is hasonlóképpen.

Sárospatak, igen, Sárospatak, a református ifjak kollégiuma, ez volt az ő nagy műve. S ma is az, mert ereje, dicsősége által­­sugárzik az időkön...”

Te, nem mondhatnám úgy inkább, hogy átsugárzik az időn? Ez a régies beszéd valahogy olyan fennkölt, olyan... szóval itt, a meg­tanulni való szövegben azt írtad, hogy általsugárzik az időkön. Akkor már inkább általsugárzik minden időkön. És, hogy azt mondja, általsugárzik vala minden időkön, általsugározék vala mindenik időkön. Ez a sok archaizálás. Te, menni fog ez nekem?

Lorántffy Zsuzsanna. Kezében egy orgonafürt. Fehér.

Jó, jó, hogy testi alkatomra nézve – nézvést, ugye! – hasonlítok rá, hasonlítom őt, hogy úgy mondjam, hogy úgy mondjam vala, ugye, na, jól van. Ez az egyetem pedig itt, nem is egyetemek voltak azok, hanem talán főiskolák, ezeket csak most mondhatnánk egye­temeknek. A debreceni református főiskolát, a nagyváradi reformá­tus főiskolát, a kolozsvárit, a gyulafehérvárit.

Nézd, én például Egerben, az egri főiskolán tanultam, igaz, most már felemelték a rangját, most Eszterházy Károly, azt hiszem, Egyetem... vagy Eszterházy Károly Főiskola most is? Ennek utána­nézhetnél. Tudod, azért, ha elgondolom Zsuzsanna Fejedelema­sszonyt, az jó érzés. Hogy akkora birtoka volt, hogy annyi pénze volt, hogy örült azoknak a szép szál legényeknek, angol meg holland

öszöntődjákat is adott nekik teológiai tanulmányokra. Úgy érezhette magát Zsuzsánna Fejedelemasszony, hogy az ő országa széles és gazdag, mint egy nagy térség, ahol minden irányban érvényesül az ő jóakarata. Erdélyországban, az országban, és még azon túl is. Tudod, hogy az ország szó ugyanaz, mint az uraság, uralkodás, uralt terület, uraság. Nem olyan, mint mondjuk a Döbrögi uraság, semmi bajom nekem Lúdas Matyival, hogy háromszor veri ezt kenden Lúdas Matyi vissza, hosszú ú-val, ugye. Nem, ezek a régi uralkodók, akiknek urasága, vagyis országa volt, ezek nem afféle Döbrögi-pojácák, hanem urak, igazi uraságok, fejedelmek.

Szeretem Zsuzsánnát.

„Külsőorságokból tanárokat hívott Erdélybe, asztalához kérte őket, hitbéli kérdésekről beszélgetett, vitatkozott velük, s persze tanároknak is megbízta őket a magyar főiskolákon, jól meg is fizette őket.”

Persze hogy olvastam Zsuzsánnáról, ha már egyszer az az ötleted támadt, hogy én játsszam el őt, a Fejedelemasszonyt.

Érzékeltetnem kellene a személyét, az egyéniségét. Nézd, mondom, barátkozom a gondolattal, Zsuzsánnával, de még nem érzem, hogyan is, miként mozogjak, hogyan nézzek, beszéljek.

Azt hiszem, hogy kellemes hangja volt, olyan meleg, olyan barna hang, vagy hogy mondjam... érted?

Kellene egy jó rendező, aki segít, mert te csak megírtad. De a betű még nem beszél.

A betűt életre kell kelteni. S hogy én? Én keltsem életre a szavakat, a szavaidat, a te szavaidat? Én mint Zsuzsánna, Zsuzsánna Fejedelemasszony. Azt hiszed? Hiszel benne? Jó. Hiszel bennem, hiszel énbennem, jó.

Ez valami gyengéd, ez olyan, mint egy érintés. Hát mi vagy te? Valami Angyal, vagy mi?

Ott álltunk, azon az állomáson, emlékszel, ugye. Azt mondtam, hogy megfogtad. Amikor a bal tenyeredet a jobb vállamra tetted, szemközt álltunk, ugye, és azt mondtad, elismerően, hogy vannak izmok, én meg azt, hogy megfogtad. Visszahúztad a kezéd, s azt mondtad, megérintettelek.

Később miért mondtad, hogy ez nem szerelem? Hogy nem vagy belém szerelmes? Hát mi? Egy férfi és egy nő közt arra megy ki, arra megy ki minden. Vagy arra voltál kíváncsi csupán, hogy milyen az izomzatom? A vállam? A csontvázam? Mi? Ez megalázó. Hogy akarod ismerni az anyagomat. Ezt mondtad! Mit képzelsz? Mit képzelsz te?

Rosszul fogtál hozzá. De nem mondtam. Én elfogadom a játékos, kedves gesztusaidat, de mi az, hogy akarod tudni az anyagomat? S amikor mondtam, hogy megfogtad a vállamat, visszahúztad a kezed. Mondd, mit akarsz, mit akartál?

Ott álltam azzal a festményemmel. Neked szerettem volna ajánlani. Erre te kifizetted. Kifizetted a festményemet, mint egy... jó, nem mondom ki... Egy kurvát. Eleinte olyan kedves voltál hozzám.

S hogy szaladtam eléd, amikor beengedtelek a fakapun, te meg hunyorogtál a napban. És amikor a virágaim mellett guggoltunk...

Aztán meg tudni akarod az anyagomat. Az anyagomat! Mit kell mindent kimondani? Mit kell beszélni?

Jó, apám mondta, hogy fizess ki azt a festményt. Erre te? Kifizetted. Hát nem érted? Hisz, tudod.

Én vallástalan vagyok. Az én vallásom a művészet. Te katolikusnak nevelődtél. Zsuzsánna református. Össze lehet hozni ezt?

A színész, a színészet egy foglalkozás. Művészet akkor születik, ha el tudja felejtetni, hogy ez egy felvett szerep, ha megtörténik az átlényegülés, és a néző átkerül a varázslatba. Jó, csak azért mondom, hogy tudd, én ezzel tisztában vagyok, nem nagy ügy. Ez a szakmai oldala. S aztán?

Jó lenne, ha én lehetnék Zsuzsánna. Ha én lehettem volna. Zsuzsánna.

És meggyfavirágszirmokat sodort arcunkra a szél, amikor ott álltunk az állomáson. És te tényleg? Tényleg nem?

Jó, csinálom. Én vagyok a Fejedelemasszony, Zsuzsánna, Lorántffy. Fekete, bokáig érő aljzatban vagyok, kis lábfejem kivillan, fehér bőrcipőt viselek, vállamon buggyos csipke, mellemen ezüstkereszt. A szőlőben sétálok. Elverte a jég, így sétálok. Lépéseim kicsik, szinte madárszerűek. Lépegetek. Így.

Jó?

Mit hunyorítasz? Engedd, hogy átmenjek. A lélek kilép a reggelbe. Élek. Én vagyok. Én vagyok Zsuzsánna. Én vagyok Ő.

A szép szőlőt elveré a jég. A szép szőlőmet elveré a jég. Itt, Beregszászon, hová csak harmadfél napja jövék, levett kape-lussal állt elém jó Miklósi kasznárom, őszes haján veríték gyöngyözött, s mondá, Kegyelmes Fejedelemasszony, ímé, nagy kárt teve az éjszakonként támadott jeges viharzó szél. Hiszen láttam. A mandulafákat nem pusztítá annyira, meggyfáim is szép sudáran állnak, de a szőlő... Édes Györgyöm is azt kérde múltkorokban, akkor szép fürtöket tettem elébe ezüsttálcán. György, merre jársz most, Egyetlenem? A kamorában függesztve Karácsonyon által is megőrzött fürtök nem asznak vala, szinte hamvasak valának. Mint az orcád, szerelmes asszonyom, mondá.

Ó, az én hamvas orcám! Mint szereti az én orcámat két nagy tenyerébe fogni könnyeden, s úgy tartani, mint valami mosolygó piros almát, vagy azokat a narancsgyümölcsöket, miket boldogan hozatott bé Mátyus deákkal, öt szép narancsot, miket Törökföldről hozott volt nékem, amikor ott megint követ-ségben járt a magas portán.

De megőrzöm én azokat. Otthon, Patakon már dézsában sarjadoznak, megtelepítem én azokat itt minálunk, ide, igen, ide is küldetek majd három-négy vesszőket, bokrosodásukra, óvásukra igen figyelmezzem, Miklósi, parancsolom, s télen is fődesse, vigyáztassa a szép narancsbokrokat, teremnének szé-pet itt a mi hűvösebb magyar földünkön, beh örvidenék rajt, s mosolyogva tenném Györgyömnek mutatni, ízlelni, ha gyü-mölcsbe fordul.

Csücsökös szájamsarkát szereti csókdosni a Fejedelem, az én Györgyöm. Előbuggyanó hajtincsemet, ki fekete még, nem havasodik kicsinyt sem, azt simítja vala, mikor fejkendőmből kérésére vetkezők, s mondja, harmatos vagy, Zsuzsánám. Én-e? Ó, én harmatosan? Túlzó szépakarása mondatja véle ezt

csupán. S mint ölelem én az ő széles vállát, hátát kezeimvel, asszonyemjemet is erősen mellkasához szorítván! Ó, György, én Fejedelem! Igen, akkor még vala. Tizenhat évesen adtam néked lányságomat, én Györgyöm. Rég vala. Én Sosanám, Suskám, fehér liliomvirágom, monda a Fejedelem. Régentén, sokáig, harmatos vala, igen, de inkább tán rózsza. Mostan, hogy már a Ferenc, Ferkő unokámat megadta az Úr, György nagyfiam magvából, én huszonötödik esztendőös György fijamtól, én harmatos? Túlzóan, igen túlzóan beszél a Fejedelem. Én a negyvenötödiket írom. Negyvenöt év.

Mikor a hollandus csillagnézőnk megsejmlélé Ferkőnket, igen elgondolkodék. Nos, mit vészen ki a csillagokbul, tréfálá őt a Fejedelem. Mert a Fejedelem nem hisz a hollandusnak sorsot jövendelő mondásaiban. Van der Brandt nem szóla. Tán nem jól fognak tükrösre csiszolt lencsék a hosszú réz tokmány csőben? Kiket ugyan a Fejedelem vásárolta súlyos aranyokon a mesternek, hadd kukucskálja vala az Úrnak magas égboltját derűs éjszakákon, s ha abból valamit kiolvasna, bajusza szálát sodorintván mosolyogva hallgatja a Fejedelemuram. Sokára csak szóla a hollandus, jó latinsággal Vénus, Márs, egyéb csillagoknak állását magyarázván, hogy ezen Ferkőnek s még inkább az ő fiának, ki szintén Ferenc lészen, és apja halála évében születik, bizon, hogy nagy sorsot mondanak a csillagok. Hogy, azt mondja, ő, azt mondja, ki nekem majd dédunokám lészen, ő lesz a magyaroknak egy ragyogó csillaga, s nevezetik majdan Második Rákóczi Ferencnek.

Ezen mostan lett Ferenc, György fiam fia lesz apja nékie. S ezen Ferkő unokámnak egy erős Vénusz csillag vagyon a segítője, ő nem lesz ugyan trónra jutó fejedelem, mint György fiam volt lészen, de ezen Ferkő unokámnak lészen csillaga, kit majd neveznek Ilonának, Zrínyi Ilonának, s ezen Zrínyi Ilona lesz édes szülőanyja a magyarok csillagának, Második Rákóczi Ferencnek.

Szinte el lettünk lelkülve ilyeneket hallgatván. A Fejedelem is mintha zavartan pödörgeti vala az bajuszát.

Beregszászban elveré a jég a szőlőt. Itt vagyok én, mintha az időnek mélyiben, a leendőnek gyöke, gyökere, vajh meddig élhetnék, miként mandulafácska. Kirül Jánusz deáknak versét is gondolom. Miklósinak meghagyám, rontott szőlőmet rendbe igazítsa. Tudom módját, magam is utánavizsgálni szándékom. Ha ki új rügyet hozhat még, jól megóvjá, szabdalt leveleket, rontott vesszőket eltakarítsa. Mán kis villanás is van a szemében, mintha sértődés, tudja módját annak. No, jól van, Miklósi.

Toronyszobámba menék. Mátyus deákkal, kit magamnál tartok, kalamáris szerszámot rendelék rózsafa asztalomra, s írom: Szolgálók kegyelmednek, mint szerelmes uramnak, az Isten áldja meg kegyelmedet, szerencsés hosszú élettel és jó egészséggel.

Kicsit még időzők Beregszászban. Mától fogva második héten megindulok Patak felé. És ismét úgy megszokom e szép tér földeket, már nehezebb leszen, hogy oda bé hamar megakad szemem a hegybe. Ez igen szép hely.

Mátyus deáknak egy aranyat ítélek, jól szolgálsz, Mátyus. Odahaza, Patakon majd leszen dolgom előszer is szolgálónak kinek-kinek érdemiül járandó pénzeket osztanom. Ígérte György fiam, Patakban teszi tiszteletét. Ő Váradon már évek oltá vala kapitány, és bihari főispány. Az én délceg huszonöt esztendő György fiam. Kicsi Ferkő, kit nemrégén adott az Úr, majd fél évre ez időhöz magam megyek hozzá.

Úrasztali terítőt adtam, kit magam készíték sok kézimunkálódás heteken, adtam pataki reformáta templomnak, Isten őrizné meg nekik sokáiglan.

György fiamnak születésekor húszéves valék. Zsigmondot, Ferencet veszítettem, nem tarthattam meg. Évek előtte vette őket magának az Úristen. De György igazi vígasságunkká vala. Őt Erdélynek kormányozó urává tette a Fejedelem-uram, amikor hadba vonult a császár ellen, s György fiam férjemuramnak nagy segítsége mostan.

Ó, az én harmatos rózsá orcám! Megfonnyada mára bizony. Dombját ugyan kedvvel a hadból meg-megjövén pár napokra

csókdossa az én Fejedelmem, sima és pirosragyogós az, mint mikor voltam tizenhat. Csücsökös szájamsarkom sem lett keményvonású, mint uralkodónéknál szokott lenni. Pedig rózsavízen túl nem tisztítom mással aztat. Csak az kakukkfűnek illatját kedvelem, csokrosan akasztani még mind egész nagy pataki szobáimban is parancsolom.

Anyagodat akarom, asszony, monda a Fejedelem. És a belüli jövő lelkedet, monda a Fejedelem.

Hallgatók ilyenkor.

S menéseit vigyázom mindenekben és mindenkor. Portához, császár ellen hadba, harcba is. Áldd meg, Istenem, az ő akaratát!

Enyémet. Akaratomat. Ő az én akaratom. Enyé. A Fejedelem.

Tavaly évben indult harc szultáni egyezéssel folyik nyugoton.

Mostan írjuk 1645-diket. Brandt havat, nagypelyhű havazást beszél. És Fejedelem szerencsecsillagát mondja. Mi légyen az? Kisasszony hót majd elhaladjuk, őszi szelek után jön kopogós november, s akkor, akkor leszen a havazásos üdő, december. Akkorra mondja a jót. Sorsos jót. Sorsosat. Arra napnyugotról jó nagy havazás, és mésszel jószagúan megfehéřített, újított falakot, templombensőket lát vala Brandt, s kezét homloka előtt elvonja, és imádkozó sok embereket lát. Többet nem tud. Csak még, hogy fehér ümögőkben s fekete alsóban, s csizmákban volnának sok emberek. Ezek mi embereink lesznek, gondolom. Reformáta gyülekezeteink szeretvén Urunkot, s szerte szét Erdélyországban. S ez lenne a jó. Add meg, Isten.

Megszomjaztam, kaphatnék egy pohár vizet? Kösz. Te, te a Mátyus deákot játszod? Kösz, itt a pohár. György vagy? Melyik? Bethlen György? Ja? Tizennégy falud van? Adta a Fejedelem, ja. De te is deák voltál itten, nem? Jól van, na.

Tartsunk egy kis szünetet, ez a szoros főkötő is... S ez, amit most elmondtam, ez mi? A szabad vallásgyakorlás a reformátusoknak? Ja. Ez a nagy hóesés meg a fehér templomok. Ja, értem. S mondd, jól csinálom? Jó lesz?

Mi az, hogy ne beszéljek, csak csináljam? Hiszen amikor csinálom, akkor beszélnem kell.

Ja, hogy Zsuzsánnát. Persze.

Vörös. Hát vörös. Nekem vörös a hajam. De hisz takarja a főköttő, ha magamra csavarom megint. Az övé nem vörös? Fekete, jó. De, mondom, majd takarja. Csak kifújom magam, jól van. Akkor mondom tovább.

Itt az van, hogy stabat mater, az, az a mater az az anya, ja, jól van, jó, nem stabat, hanem sztábat, mert latinul van. Hogy jön ez ide? Jó, olvasom. Sztábat máter dolorosa, doloróza, róza? Jól van, na! Dugd be. Itt a vállamnál. Mit? A főköttöm csücskét, a Zsuzsánna csücskét... Jól van na, nincs hülyéskedés. Sztábat máter doloroza.

Ott állt a fájdalmas Anya. Állott a fájdalmas Anya... ezt Zsuzsánnaként mondom?

De hisz ez katolikus. Ja? Hogy keresztény? Keresztyén. Szóval református is, meg katolikus is. S mondja ezt Zsuzsánna? Mondja, jól van. Így mondja... Istenem! Átmentem Zsuzsánnába. Vissza-mentem.

Megint Zsuzsánna vagyok így. Csak még ezt a csücsköt itt. Dugd be. Kicsit hátulról és fölfelé. Hogy feszesen álljon. Zsuzsánna.

Imádkoztam én jó Jacopone da Todi zokogós versét, sztábat máter doloróza. Állott a fájdalmas anya. Amikor elsőszülött fiamat, Zsigmondot el kellett temetnünk, és akartam, nagyon akartam újra foganni, adni fiút. S ugyanígy elveszítettük másodikat, s majd harmadikat, és éreztem a megfeszített Jézuson fájdalmas Szűzanya görcseit és dolorózus mélységes bánatát, mert ez igen szép vers, oldani kívántam szigorú esettségemet, és igen, igen, és akartam újra foganni, akkor György és lett újra, a második, és őt pedig neveztem Zsigmondnak, első, már angvallá lett volt születtem ismétlésére, Zsigmond.

Testiekben én igazán nem valék szemérmetes. Akartam minden asszonyságommal csinálnom én szerelmemet Fejedelmemmel, Györgyömmel, mint kívánta, s miként én is kívántam.

Kedvvel s hévvel fogadtam ő testét énmagamra, tartván őt, nagyocska lökölésekkel, medvebozontos lihegő egy izgalmával, és megfogtam férfias szemérmes testét, ömöljél, ömöljél énbelém, élet, foganjak.

És Istennek tetszően öleltük, akartuk a szép gyönyörűséget, és tüzessen forogtam ölébe is, amikor két csöcsömet hátulról markolászván magamat jól férfitestére akasztottam, faromat izgetvén-mozgatván, és igen, jól alul is, amikor ágynak szélire, vásárhelyi parasztok ismert szokása szerint tettük a keresztvetést, kiguggolván, mikor ő állván az ágy előtt úgy jötte belém magát.

És szent vala az, hogy mondják szeretés ilyen módját keresztvetésnek, közben még kezemvel arcomra is keresztet veték bizony, mert kíváncsú az Úrnak, hogy ő által áldott és javasolt módokon keresztényi jószágban miű testünköt élvezzük egymással levén. És ujját harapdáltam is, mikor újra belém gerjedett vala az én Györgyöm. Álltam büntudatlan hitemben, mert istentől való ez, s jó. S más imákat is gyakran mondtam, hogy legyen énbennem élet. Lett.

És akkor a lélek kilépett a reggelbe. Az én lelkem, hogy hálálni akarjam a szép, isteni mindenséget, mert éreztem, hogy fogan- tam, hogy megfogtam én magamban az életet és a reggelt, én foganott életemet, aki én testemből is kilép a reggelbe, mint fiam nekem. Mert asszony arra való, hogy teremjen, hogy éltesse.

S reggelenkint virágos, fűszerszámos kertemben hol sétálnék, arcomhoz érintem az fehér orgonafürtöt, mert olyan az, mint férfiamnak ő férfiteste, és finom illatokban is gyönyörködöm vala.

És jövő leányoknak, atyámiai leányainak, én nevelt leányaimnak is, mikor bokáikat harmatos füvekbe érintgetvén utánam jöttek volt, mondom nékiek, csak szakgattassék a jó fűszernövény, markotokban morzsoljátok aztat, s mosóvizeitekbe is aztat áztassátok, azzal alul is jól mosogassátok, mert nemcsak szagolásnak öröme, hanem a zsenge női résznek il- latosítására is rendelte az Isten, tisztán magatokat mindig

tartsátok, s ne is mondjátok, hogy, mint hallám, az ottan volna asszonyállatnak a csúnyája, mert nem csúnyája, hanem szépsége, kit adott az Úr önös öröme és ifjakká is mindig való kényes becézgetésre. Arra való, mert azért adta a kegyelmes Isten, hogy menjetek és sokasodjatok, bizon.

Mert szép az, és igen jó. Ámde magatokat szép illendőségben mégis mindenkor jól megtartsátok, leányaim, nem tékozlásra való az, széltiben az világnak, hanem szépséges sátora az isteni jónak. Ezért a választott ifjúhoz hűségekkel legyetek mindenkor, miként én is Györgyömhöz, Fejedelmemhez.

Tiszták legyetek, kívül és belül. S amikor körémbe gyűltek, forgatván ujjaitokban kis horgolásra való tűköt, mindig illatosnak találjon benneteket akár délceg ifjú, akár valamely szolga ide szobába belép. Mert a virágok édes nővérei vagytok, leányaim. Virágokkal mindig illatosodni akarjatok, bizon. És tudjátok a fájdalmas anyát, ki édes fia keresztje alatt elvesztett életén zokog. Mert kegyelemben együtt van az, bánatok után a szépséges gyümölcsözés testetekben. Vimágygomuk miu isemüküt, vimágygomuk.

És emlékezem én még jó Gáborunk idejében, hogy Dampér müként csábojgatta zsoldos habsburgi zászló alá mi fíjainkot. Állottak azok néki, mi jó magyar fíjaink, s hadrendbe őket sorozza, étköt is nékiek nem adat. Török ellen őket toborozza vala. S mind hatezrüköt levágta. Gonoszul levágta őket, a jó magyar vért. Szemem könnyűel árad, Én junhum buol fárad, Te véred hullottya Én junhum olélottya. Uh, nekem én fiom, Ézes mézüül! Szegényül szépségöd, Virüd hull vizeül.

Hullunk mégis, ős hullomással, ős hullomással, ér nélküli falevelek, ér nélküli falevelek, ős hullomással.

Te, ez is az Ómagyar? Ez nem, ugye? Mi? Ez más. De, szóval ugyanaz? Ez ki? Ez már mostani, ugye? Hogy hívják?

Jól van. Hát, nagyon kavarod, nem?

Jó, megint Zsuzsánna vagyok. Ott, ezerhatszázban, akörül.

Hát mindig ez volt? Gábor korában. Máí időkben? Mostan, harcoknak csitultán, kikben ugyan jó Fejedelmem, Györgyöm

épségben megvagyon, s szűmben még fáj rég hatezreknek levágása mélyibül Mária magyar siralma is.

Mostan Ferdinánddal béke készül talán, s amaz havazás, kit Brandt mester révüle. Évszázak múltán is a révülés, igen.

De vagynak szépséges én fijaik, ezen legényeim is, kik előmbé jönnek Holland országba indulók. Én édes fijaik. Geleyi Istvánom őket térgyekölteti vala. Jó magyar vért s hitöt vügyétek, fijaik.

Tizán által majd hajtatok innert Beregből. S ottan lesznek, sudárok, délcegek, mint gyertyánerdő. Zsigmond van az huszadikban. Hullong az idő. *Hullong az idő.* Lészen nemsoká gesztenyék ideje. *Hulló gesztenyéknek ideje. És Az eldöntött idő.*

Őszök, telek szaka, tavaszok és nyarak, ködök és havak, csermelycsatakos májusok, gabona zsengejét sárgába érlelő júniusok és megint a lombot hullató erdők, tölgyesek, gyertyánosok, bükkösök, vadgesztenyések és édes szelíd magvúak is.

S ha csak hajóval ereszkednék is hozzám Karácsonyra, mint Brandt mondja, az én Fejedelmem, adná mielőbb az Úr, megjövén a mi református hitünk szabad gyakorlás hírével, az is még sok üdő nekem, mert nagyon várom.

Az a Linz városa van talán négyezer magyar mérföldeknél is több innent, soká. De ő lovon fog megjönni, az is van két hét legalább.

Igazat mondasz-é, Brandt? Vagyunk mindig az reménységekben, ezen kicsi életünkben.

Mert mi, máik emberek nem vagyunk hosszú életűek. Csak kívánjuk nem a harcokat, hanem a tevő szép életet, gazdálkodást és kereskedelmeskedést még távoli török tartományokkal is, ezen határon túl a Dunával, ki török foglalta földjeinket is általszeli, ezen Kárpátia hazánkban, miénk az Erdélyországunktól nyugotra is, mert vele vagyunk mi összefüggve.

Jó aranyokat még tizenkét legénnyel mint futárokkal küldtem Fejedelmemnek kezéhez, fizesse katonanépét, s még Beregbe indulásom előtt, mint igazi gazdasszonya, kinek engem becézve szólít.

S György fijammal vagyunk az ő szolgálatára, mikor tőlünk messze hadakozik ez mi országunkért, hitünkért, szabadság akarásunkra. Diplomáciázva a törökkel, sok ajándékot is neki eljuttatvák.

Szólómet ugyan majd rendbe hozatja Miklósi.

S keblemben őrzött kicsi törömmel egy vesszőt lehasítok, mielőtt indulok Patakba. Még kilevelezhet szobámban. Hiszen május van. Virágok, leányok, szerelmek, jól futó lovak, madarak hónapja.

S majd megjön jó Györgyöm, s akkor fordulunk a török ellen.

Capriccioso (2)

Ma is előttem van, amint a próbaszünetekben, ott, a nagy üvegablakos folyosószerűség oszlopai közt, Hajna két széken ülve, felsőtestével az egyikkel szinte összesimulva, lábát a másikon nyugtatva, féloldalt felém fordulva beszél hozzám. Bennem addigra kialakult a betanuláson, az előrehaladásunkon érzett nyugodtság, s most sem tudok róla többet, mint hogy ez talán inkább annak szólt, hogy velem van. S talán nem azért gondoltam ki ezt az egészet, hogy magam mellett tudhassam? Arcát, kezét, mellét lássam, amint félprofilban ül, beszél hozzám, s a darab, a két darab jeleneteiben is. A *mi apácáink*... akkor már elég jól ment, érdekes, mintha ez rászabottabb lenne Zsuzsánna Fejedelemasszonynál, aki a Lorántffy-darab majdnem egyszemélyi szereplője, míg az „apácásban” – így mondtuk –, talán a sok szereplő miatt, között, valósággal otthonosan mozgott. Magam is meglepődtem, hogy az időske Főnökasszonyt magára tudta venni azonnal – lehet, hogy van mindenkinek egy életkorától független „igazi” alakja? Nos, Hajnáé, úgy látszik, ez volt. Zsuzsánnát is nem először próbáltuk, viszont az, ha nehezebben ment is, nem tudom, miért, mégis jobban tetszett nekem. Valahová a tudattalanomba hullott, hogy Zsuzsánnát végeredményben az otthon kertjében állott márványszobor, az otthon névadója ihlette, s persze a szándék, hogy Hajna velem legyen.

Gesztikulálva fordult felém, én pedig:

– Végül is egy roma lánynak nem kérhettem számon, miért gyűlöli a koncentrációs táborokat, a rácsot, a szögesdrótot ott az otthonban, amikor újra-újra odakerült az az utálatos szó. Biga egy roma nő, romnyi, táborban ő sosem volt, de tudhatta jól, mi volt az a cigány holokauszt.

– Hm.

– Te meg még kislány voltál. S különben is, ő beszélt rá. Hát ezért nem büntettelek meg sem téged, sem őt.

Ez elég jó magyarázatnak adódott, de Hajnival, akkor még Hajni, talán másért sem bántam volna olyan szigorúan, mint mással.

– Tudtuk mi ott az otthonban, hogy azon az éjszakán te Bigával feküdtél le a tanári szobában – nézett gúnyosan Hajna.
– Örülhetsz, hogy nem árultunk be az igazgatónak. Láttuk, amint Bigát kiengedted a vaskapun. Nem volt ott semmiféle Erzsi. Bigától tudom, hogy amikor kilépett az utcára, nyomába szegődött egy „szimat”.

– Mit, hogy ott sírdogált Biga, ugye, a folyosón éjszaka, mert nem vették át a nővérképzőbe.

Nevet.

– Igaz, engem lefeküdni küldtél, ő meg: „beteg az anyám”, s te kiengedted. De mit csináltatok legalább egy óra hosszat ott a heverőn, mi? Hogy olyan alaposan el kellett magyaráznia, milyen beteg az édesanyja, mi? Tudtad jól, hova megy. Az öreghez, az egyik búvóhelyünkre, ha valaki lelépett, az mindig adott enni, aludni. Hohó, te Bigát nyomravezetőnek engedted ki. Be is vitték az öreget is, Bigát is. Ez mocskos dolog volt, miután kiengedted. S pontosan ezért nem büntetted, mert ugye...

Most magyarázzam el Hajnának, hogy ez nem így volt?

Biga egész idő alatt arról áradozott, hogy mennyire szeretne ápolónő lenni egy kórházban, hogy a betegek homlokát megtörölgetné, orvosságot adna nekik vagy egy pohár vizet, és, azt mondta, még a hügyos kacsát is szívesen vinné ki, csak ott lehessen szép fehér köpenyben a betegszobákban. Elmondta azt is, hogyan volt az a felvételi vizsga, amin persze megbukott.

Behívták a rossz tanulmányi eredményei ellenére is, s már az írásbeli után gyanította, hogy aligha sikerül a nagy álma. Zokogva beszélt.

– Képzeld, tanár úr, először azt kérdezte az a rokonszenves fiatalember, hogy mi az a Moszkva. Mondom, egy város. És akkor az a szemüveges nő kopogtatott az asztalon a ceruzájával, és azt mondta, főváros. No, jó. És minek a fővárosa? Hát, Oroszországé. Nem. A Szovjetunióé. S hogy mi a Brezsnyev teljes neve. Mondom, Vlagyimir Iljics Brezsnyev. No, akkor elnevezték már magukat. Leonyid, Leonyid – nevetett a szem-

üveges. Az aztán nem csípett engem, láttam. S akkor már tudtam, hogy nulla.

Ott a szobámban kérdeztem Bigától, nem mondta-e nekik, mennyire szeretne betegekkal foglalkozni?

– Nem.

– Miért nem, te butus?

– Mert nem kérdezték. Azt nem kérdezték. Én meg összekevertem Leninnel azt a...

Biga aztán elment a kórház igazgatójához, mert elmagyaráztam neki, ide figyelj, kérsz tőle egy meghallgatást, és elmondod neki, hogy neked ez minden vágyad. Azt nem mondtam meg Bigának, hogy írtam egy levelet az otthon pecsétjével az igazgatónak, hogy vegye fel mégis. Felvette takarítónőnek. És Biga aztán boldogan. Most meg már van egy takarítónő-brigádja, pár kórházat ő csinál meg az alkalmazottaival.

– Ma is tart a barátság? – kérdeztem.

– Igen. Ide fog jönni. Egyébként itt volt tegnap is, végignézte a próbát, te meg észre se vetted. Szóval azt mondod, nem fektetted le, mi? Hogy az volt a legfőbb gondod, hogy az igazgató feltört fiókjából vett pecséttel levelet gépelj, mi? Később nem tehetted, mert aznap reggel már kirúgott az igazgató. Hazudsz, tanár úr. Aki azt is megteszi, hogy egy szerelmeskedő éjszaka után rendőrt állít a nőre... ej, ej.

– Értsd meg, Hajni...

– Hajna. Hajna, jó? – vágott közbe. – Már nem vagyok kislány. S csak elő ne álljon egyszer azzal is, hogy az Andriska tőled van.

– Ki az az Andriska?

Hajna nevet.

– A kisebbik. Kétpetējűek, úgy tízévesek. Helyes két kis kölyök. A kiskrambóim, Biga így hívja őket, és majd megboldul értük.

– Mi, hogy én?

– Jaja!

– De, Hajna, én nem törtem fel semmi fiókot, én, én egyszer még bementem az otthonba, s a pecsétet akkor, amikor a diri közétek ment, s ott ültem nála...

– Ja. A díványon, mi? Azon a díványon...

– A pecsét az asztalán hevert. Akkor gondoltam, hogy... és egy üres papírlapot lepecsételtem.

– És aláhamisítottad a dirit, te, te... hiszen kiderült, hogy miért nem kaptak el érte. Az az áldott diri elismerte a saját aláírásának. Szerencse fia vagy. És hát, azért jó ügyet szolgáltál, tanár úr.

Nevet. Rajtam nevet.

– Meglestelek, amikor már a kirúgásod után bejöttél a dirizhez, ott bújtam el a jázminbokor mögött, nem messze a szobortól. Tetszettél nekem, tanár úr.

– Hajni!

– Mondom, hogy Hajna!

– És én mondom meg, Hajna, hogy mi történt ott a kapuban? Hogy Biga az oszlopnak szorított, és a kezével, olyan gyorsan, hogy azt mondja, „te is jól fel vagy töltve, tanár úr...” Biga, Biga. És még odanyúlt a zsebkendővel és megtörölgetett.

– Azt láttuk, hogy dulakodtok a kapuban, de, látod, nem árultuk be, hogy te engedted ki Bigát.

Most meg... Andriská!

– És van férje?

– Omár. Az egy arabzsidó. Gitárművész. Élettárs, vagy mi. De a kisebbik krambó az kiköpött te vagy. Andriská.

– Hajna, én...

– Te, te bizony. Hiába hadoválsz itt. Ha kérne egy gén-tesztet?

– De hát soha meg nem keresett azóta se. És most tízéves... a kisfiam? Az én fiam.

– Omár egyébként nekem azt mondta, hogy magával visz Los Angelesbe, de nem vitt.

– Nem?

– Nem.

- Miért?
- Na mégis, mit gondolsz, tanár úr? Megtáviratozta Bigának, hogy nyert egy nemzetközi nagydíjat. Jó, mi?
- Mit mondjak? Nagyon jó. És megtartotta.
- A díjat? Naná!
- Biga a gyereket. Nem keresett meg.
- Te azt egy romnyitól ne várd. Azt mondta nekem, hogy minek. Ha te nem, akkor ő... minek. Ha neked a szíved nem mondta meg, hogy teherbe ejtetted. Az ő cigányszíve meg van olyan büszke, érted, tanár úr.
- Ne tanár urazz már engem.
- Igenis, tanár úr. Tanár úr, kérem. Te, te mocsok.
- Hajna!
- Hagyjuk ezt. A tárgyra. Mondd, hogy képzeled ezt a Zsuzsánnát? Azt mondod, most már mozogjak is, ne csak olvassam a szövegedet. Jó. Szóval én egy diáklány vagyok, ugye, tulajdonképpen. És arra a fiatalabb magamra öltöm Zsuzsánnát. Csavaros.
- Azt az üde lányt kell, mert...
- Mert már kissé kezdek kiöregedni, mi?
- Tudod, az idő...
- Az idő – jelen idő. Mindig ez van. Jelen idő. Nem hogy együtt van minden idő, meg a lelkek az égben... ugyan.
- Hacsak nem a zsebkendő. Mert utána ő is megtörölközött a zsebkendővel... és azon...
- Fantáziád az aztán van. Szégyelld magad. Még most is hazudozol?
- Hajna!
- Az az igazság, hogy jól behatoltál te oda, és az a kiskapu már ott kitárult neked a szobában.
- Ne kínozz, Hajna!
- Te hülye, miközben én már beléd voltam...
- Hajna, szerelmes voltál belém? Te, kis tízéves?
- Ühüm. Tanár úr, tisztelettel mondom, a tárgyra. Szóval, Zsuzsánna...

Akkor érkezett Biga.

– Tank jó!

Ezt is ő találta ki, köszönés gyanánt az otthonban, aztán átvették a többiek is. Hogy te egy tank vagy. Lányok, lányok.

– Biga! Én nem is tudom...

Biga kacag.

– Te ne tudnád?

– És a gyerek?

– Köszöni, jól van. Szereti Omárt. Az is őt.

– És te nem kerestél meg, nem mondtad...

– Minek?

Minek. Hát ez elég következetes. Hajnának is így mondta.

– Te, ide figyelj. Én is szeretnék játszani abban az „apácásban”. Képzeld, amikor szólnak a harangok, én ott lógok egy almafán. És akkor már én vagyok a Főnökasszony. És kiabálok: alma vagyok, alma vagyok, tessék belém harapni! Jó, mi?

– De Biga.

– Te meg, amikor már kiáltozza a közönség, hogy szerző, szerző, bejössz egy nagy fekete slaggal, és birkózol vele, mert az igazából egy nagy kígyó, egy piton, és birkóztok, én meg kiabálok: a kígyót, a kígyót ide nekem!

Az. Még mit nem. Te, te kukacos Alma!

Hajna olyan szomorúan néz minket.

– Sokkal jobb lenne úgy az „apácás” vége. Legalább lehetne rajta nevetni, nem?

– Nézd, esetleg játszhatod Almát a darabban, de ez a vége, ez nem lesz.

– Kár, mert Hajna meg jobb volna Máriának.

– A Főnökasszonyt én játszom, érted?

Úgy van, Hajna, így képzellek. Te vagy a Főnökasszony.

– Biga, milyen az Andriska?

– Kiköpött az apja. Te!

– És a kis Laci?

– Az Omáré. Tót ziher.

– Magamhoz veszem Andrist.

- Azt aztán nem. Az én kiskrambóm.
- Kiskrambó. Andriská. Kisfiam.
- Szereti egymást a két gyerek?
- Átfonják egymás vállán a karjukat, úgy sétálgatnak.
- Hogy?
- Hát a nyakuknál. Hátulról.
- Laci meg Andris.
- Egy romungro meg egy arabzsidócigány. Szaporodjatok és sokasodjatok. Ez a Biblia, ugye, az Úr szava, hát akkor – Biga, Biga!
- Csigabiga! Lassan járd, tovább élsz, hahaha!
- Érsz!
- Élsz. Különben a végén még bejöhetne a Sekszpír meg a Brekt, és elrendeznék. A Brekt meg egy táblát rakna a kígyóra, há?
- Mi volna a táblán?
- Mit tudom én. Férfiasság. Haha, ott kínlódnál a férfiasságoddal.
- Inkább azt, hogy kapitalizmus. Jó? – szól közbe Hajna.
- Lányok, lányok!
- Vagy banktőke – fűzi hozzá Biga.
- No meg Engels a nagy szakállával, mint a Jóisten, nem?
- pisszegem le őket.
- Hát, az se rossz – mondja Biga.
- Hagyjatok, hagyjatok, lányok!
- Én asszony vagyok – szögezi le Biga.
- Tudod, az Andriská...
- Mondtam már, sáráp. Kuss... Lehet, hogy Omár nem jön vissza, nem tudom. De van két kiskrambóm. És sétálgatok a kórházi folyosókon, és van fehér köpenyem meg a homlokomon fibula.
- Fityula, te – nevet Hajna.
- Szóval olyan fityma, vagy mi – röhög vissza Biga. – Nem akarsz feleségül venni, tanár úr? – röhög tovább.
- De Biga, Biga!

- Hát, csak gondoltam, hogy jó lenne. Én nagyon élvezem ám.
- Biga!
- Amikor a kis sima gömbölyű fejű kibukik a kámzsájából, akkor én már elkezdek rügyezni, mint a rózsza.
- Biga! Én elmegyek innen!
- Mitől félsz? Voltak metszettek is.
- Biga, többé ne lássalak itt!
- Haha! De Andriskát úgysem adom. Lacikát se!

Később Hajna:

- Te, azt a vásárhelyiekről szóló pár mondatot vegyük ki a Zsuzsánnából. Az nem illik oda.
- Jó, majd meglátom. De most még mondd azt is.
- Nem akarom.
- Nem akarod, nem akarod, jó, hát ne mondd.
- Egyébként nem is tudom, akarom-e ezt az egészet.
- De hát játszani?
- Játszani! Nem szabad elrontani.
- Látom, kezded érteni – mondom.
- Látom, kezded érteni – mondja ő is halkán.
- Biga meg hova lett?
- Elment a kisiúkért. Most jönnek ki az iskolából.
- Istenem! Andriska!

A mi apácáink szűzebbek (közjáték)

- *Elhoztam. Itt van a kézirat. Legépeltem.*
- *Köszönöm. Van még egy kérésem. Itt van az apácák Főnőkasszonya.*
- *Főnőkasszonya?*
- *Igen. És azt kéri, hogy őt is.*
- *Játsszam?*
- *Kérlek, játszd el a Főnőkasszonyt is.*
- *De ez még régebben van. Nem baj?*
- *Így akarja. Mert ez így van.*
- *Ki?*
- *Ő.*
- *A Főnőkasszony?*
- *Kérlek, a Főnőkasszony nevében, hogy játszd el őt is.*
- *De hát te velem játszottál.*
- *Így van. Körbe-körbe. Az idő mélyéig.*
- *Az idő?*
- *Az idő.*

THE
JOURNAL
OF
THE
ROYAL
ANTHROPOLOGICAL
INSTITUTE
PART I
1901
LONDON
PUBLISHED BY THE
INSTITUTE
11, BEDFORD SQUARE, W.C.1

Történelmi képek a Koppány-lázadás leverése utáni időből

Veszprém, 1002. Apácakolostor bejárata jobbra. Derékmagas kőfalába építve kifelé félkör alakú vízfogó kőtányér, közepén szökőkútyszerű vízszugár, a vízben úszkáló vízililiomok. Balra Szent György szobra. Jobbról bejön Bernát és Johann, két harminc év körüli, tonzúrás, vörös-barna csuhás, sarus barát. Bernát a kőfalra telepedik és vakargatja lábszárát. Johann hosszan bámulja a sárkányölő Szent György szobrát, aki vaslándzsáját szúrásra emeli. Megfogdossa a lándzsát, s rájön, hogy az a szent kezében le-föl csúszkál, ki is húzza belőle és játszik vele. Aztán visszadugja, és a szent kezén át megbökdösi vele a sárkányt. Bernát fejcsóválva nézi.

ELSŐ RÉSZ

Első jelenet

JOHANN *Úgy ni! Ez jól megmurdelt. (Krétát kap elő, és áthúzza a St. Gregorius felírást, s helyette felírja: VENCELIN. A sárkányra: KOPPANY. Elégedett vele.)*

BERNÁT S most irtó büszke vagy magadra, mi? Mintha nem harsogná ég és föld, hogy Szent Istvánunk vitéze, Vencelin miként ölte meg Koppányt. S hasíttatott négybe a pogány.

JOHANN Ja. Hogy példának szögezték Veszprém, Győr, Esztergom meg Fejérvár kapujára. S le is rohadt már azóta.

BERNÁT Melyiken, te? A gyulafejevári kapun, vagy ezen a másikon itt, a székesfejevárin?

JOHANN *(zavarban)* Hát, talán mind a kettőn.

BERNÁT De az már öt, te golyhó. A négyfelé hasított Koppányt hogyan szögezték volna öt kapura?

JOHANN Hát, mondjuk egy picikét ide is, oda is...

BERNÁT Tisztára lökött vagy. A székesfejevári kapura nem szögezték, hanem itt a veszprémi kapura, nem messze ettől a kolostortul.

JOHANN De a fejevárira is. Nem?

BERNÁT Mondom, hogy nem.

JOHANN Pedig jobb volna az. Mert hát Székesfejérvár mégiscsak királyi székhely, s ott nekünk is jobban jutna falat.

BERNÁT Hiszed. De ha mi itten a laikus mód apácák konyháján akarunk élni, hát idefele kell gondolkozni is. Meg aztán Veszprém előbben van, s a kifüggesztés is azért jutott ide. Azon érveket kell sorakoztatni, amik az itteni völgyi apácák jogait mondják, s nem pedig Székesfejérvárét, a királyi székhelyét.

JOHANN De ezeknek az apácáknak itten csak adományt elfogadó joguk van. Övék a somogyi részekben szedett tized, nos aztán?

BERNÁT Hát, nem, mert a király a somogyi tizedeket a mártonhegyieknek adta, a pannonhalmiaknak.

JOHANN Hát még az se idehúz? Hát akkor menjünk mi Székesfejérvárra.

BERNÁT No és hogy ez a Veszprém mégiscsak a királyné koronázóvárosa, he? A veszprémi püspök meg egyben még a királyné kancellárja is, he? S pedig Gizella királyné adószedő joga nemcsak Somogy, hanem Zala, Veszprém és még fönn Pilis.

JOHANN Ja.

BERNÁT Hát akkor a királynéi jog mért kurtíttatik meg a somogyi tizednek elvonásával s a mártonhegyieknek átadásával?

JOHANN Kérdezz okosabbat.

BERNÁT Szóval, azért csak láthatod, hogy Veszprémnek joga nagy, s a királyi Székesfejérvár nem korlátozhatja.

JOHANN De mégis korlátozza. A király.

BERNÁT Ha ugyan. Való csak az, hogy Vencelin, Hunt meg Pázmán már évek óta szedik a somogyi tizedet is, s nem jut az a király vagy a királyné kezébe, de a szentmártoniakéba sem. Maguknak szedik a tizedet. Mert ez a gyakorlat, sajnos.

JOHANN Hát akkor, majd pont a te apácakolostorod fog megállni velök szemben? Igen-igen kétlem.

BERNÁT A mi veszprémi apácáink, tudjad, igen kívánatosak... (Elhallgat, saruját piszkálja, hosszasan, bosszankodva, közben Johann pajzán módon lereagálja a „kívánatosak” szót, s obszcén mozdulatokkal mutatja, mit tenne velük.) ...hogy ugye igen kívánatosak a hatalomban lenni. (Most néz föl, és nem érti Johann dévajságának okát. Az besunyja nyakát és grimaszol. Majd fenekét kitolva körbeforog, az újra kihúzott lándzsával hadonászik, s kántál egy-egy csúfolódsít.)

JOHANN Az úgy volt, hogy Koppány azért halt meg csupán, / mert vaskarddal csapták kupán, / s így is járt az rendszerint, / ki nem tisztelte Vencelint. / Szemét lekumta, / nem gondolt Huntra, / s akkor jött a Pázmán / ...hm-hm... vérben ázván. (Közben elejti a lándzsát, ezt Bernát felveszi, átadugja Johann lábai közt, aki ettől hasra esik.)

BERNÁT Így ni, most már jól van. (Elégedetten szemléli.)

JOHANN No, csak ezt tudtad kihozni belőle? (Feltápáskodik.)

BERNÁT Kihozni, kihozni? Bevinni, be-vinni ostoba földbe, te! (Megkopogtatja Johann fejét.) Hogy itt állunk a kapu előtt, te meg az apácák ellen gondolkodsz.

JOHANN Hisz ezek nem is magyarok, hanem görögök.

BERNÁT Hüle fejed. Csak az alapító okiratjuk van görögül írva. Királyunk íratta. (A még nála lévő lándzsával megzörgeti a kaput, majd visszadugja, s ő is megszuszakolja a sárkányt.)

JOHANN Várhatod, hogy nyíljék. Mondom, menjünk Fejérvárba. Ott a vitézek közt bor is jobban adódik, ezek meg fehér képű angyalok itt. Mire mégy velök? Itt csak hordhatom majd a vizet, te meg vágatsz farönköket. Száraz kenyéren. Száraz. Száraz. (Bólogat, bizonykodik.)

BERNÁT Kuss! (Karját emeli rá, Johann kussol. Bernát a kapunál ügyeskedik, kukucskál, zörget, nézeget, közben Johann két csillogó aranyat vesz elő, rejti, dugdossa, nézegeti, foggal is próbálja.)

BERNÁT Én istenem, nyisd már meg ezt a kaput...

(Kinyílik a kapu. Egy fiatal apáca nézegeti őket.)

APÁCA Mit kívántok, gyermekeim?

JOHANN *(felugrik, s rángatja Bernátot)* Megmondtam, menjünk innen Fejérvárba. *(Ordít.)* Ferstén? Mit akarsz te itten?

BERNÁT *(ő is ordít)* Azt, hogy a pénzek itt maradjanak. *(Ujját parancsolóan felemeli. S erre a mozdulatra a víztányér lilio-mai hirtelenül felemelkednek, mintha figyelmeztetőleg utánóznák Bernát ujját.)*

APÁCA *(csengő hangon nevet)*

Második jelenet

A rendház-főnökasszony szobája. Szemközt nagy boltív, félbalról jön a fénypászma, középiött a falon üvegmozaik, nagy méretű Jézus-pietà. Bernát nekiünk háttal térdel, a Főnökasszony pedig le-föl járkál, köröz körötte. Bernát forog utána. Túlzott áhítattal csüng a Főnökasszony minden mozdulatán, s mikor lelepleződnék, gyorsan térden csoszog, fejét lehajtja, áhítatoskodik. A Főnökasszony rejtve figyel, szája sarkán mosoly.

FŐNÖKASSZONY Küldetésedet nem értem. Püspökünk adószedő jogot nem mível, nem dolga. Ami pedig a javadal-mazásunkra valót illeti, hát Budáig szedetni kolostori szolgáló testvérek által, arra joga van. S kolostorunk részesedik abból, mit Püspökünk juttat. Mit akarsz hát minket Püspökünk javára fordítani? Nyitott kaput üttetsz, amice!

BERNÁT Valóság, hogy az adószedő együtt szedi az egyházi és a királyi részeket. S Vencelin lovag igencsak jeleskedik benne, hogy a királyi adószedővel egyezkedjék. Tehát a püspök öszentsége aranyai irányotokban azért soványak, mivel nem az ő szolgálatosai szedik be, hanem Vencelin emberei.

FŐNÖKASSZONY S te a Püspök megbízottja volnál? S társad?

BERNÁT Az csak egy hóbortos.

FŐNÖKASSZONY *(közben sétálgat)* S nem tudom, tisztünk-é nekünk itt ezt cselekedni. Kolostorunk részt kap a püspöki javakból, hát működünk, dolgozhatunk. A mi apá-

cáink pedig dolgosak. Erdőn gombát s bogyót gyűjtenek, mézet is kannákban. Gyümölcsöt aszalnak, kertet művelnek. Termelik az élnivalót. És a léleknek is.

BERNÁT *(a Főnökasszony szépségének kijáró csodálattal, elbambulva, fénylő arccal hallgatja, kezét összefonja a hasán)*

FŐNÖKASSZONY *(elgondolkodva, szinte csak magának)* Igaz, nem rejthetem, erdőn kóborolló lovasok meg-megszalasztják őket, s kiket igazán elér a nagy bűn, sokáig való imádkozásokkal tisztulnak. S pedig kolostorunknak kellenek lányok rajtok kívül is, mert kevesen vagyunk szólni az Úr kedves ígéit. *(Bernáthoz.)* S falak segítik védelmüket. Imádkozó nővérek a hitet gyakorolják, s faluról jobbágyleányok is jönnek. Három megyén át is felkutatjuk a jobbakat. Kin látom, hogy jóra való, nem adom vissza a vesszőző kénynek, hanem megtartom. *(Dobbant a lábával.)*

BERNÁT *(nyakát behúзва hallgatja)*

FŐNÖKASSZONY S mért nem szólsz tehát?

BERNÁT Csak azért, Anyám, hogy vajjon akad-e itt domestica soror Mária?

FŐNÖKASSZONY S mi gondod vele? Vagyon Mária zalai, van a dunaszögi, s még ki Esztergomból jött.

BERNÁT S vonyarci?

FŐNÖKASSZONY A laikusokat mind nem tudom. S mióta volna itt nálunk?

BERNÁT Napok oltá, Anyám. Vonyarci Mária énnekem húgom.

FŐNÖKASSZONY Ja, úgy. Húgod. Lehet, konyhán majd kérdezem. S te erdőn fácánnak csapdát állítani tudsz-e?

BERNÁT Minden munkákat tudok. Még fát megfaragni oszlopnak vagy hasznos szerszámnýélnek, vagy széknék, asztalnak talán. Csak maradnék...

FŐNÖKASSZONY No és, társad?

BERNÁT Mosáshoz sok vizet hordana.

FŐNÖKASSZONY No, majd meglátom. Nálunk egyébként a munka vidám. Krisztusunknak tetsző élet lengi be a fala-

kat. (Megnyit balra egy oldalajtót, melyen női dalolgatás hallatszik be.)

DAL Elmegyek, elmegyek, vissza se tekintek,
ennek a falunak lakója nem leszek,
ha elmégy, ha elmégy, csak hozzám igaz légy,
igaz szereteted hamisra ne fordítsd.

FŐNÖKASSZONY (kicsit meghatódva) Így szolgáljuk itten az Urat. Mert vannak a szívnek eredeti vonzalmai, s azok nem változnak vala. Legfönnebb megvilágosíthatóak, s van, akinél soha is nem. De nálunk sok laikus nővérből lesz avatott soror, Jézusnak menyasszonya, felöltvén a szentséget. S Mária? Mondsza.

BERNÁT Igen, Anyám. Otthonrul eljőve, nem láttuk már hetek óta. Akarnám tudni, legalább jó-é néki itten.

FŐNÖKASSZONY S csábítanád vissza? Akkor nem hagyom.

BERNÁT Nem, dehogysem, Anyám.

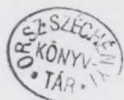
FŐNÖKASSZONY (megint háttal van Bernátnak) S esküszöl reá, hogy így van, miként mondtad?

BERNÁT (most is a Főnökasszony után csoszog térden, s nagyon buzgón esküdözik, hadonászik kezével, a szívéhez kapkod) Ó, én esküszöm, Anyám, a legszebbre, a legis-legszentebbre, a legis-legkívánatosabbra, Anyám, ó, én nagyon-nagyon, hogy a legnagyobbban, a legszebben... (s hogy a Főnökasszony váratlanul sarkon fordulva leleplezi, nevetve) ...izé, a legszebb... izé...

FŐNÖKASSZONY (tréfás rosszállással méregeti) Te dadogni szoktál?

BERNÁT Nem, nem, csak ha nagyon szép az izé, izé, ha a szép, a szép, Anyám, igen, a szépséges szép, izé... egy kicsit...

FŐNÖKASSZONY (szigorúra vált) No, azért, ha ilyen szép is valami, azért még nem kell dadogni, fiam.

(Letérdel Bernát mellé, s mind a ketten hangosan mondják a Mi-
atyánkot a Krisztus-üvegkép előtt. Imádkozásuk közben a mozaik
lassan átrendeződik, eltérő színű részletekben fényes Szent György-
ikon lesz belőle, mellette Mihály arkangyal, Illés próféta, sugárzó
fény, de ők nem tudnak róla.)

FŐNÖKASSZONY (hangosan befejezi az imát) S add meg,
Uram, a sokféleséget, melyben hűséggel tükröztetik földnek
égi mása, miként égne földi mása is.

BERNÁT (utánamondja) S add meg, Uram, a sokféleséget,
melyben hűséggel tükröztetik földnek égi mása, miként ég-
nek földi mása is.

(Az előbbi énekszó újra, halkán, szépen. Közben a mozaik egyre
erősebben fénylik.)

Harmadik jelenet

Erdei tisztás. Jön Mária, aki szakadt ruháját férfiszemnek tet-
szően hordja, s miközben a tüskés szederbokrot kerülgeti, szájába
hajigálja a gyümölcszemeket. Éhes. A bokros-ligetes tisztás balra
öntéshomokba megy át, majd patakpartba, ahol fenn lila és bordó
vízivirágok, lenn békák, halak. Mária a lábát áztatja. Jobbról jön
a Püspök, felkötött bal karját óvatosan emeli. Ruháját igazgatja,
majd felénk fordulva kínosan nehezen felsodorja reverendája al-
ját, vizelni készül, ám hirtelen Máriára eszmél, s ekkor nagyot
fordul a színpadmély felé, mintha jobb kezével kocsirudat tartana.
Figyel, majd megnyugodva hosszasan, nyögve, örömmel vizel.
Csobogás hangja. Felénk fordul, ruháját rendezi. Lassan lefekszik
a bokor alá, és elalszik. Horkol. Mária kerülgeti, majd feldühödik.
Ráordít.

MÁRIA Te, rúglak seggedbe, hallod? (Hátrál, nekifut, fenéken
rúgja.)

PÜSPÖK (felriad, motyog) No és aztán? (Tovább horkol.)

MÁRIA *(elsírja magát, hüppög, arcát maszatolja)* Azt mondták, hogy igazamat adjam elő nyilván és őszintén, s tréfásan és kedvezőleg, akkor fogok hatni. De ez nem érti, vagy mi? Hé!
(Megrázza a vállát.)

PÜSPÖK Mi van, mi van? *(Ébredszik.)*

MÁRIA Miért van bekötve a vállad?

PÜSPÖK Azért, mert beleszaladt az olló, amikor vágtam a rózsafát. Fájt az ujjam, mondom, nem baj, aztán fájt a kezem, mondom, nem baj, most meg fáj az egész vállam, s mondhatom, már nem nem baj, hanem igen baj. Ja, egyébként én vagyok a veszprémi püspök. De nem nyújtok kezet. Akarsz kezet csókolni?

MÁRIA Hát, ha illik. *(Megcsókolja a Püspök ép kezét.)* S mit csinálsz itt?

PÜSPÖK Gombászok, leányom. S közben jókat imádkozom is.

MÁRIA Meg alszol, mi?

PÜSPÖK Nem arra való vagyok én, lányom, hogy te megítélj. A leglényeg a lélek tisztaságáról szól, tehát végezzed a dolgodat.

MÁRIA Ja? A dolgomat? Végezzem? *(Leguggol és felcsapja szoknyáját, majd surrogva vizel.)* Ez csak kis dolog.

PÜSPÖK *(szeretettel, a butus lánynak szóló apáskodással)* Hát nem ezt gondoltam, de most már mindegy. Legközelebb menj majd a bokor mögé.

MÁRIA Imádkozhatok is. Akarod?

PÜSPÖK No, látod. *(Visszafekszik, alszik.)*

MÁRIA *(meglökdösi)*

PÜSPÖK *(ráförmed)* Mi van?

MÁRIA Csak az, hogy nem tudok.

PÜSPÖK De hisz az előbb tudtál.

MÁRIA Jaj, nem azt.

PÜSPÖK Hanem? Mit?

MÁRIA Imádkozni. Megtanítanál?

PÜSPÖK Miféle istentől elvadult egy erdő lánya vagy te, hogy még imádkozni sem tudsz? No, figyelj ide. Térdelj le. *(Mária*

letérdel a Püspökkel szemben, nekünk féloldalt. A Püspök keresztet vet, Mária utánozza, de tükröképként, tehát rosszul.) Jaj, te, nem úgy kell!

MÁRIA De hiszen úgy csinálom.

PÜSPÖK Ez az, csak hogy én nem vagyok te. Vagyis te nem vagy én. Érted?

MÁRIA Igen. Nem.

PÜSPÖK No, térdelj ide mellém. *(Így tanítgatja, s most már jól csinálja Mária is.)*

MÁRIA És akkor, lehetek a kolostor lakója?

PÜSPÖK Jámbor életeddel. Istennek tetszően.

MÁRIA S mi tetszik neki? Én tetszem?

PÜSPÖK *(nehezen uralkodik magán, a lány combját, vállait vizslatja, s pofozgatni kezdi magát, hogy észre térjen)*

MÁRIA Csak nem a szúnyogokat csapkodod? *(Jól nyakon csördíti.)* Itt is volt egy. *(Aztán pofon vágja.)* Itt is volt egy.

PÜSPÖK *(hasra esik, s mikor feltápáskodik, nagy kék karika nőtt a szeme alá...)* Hogy mi is tetszenék neki? Hát, úgye, etcetera, etcetera.

MÁRIA Mi is szoktunk rá ecetet rakni borogatásnak. De az most nincs. *(Markába köp, azzal borogatja.)*

PÜSPÖK Jámhorságod folytán, bizonyára tetszenél az Úrnak. *(Megint pofozgatja magát.)* Lelked tisztasága folytán.

MÁRIA Szegény Atyám! Igaz, meg vagyok én erőszakolva, méghozzá büdös, lószagú lovagok által, de azért én mégis ékes szűz vagyok, mert nem élveztem aztat. *(Kis latolgatás után.)* Nem annyira élveztem, nem olyan nagyon... izé, így hát a testi dolgokban vallhatom ártatlanságomat, ezért igen?

PÜSPÖK Nagyon igen. Ámbár tudható, hogy az ártatlanság akkor szentséges igazán, ha a háttérben mégiscsak láttatik izgalmasság, s aztat nem míveli a kegyes személy. Mert az ördög mindig azzal igazolja a bűnöket, hogy mondja, nem tudták és nem volt írva, tehát megtévedtek. De ha az írás mindig tudatná a nem helyeset, akkor éppen maga tanítana

ki a rosszra. Igaz, tagadólag, mégiscsak tudatna. Tehát kell tudni, és nem kell gyakorolni.

MÁRIA De hogyan tudhatom meg?

PÜSPÖK Lelked által. Az mondja neked. Tehát tudjad, hogy neked kell azt tudnod. Miként oszlopai és falai a városnak, az asszonycombközed melege igen különböznek, tudhatod. S vagyok én a város, a márványírású város én vagyok. S hogyan tudnád a várost szolgálni, aki hajlékony és dús vagy?

MÁRIA Én írni nem tudok, Atyám.

PÜSPÖK Lelkedben legyen az írás. Félek, túl meleg a lelked.

MÁRIA Engedd meg, hogy leboruljak a földre.

PÜSPÖK Boruljál rá, leányom.

(Mária a Püspök combjára hajol, s az simogatja a haját, de nincs a jelenetben semmi erotikus lehetőség. Ezt kell eljátszani! Nem lesz könnyű.)

MÁRIA És így jó?

PÜSPÖK (átszellemülten) Igen. S mielőbb mozdulsz a cselekvésre, annál előbb éled végig. Teendők mindig a hiányból adódnak, s van, ami már nem pótolható. Tehát a meglévőkkel kell nem herdálólag bánni. Mert cselekvésekben gyakran ördög munkál, szemlélésekben pedig az isten.

MÁRIA Megszomjaztam.

PÜSPÖK Idd tehát az egy istent.

MÁRIA Éhes vagyok.

PÜSPÖK Edd tehát az egy istent.

MÁRIA (tűnődő, lebegő játékkal) Énekelni szeretnék.

PÜSPÖK Énekeld tehát az egy istent.

MÁRIA Így van ez?

PÜSPÖK Igen. Ez a kimenetele. Ezt mondja neked a város, ezt mondja neked az egy isten. Ámen.

MÁSODIK RÉSZ

Első jelenet

*A Főnökasszony terme, mint előbb. A Püspök kézen vezeti Máriát.
A Főnökasszony jobbra áll, fogadja őket.*

PÜSPÖK S mutasd magad a Fejedelemasszonynak.

MÁRIA *(zavarában letérdel, makog)*

FŐNÖKASSZONY *(hozzálép és álla alá nyúl, majd vállánál erőteljesen felemeli)* Szép leányka vagy. Mi a neved?

MÁRIA Mária vagyok.

FŐNÖKASSZONY S honnan jössz?

MÁRIA Csak innen, Vonyarcnak falvából.

FŐNÖKASSZONY Atyád?

MÁRIA Szikár Vén Gergely, másként alsóháti.

FŐNÖKASSZONY S mi jószága vagyon?

MÁRIA Három atyafiával fél telek, ökör kettő, pár bárány, lábasjószág.

FŐNÖKASSZONY S csibe? Liba? Kacsa?

MÁRIA Még tik is. S csibe. Három szakajtóval. *(Nevet.)* Kicsi sárga pelyhesek még.

FŐNÖKASSZONY S banni vélök tudsz-e?

MÁRIA Igen jól. Kotlófészken ültetni is szoktam. Csalánt szaggatok nékiek, miegymás.

FŐNÖKASSZONY *(örül a válasznak)* No, itten is majd ilyen dolgozol leszen.

MÁRIA Szíves-örömet.

FŐNÖKASSZONY Mondd így, szíves-örömet, Anyám.
S otthon kik maradtak?

MÁRIA *(fejét lehajtja, szomorú)* Két kicsi, fiúcskák. Én vagyok még, ki innen alig húszon, s ők három-négy éve megvagyunk. S van bátyám, sarus barát, ki vándorol.

FŐNÖKASSZONY *(játssza)* És a neve volna Bernát?

MÁRIA *(meglepődik)* Honnan tudja ezt... Anyám?!

FŐNÖKASSZONY (örül) Mi itt, lányom, ugye (kis góggel) mindent tudunk. S te mit is kívánnál itt miközöttünk?

MÁRIA Étet, italt. Mindig éhes vagyok.

FŐNÖKASSZONY (haragosan toppant)

PÜSPÖK De bizonyította lelkének szomját is.

FŐNÖKASSZONY (tartózkodóan) No, majd meglátjuk.

(Nyeles csengővel csenget. Apáca lép be, nem hamar, s neki mondja.) Új domestica soror jelölt (rámutat Máriára), Mária.

(Az Apácahoz.) Vidd Reginának, s majd véle is szólok, küldjed őt. (Mária és az Apáca elmegy.)

FŐNÖKASSZONY (le-föl sétálgat, s a Püspökhöz beszél) S ha csupa semmi népét gyűjtenénk, jó abból mi leszzen?

PÜSPÖK (tiltakozó mozdulatot tesz)

FŐNÖKASSZONY (nem hagyja szóhoz jutni) Nem, nem, ugyan. Gondoskodásod ugyanis megcsappant az javakban, amice. Itt járt Bernát barát, éppen ezen Máriának bátyja, s mondja, te küldted volt, kitudnia, miként ítélem Vencelin lovagot. Igazat beszélt?

PÜSPÖK Nővérem az Úrban...

FŐNÖKASSZONY (belevág) Azaz a beszédett füstpénz és Péter-fillér Vencelin kezén vagyon? Gyanítottam én. De gondolhatod, hogy egy sarus Bernát barátnak ezt nem mondom, sőt teszem, mintha igenis hozzád, s tőled mihozzánk rendben eljutnának a pénzek. Mondok, mi itt jól megvagyunk. A titkolás oka szent volt, de most mondd meg az igazat!

PÜSPÖK Én tégedet ezért feloldozlak a teljes igaz eltitkolásának bűnéből, mert valóban szent volt az, hogy ne tudja bárki meg.

FŐNÖKASSZONY (bosszúsan legyint) S erre van nekem szükségem?

PÜSPÖK Ámbár azonban tudván, hogy Vencelin est... er ist ein... sag mal mich... ist, szóval van egy nagy-nagy vir potentiae maior...

FŐNÖKASSZONY (gúnyosan nevet a Püspök kevert beszédén) S mondhatom, hogy szép leckét kapok én tőled. Latinul ezt

úgy kell mondani, hogy Vencelin est... vir vi potentiae maior... nicht war?

PÜSPÖK S no persze németül.

FŐNÖKASSZONY Igaz, mint mondtam, Vencelin igazán férfias a nagyobb hatalomnak, nagy hatalmú férfiú. Hacsak nem (nevet) saját férfiúi potenciájára gondolsz, Kegyelmeségem. Erdőkben bizonyítja erejét a gallyakat szedő leányaimat hajkurászván. (*Haragosan toppant.*)

PÜSPÖK Tudhatod, nővérem, hogy Vencelin lovag Ottó küldött lándzsájával érintette István királyunkat, ez tehát Ottónak egy hatalma Istvánon. S Vencelin vagyon itten Ottó személyében. Így hát őt bírálnom nehéz volna.

FŐNÖKASSZONY Igen? Érintette, érintette, azt mondod. De hűbéri jobbággyá az érintés nem tette, s kivált nem tette Vencelinen által, ki csak egy jöttment fegyveres. S hol vagyon a te jogod, ki királynét koronázó vagy? Hol van a te jogod, ki kancellár is vagy? S hol van a somogyi tized? Ki szedi azt? S ha Vencelin szedi, neked miért nem adja? Ha a pannonthalmiaknak sem adja? Kinek adja? Magának adja? S hát hogyan van ez akkor, kegyelmes amice?

PÜSPÖK Ez így van, leányom.

Második jelenet

Az iménti erdei tisztás málnabokorral. Alma málnát szed, pontosan úgy mozog, mint előbb Mária. Feltűnően egyformán mozognak. Talán csak az különbözteti meg őket, hogy Mária szőke, Alma vörösesfekete. Az előtérben Vencelin combtőig érő csizmában jár-kál, bőrvértjét oldozza, ledobja, egy vesszőkosárban turkál, ruhadarabok röpködnek, köztük női habos szoknyák, piros papucs is, a spanyol zsoldoscsizmához könnyű kék, ezüsttel kirakott gyapjúkabátkát, a vaskobak helyett széles kócsagtollal díszes, nagy lila kalpagot választ. Illesztgeti rajta a tollat. Jól érzi magát, elégedetten köhécsel. Alma a háttérben igyekszik magát észrevéttetni, de úgy, mintha nem is tudna Vencelinről. Ki kell játszani ezt a humort.

Közben Johann jött, aki Vencelin körül ugrál, s a toll miatt nem tud közel férkőzni a füléhez. Végül maga elé suttog, de ez túl hangos, erre fordul meg Vencelin.

JOHANN Láttam, láttam. A kolostorban. Ott, ott, ni. Át tudta változtatni a szenvedő Jézus képét Györgybe, Mihályba, bizánci szentekbe, azonkívül a leányt is bizánci keresztvetésre tanította. Ugyanis a homloka után a jobb kezével nem a bal vállát, hanem a jobb vállát érintette meg következőleg, aztán a balt, s még előbb a hasát.

VENCELIN A hasát? A hasára is vetett keresztet?

JOHANN Ja, mert római mód elébben a bal vállat kelletik, aztán a jobbot, így ni! *(Mutatja.)* E meg fordítva csinálta.

VENCELIN Hogy? Fordítva? Vagyis előbb a hasát érintette meg?

JOHANN Jaj, nem, hanem a homlokát.

VENCELIN Most aztán semmit nem értek. *(Próbálgatja a keresztvetést, bizánci módra is, római módra is, látszik, nem az ő dolga ez, s fejét csóválja. Majd ráförmed Johannra.)* S mi bajod neked, hogy mit érint meg előszörre?

JOHANN Azért, mert a bizánci módot élik, s nem a rómaid. Ezzel be lehet őket vádolni a királynál.

VENCELIN *(hókuszpókuszol, keresztet vet, nevetgél)* Azt mondd inkább, hogy hol őrzi aranyait a kolostor-főnökösszony!

JOHANN Azt most még nem tudom, de ez a vád is jó lesz, és akkor...

VENCELIN *(felpöcköli Johann orrát)* S akkor? Mi van akkor? Ha nincsen aranyuk, minek vádolni?

JOHANN No, igen. De ha királyi vallató kérdezgetné a szép zárdaasszonyt? Mondjuk, parázsló vas fölött?

(Vencelin nyugodtan, komótosan egy irtó nagy pofont kever le Johannak, hogy az felgurul. Ezután kényesen igazgatja csipkéit a kezelőjén, majd végre észreveszi, most akarja észrevenni ugyanis, a sürgölődő Almát, aki jó idomos farral fordul Vencelin felé. Játék: Vencelin kerülgeti, gusztálgatja, Alma játssza a nemtudót.)

JOHANN Meg még azt is akarom...

VENCELIN (nagyot dobbant rá, Johann összerezzen, s elszalad)

PARASZT (bejön, ügyetlenkedik, megijed, hasra esik a lovag előtt, két tenyerét a tarkójára kulcsolva várja, hogy megrúgja őt Vencelin)

VENCELIN (körüljárja, nem érti) Mi bajod, te szerencsétlen?

PARASZT (lefelé, fel sem kel) A tehenem elkódorgott. Hát nem rugdosol fejbe, szép lovag?

VENCELIN Csak nem akarsz tán? Mert megtehetem. De csak ha akarsz.

PARASZT Dehogysémi akarom! (Feláll, nadrágját, sapkáját porolja.)

VENCELIN Hát bántottalak én valaha?

PARASZT Bántottak, uram, mások. (Alázatosan áll Vencelin előtt, majd hajlong. Vencelin enyhe undorral nézi, mint egy bogarat, aztán elfordul, Almához lépdel. Közben a Paraszt Vencelin háta mögött jókora furkóval megfenyegeti Almat, aki behúzza a nyakát. Majd óvatosan kellei magát, szoknyáját ringatja. Vencelin azonban jobbra kimegy.)

PÜSPÖK (balról bejött, látja, hogy Alma mire készül, dühösen bot után kap, a Paraszt kezéből kiveszi, s Alma felé indul)

VENCELIN No, Püspököm (visszajön), a pontosság a királyok erénye.

PÜSPÖK (kihúzza magát, sértődötten, éllel) S a kegyesség Istene.

VENCELIN S gondolod, hogy rászorulok, Atyám?

PÜSPÖK A kegyre igen. De nem oldozlak fel.

VENCELIN Ugyan, Püspök, de régi história ez. Hiszen Koppányt én vitézi párbajban öltem meg. S ha nem úgy lett volna, hol lennél most te magad is, Koppány széjjeldúlta volna a te hatalmat, ha acélos ruhámban meg nem védelek. Igaz, már alig öltöm magamra ezen acélruhámat.

PÜSPÖK Alig-alig? (Vitriolosan.) Pedig hírlík, hogy acélban lépsz be a jobbágyportára. Fejszével reád támadó jobbágy ellen bizony hogy felveszed te azt a páncélt. Amikor kapuról

kapura jársz a legényeiddel, beszédni a pénzeket... (Nyomatékkal.) Én a somogyi pénzekről beszélek!

VENCELIN A somogyiakat? Kérdeznéd talán a pannonhalmi apátot. (Kényelmesen letelepszik a ruháskosárra.)

ALMA (előmerészkedik)

PÜSPÖK Az hozzád szólni sem mer. Mert fél tőled.

VENCELIN S neked mi bajod? Megvan az életed? Ugye.

S hát köszönd. Amúgy meg, jól tudod (magyaráz a Püspöknek), hogy vannak, ugye, a harcok. A harcok után meg vannak a pihenések, a gyűjtések, ugye, érted. Ez a menete. Így forog. (Mutatja a kezével.) S persze a bokor mögött is mindig van valaki. (Nagyot nevet Almára, s folytatja a malomkerékforgást a két kezével. Ennek Almára értve valami jelentése van, ezen nevet.)

PÜSPÖK Te a jogodat nem jól használod.

VENCELIN Miért? Én Ottó királyomnak a személyét hordozom itt. Rajtam át ő szól, rajtam át ő cselekszik. Itt ő cselekszik. Ferstén, Püspök? (A gyarmatosító arroganciájával ordít.) Ferstén?

PÜSPÖK Te Istvánnak adószedő jogát el nem veheted. Én azonban, ki a királyné koronázója vagyok, királyi felhatalmazással a veszprémi nagytemplomhoz tartozó helyeken egyházi tizedet joggal szedethetek.

VENCELIN Kivéve a somogyi tizedet. Azt királyotok a pannonhalmiaknak adta. S hogy ezt az én legényeim, meg Hunt és Pázmán legényei gyűjtik össze? Mi baj az? Dolgozni kell. Nincs idő a lustaságra.

PÜSPÖK S nem vagy te Ottó császár. Csak egy közvetítője. S egy jövő-menő.

VENCELIN S hát te? Nem vagy te isten, csak egy földi közvetítője. S bízatomnak vannak tanúi, de neked bízatosodnak, biza, nincsen, kisöreg.

PÜSPÖK (szörnyülködik) Magadat mered összemérni vélem?

VENCELIN Úgy van. Magamat egy másik közvetítővel. (Rámutat a Püspökre.)

PÜSPÖK *(ámuldozik)* S hát a templomi képek hová lettek? Elvitted őket? Ládákba raktátok?

VENCELIN Ej, ej, tévedsz, te Püspök. Még hogy ládákba raktuk. A templom képeit.

PÜSPÖK *(megkönnyebbül)* Hát akkor hová mentettétek el, fiam? Hogy őrizték?

VENCELIN Ja! Elmentettük. Még hogy ládákba! Kosarakba, Püspök, kosarakba, s jól is vannak azok ott. *(Mutatja a kosarakat.)* S majd innen is még tovább mentjük, tudhatod. *(Hirtelen megdühödik.)* Ejnye, hát mi az isten bajod van velem, te Püspök, hagyj engem békén! Hát ki a biztosíték itt? A szövetséged az égiekkel? Vagy a királynővel, a királlyal? Sokra mégy vele, mondhatom. S én? Én mit érek itten? Csak tán valamit? Ugye, hogy ugye, jó Püspököm.

PÜSPÖK S magyar földjeinkre is ráteszitek a kezeteiket, tudom én.

VENCELIN Bőven juttatott neked a földekből a király. Úgy érteve, hogy neked is.

PÜSPÖK Krisztus ígétjét mondom. Az én országom nem ebből a világból való. De kell hogy lelkeket segítsen az igaz hitre. S nehéz.

VENCELIN Ja. Apácáid lelkét. Hát annál inkább tiéd a krisztusi ország, minél inkább enyém ez itt, ez a földi uraság. Mert nekem ebből jut több, neked meg abból, amiből én nem is kérek tőled semennyit.

PÜSPÖK Mondottam, lelkeknek mentésére kellene földi javak az egyház számára. Mert a mi nővéreink, akik a világi mocskokból kitisztulnak vala, az Úr imáit mondván szépet tesznek az égieknek, s az itteni nép között hordják a szent ígét, kiszolgáltattják a szentségeket, s magukat munkával megtartani nem hivatásuk. Aztat kell adniok a földieknek.

VENCELIN Hallom. Gajdolsz itten az apácákról. Bahh!

PÜSPÖK A mi apácáink szűzebbek, mert nem tehetnek az őket sújtó méltatlanságról. Menekülnek az áhítatokba.

VENCELIN Könnyű már a lélekre esküdni, ha a test felől biztosítva van az élet. S mi örökké csak irtsuk az életet? Ha pogány, ha keresztény, élet az! Nem? Püspök! Koppányé is élet volt.

PÜSPÖK *(hallgat)*

VENCELIN Hát benne van a történetben.

(A Püspök a kezét emeli, hogy búcsút intsen, de Vencelin erővel megragadja a kezét, és kezét csókol neki. A Püspök meglepődve elmegy. Vencelin kicsit utánabámul, majd odébb lépve végre derékon ragadja a kapálózó Almát.)

Harmadik jelenet

Mária a Püspök vállát, sebeit kezeli a tisztáson. A szolgálók vörösesbarna ruhája van Márián. Egy rocskából mosogatja a sebet, majd iszapot pakol rá, bekötözi. A kötés most már nem olyan vastag, mint eddig volt. A Püspök próbálgatja a kezét, könyökből hajlik, elégedett vele. Megsimogatja Mária fejét, az térdet hajt. A Püspök nézi, hogy egy beteg kislányt hoz be egy férfi. Mária vizsgálgatja, dajkálgatja, becézi, a kislány elmosolyodik. Ápolja, végül arcát simítja, megpuszítja, kiviszi. Besündörög Alma. A Püspök rámorog, majd fenyegetőzve kimegy.

MÁRIA S hát te?

ALMA Ezt én is csinálnám.

MÁRIA Menjél hát a Főnökasszonyhoz.

ALMA *(nem megy el, nézeget)* Mindent úgy csináltam, mint te, hogy én is így lehessenek, mint te. És ezt a ruhát is akarom.

MÁRIA Mit csináltál te ugyanúgy?

ALMA Hát, ott a bokornál a málnaszedés, meg a lovag, meg a többi, hiszen tudod.

MÁRIA *(visszarettén)* Mit beszélsz, te boldogtalan?

ALMA Gondoltam, én is úgy teszek, és akkor bekerülhetek, ahogyan te is bekerültél.

MÁRIA Mit tettem én? Én nem akartam a lovaggal lenni.
(*Restelli a beszélgetést, elfordul.*)

ALMA (*nem érti*) De hát én mindent úgy, ahogyan te, hát akkor, mivel a lovag... (*Zavartan téblábol.*)

MÁRIA (*iszonyattal nézi Almát*)

ALMA Úgy gondolom, a kolostor is arra való, hogy segítsen az így jártakon. Hát nem ez történt? Ha nem ilyen volnék, talán nem is kellek? Ha meg ilyen vagyok, így sem kellek? Hát hogyan kellek?

MÁRIA (*eréllyel, csendesen*) Most már ebből elég legyen. Ki hiszi el, hogy ostoba voltál? Nézz a lelkedbe, s mondd, hogy nem úgy vala, miként mondd, mert akartad, te, ördög lánya! Ki hiszi el neked, hogy ártatlan vagy? Menj a katonákhoz, azok valók neked, te céda.

ALMA S hát te mi vagy? Különben, aki nem bűnözött, az mit bánjon meg, nem igaz? Ha bűnöztem, megbánom, fogadj be, én egyházom.

MÁRIA (*dühösen*) Menj innen, te romlott élet!

(*Közben öregember érkezik bottal, Mária vele foglalkozik. Kis idő után Alma is segítene, de Mária elhajtja. Alma vállat von, elsompolyog balra. Jobbról Vencelin jön nagy zajjal, két-három katonájával. Mögöttük bujkál Johann, óvatosan kukucskál. Utánuk jön Bartolomeus, a királyi adóbérlő. Jellegtelen ruha, jellegtelen, sovány ember.*)

VENCELIN (*hátra beszél Bartolomeusnak*) Úgy látom, hogy Hunt jobban dolgozott. (A katonák pénzzel teli két közepes és egy nagyobb zsákot raknak le.)

BARTOLOMEUS (*körüljárja, egyet kibont, pergeti a pénzeket, majd kezét összecsapva „leporolja”, fintorog, nyafog néhányat*) Sok közte a réz. Ezüst alig, arany meg nincs is. És kevesebb az egész, mint a tavaszon volt.

JOHANN (*ott botlog, sóvárog, nyúlkál, Bartolomeus a kezére csap, egyazon pillanatban Vencelin seggbe rúgja*)

BARTOLOMEUS Hát a gyűjtést nem hagyhatjátok abba.

(A Püspök bejön balról Bernáttal együtt, Vencelin a Püspök elébe megy, hódolattal bevezeti. A többiek letérdelnek előtte. A Püspök kegyesen int, álljanak fel, azok ógva-mógva cihelődnek.)

BARTOLOMEUS (mintegy zavarban, s külön is meghajol a Püspöknek)

VENCELIN Úgy látom, Hunt jól dolgozott. De nézzük meg belül is jobban. (A nagyobb zsákot, amelyet Bartolomeus vizsgált, most teljesen kibontja, ledob egy köpenyt, s arra önti az egészet. csillogás, pénzcsörgés.)

BARTOLOMEUS Ccc-ccc. (Kevesli. Bedogja a kalapját a köpenyre.)

BERNÁT (undorral nézi Bartolomeust)

ALMA (visszaóvakodik, Vencelin közelében forgolódik, átfogja Vencelin derekát, céda módra mutatja kapcsolatukat, s miközben Mária és a beteg öreg elvonul, gúnyosan utánuk néz, kezével orrán grimasszal) No ugye, ki maradt itt végül? Hát én! (Kacag, Vencelin pofon legyinti, s újra a zsákban turkál.)

(A Főnökasszony és Bernát megjelenik hátul, és csendesen nézegetnek. Elöl játék Alma és Vencelin közt. Alma szenvedélyesen megöleli Vencelint, nyakát simogatja, mellét karmolássza, fejét Vencelin nyakába forgatja, derekát magához fogja, combjaival a férfira tapad. Kihívóan játszik, a Főnökasszonyt akarja megbotránkoztatni. Az a háttérben ördögűzést mutat, vagyis a jobb keze középső és gyűrűsujját befogva, kézfejjel fölfelé Almára irányítja gyűrűs- és kisujját, s „Apage satanas!”, mondja.)

FŐNÖKASSZONY Apage Satanas. Távozz tőlem, sátáni lélek!

PÜSPÖK (ájtatosan imádkozik, égre forgatja szemét)

BERNÁT (a Főnökasszonyhoz) S láthatod, íme, Anyám, Vencelin lovagnak minéműségét. Jól leábrázolja ő saját magát.

Vencelin lovag az igaz hitben és erényben. Mondhatom. Piha! S még a Püspök előtt sem vádoltad Vencelint. Hát most láthatod. Elveszi a kolostornak való pénzeket, hát itt a baj gyökere. S még ezen riherongy nőszemélyt is könnyen magához csábojgatta.

FŐNÖKASSZONY (beharapott szájszéjjel fegyelmezi magát, s nem szól, kis idő után rásziszeg) Elhallgass!

(Most érkezik Hunt és Pázmán, akik Vencelinnel és Bartolomeusszal egy igen gyors ritmusú és fényeffektusokkal is játszó jelenetben a koppanó rezeket, a sziporkázó tallérokat négy kalapba dobálják. A röpködő pénzek egyike-másika mint kis csillagszóró vagy tűzijátéki röppentyű felszáll, majd kihuny, a többi csak világít, zöldes, kékes, vöröses fénnel. A forgatagban a nézőt el kell kápráztatni a játékkal.)

BARTOLOMEUS (a Hunt által feldobált pénzeket egy tenisz-ütővel a négy kalap valamelyikébe lecsapja) Egy a Huntnak, egy Pázmánnak, egy peniglen Vencelinnek, vásároljon se lyeminget. Egy a Huntnak, egy Pázmánnak, egy peniglen Vencelinnek, most meg Bartolomeusnak kettő, borra, húsrá. Egy a Huntnak, egy Pázmánnak, egy peniglen Vencelinnek. Néha-néha a királynak (nem talál neki kalapot, vállat von, zsebre dugja), néha a Püspöknek is. (A teniszütővel egy rezet a Püspök felé hajít.)

(A Püspök elfordul, keresztet vet, imádkozik. A játék egyre gyorsabb, a második zsákot egy katona önti a köpenyre, onnan szedi most már Pázmán is, Bartolomeusnak feldobálják, az meg egy teniszbajnok látványos ütéseivel osztja-osztja, az előbbieik szerint. Végül a lovagok maguk is a pénzek után kapkodnak, a kavardulásban egymást tapossák, a többiek döbbenetn nézik őket és hallgatnak. Bartolomeus harsányan kacag, aztán a zavart kihasználva a harmadik zsákot a hóna alá kapja, pénzes kalapját a fejébe csapja, pár tallér lepotyog, s látványosan, nagy léptekkel kinyargal

a színről jobbra. A lovagok lassan lecsihadnak, izzadt markukban szorongatott rézpetákjaikat nézegetik, a földre dobják, ez a királyé!)

HUNT Nesze, király!

PÁZMÁN Nesze, király!

VENCELIN Nesze, király!

HUNT, PÁZMÁN és VENCELIN (egyszerre) Nesze, Püspök! (Odadobnak neki pár pénzt.)

(Vencelin a macskamód törleszkedő Almának is markába nyom egy garast. Alma megköpdösi a garast, és a magasra felhúzott harisnyájába a combtöve alatt bedugja, játszhatja úgy is, mintha magába dugná, s nagyot csuklik rá, „bevételezi”. A főnökasszony lesújtó tekintettel előjön a háttérből, Bernát kíséri. Szemrehányóan vizslatják a lovagokat és Almát, a Püspök imádkozik, az égre néz. Majd a soványka zacskóját a Főnökasszony felé nyújtogatja, habog, zavarban van. A Főnökasszony meg sem látja, a zacskó a földre pottyan, lapos, ráncos. A Főnökasszony Vencelint méregeti, az zavarában a bajuszát piszkálja, Almát ellökdösi, zavartan köhint közben. A Főnökasszony nagyon lassan átrendezi a fejét fedő nagy fekete kendőt, beburkolózik, csak a szeme látszik ki, közben izzó haraggal szemléli Vencelint, aki topog előtte, a Fejedelemasszony már-már kiköp Vencelin előtt, de nem, fegyelmezi magát, aztán igazán királynői méltósággal elvonul balra. A Püspök a földön heverő zacskó után nyúl, de Alma megelőzi a Püspököt, medítál a zacskóval, majd a Főnökasszony után szalad vele. A színen Bernát, a három lovag, Hunt, Pázmán és Vencelin, lassan a többi szereplő is bejön, s egyszerre hirtelen, nagy erővel felzengenek a veszprémi harangok. Némán állnak, majd a két-három perces harangszó közben meghajolnak.)

(Függöny.)

(Függöny föl. Biga egy almafán Főnökasszonynak öltözve kapaszkodik jobboldalt, és kiabál.)

BIGA Alma vagyok, alma vagyok, tessenek már belém harapni!

HAJNA Biga, ne hülyéskedj, ez nem is volt a kéziratban.

BIGA Hát már mért nem? Legalább nevetnének egy jót az emberek.

THE UNIVERSITY OF CHICAGO PRESS
54 EAST LAKE STREET, CHICAGO, ILL. 60601-3043
U.S.A. AND CANADA

For a complete list of titles published by the University of Chicago Press, please contact your bookseller or write to the University of Chicago Press, 54 East Lake Street, Chicago, Illinois 60601-3043, U.S.A. and Canada. For a complete list of titles published by the University of Chicago Press, please contact your bookseller or write to the University of Chicago Press, 54 East Lake Street, Chicago, Illinois 60601-3043, U.S.A. and Canada.

For a complete list of titles published by the University of Chicago Press, please contact your bookseller or write to the University of Chicago Press, 54 East Lake Street, Chicago, Illinois 60601-3043, U.S.A. and Canada. For a complete list of titles published by the University of Chicago Press, please contact your bookseller or write to the University of Chicago Press, 54 East Lake Street, Chicago, Illinois 60601-3043, U.S.A. and Canada.

For a complete list of titles published by the University of Chicago Press, please contact your bookseller or write to the University of Chicago Press, 54 East Lake Street, Chicago, Illinois 60601-3043, U.S.A. and Canada. For a complete list of titles published by the University of Chicago Press, please contact your bookseller or write to the University of Chicago Press, 54 East Lake Street, Chicago, Illinois 60601-3043, U.S.A. and Canada.

For a complete list of titles published by the University of Chicago Press, please contact your bookseller or write to the University of Chicago Press, 54 East Lake Street, Chicago, Illinois 60601-3043, U.S.A. and Canada. For a complete list of titles published by the University of Chicago Press, please contact your bookseller or write to the University of Chicago Press, 54 East Lake Street, Chicago, Illinois 60601-3043, U.S.A. and Canada.

For a complete list of titles published by the University of Chicago Press, please contact your bookseller or write to the University of Chicago Press, 54 East Lake Street, Chicago, Illinois 60601-3043, U.S.A. and Canada. For a complete list of titles published by the University of Chicago Press, please contact your bookseller or write to the University of Chicago Press, 54 East Lake Street, Chicago, Illinois 60601-3043, U.S.A. and Canada.

Az Összekötő

2142240 12

„Az Összekötő kivett egy vitaminos szendvicset. Elmajszolta. Aztán a Szobrász halk csámcsogása mellett belekezdett az álom elmesélésébe.

A félhomályos csendben csak néhány kopácsoló hang jelezte az időt. Igazán nem történt más, csak Olaf elhatározása. A nagybaltát is csak utána ragadta meg. Anyja csendben sírdogált. Tudta, elérkezett számára a magány. Nesztelen lopakodott a fia után. Megnézte, mennyire távolodott el az apai háztól. A fadöntés hangja messziről hallatszott. A téli erdő visszhangozta a lezuhanó fák csappanását. Visszaszaladt a házhoz. Felvette gypjúingét. Lábára húzta fókabőrrel díszített csizmáját. Gondosan a fia lába nyomába lépett. Csak meg ne tudja a fia, hogy követte. Csak tovább ne menjen a fiú, mint szándékában állt. Így is elég későn szánta rá magát az önállóságra. Nem akarta önzésével továbbriasztani. A lopakodásnak lelket-szívet könnyítő értelme lett. Csak hát szégyellte magát. A fia nem ment messzire. A hagyományok ellenére cselekedett. A szeretet pókfonala megfeszült, de nem szakadt el.

Visszasietett. Szárítani tette ruháját. Nagy adag ennivalót készített.

A hideg és a kemény munka bizonyára megmozgatja Olaf gyomrát. Amikor mindent megfőzött, előkészített, bement a házba. Amit feleslegesnek ítélt, kivitte az előtérbe. Most vette számba először életében munkája hozadékát. Eljött a számadás ideje. A búcsút nem akarta osztozkodással rútitani. Nem akarta, hogy az évek óta szőtt, meghitt csend megtörjön. Nem akarta elsőszülött fiát úgy elbocsátani, hogy fájjon. Tudta, nyert ügye van, mert Olaf közel építi fel házát. Nem fog a magánytól jéggé fagyni. Lesz, aki gondozza. Lesz, aki lezárja a szemét. Ennél nagyobb boldogságot nem is kívánhatott. Az ősi törvények gondozói így is határesetnek tárgyalták ügyüket. A távoli szomszédok nem értették, hogy mi tartja Olafot az apai házban.

Olaf vad dühvel hasogatta a fákat. Döntötte a hatalmas fenyőket. A kicsiket tűzzel irtotta. A tűzzel jelezte szomszédságának, rokonságának, jöhetnek látogatóba.

Megszáradt már minden hús. Megfőtt az összes sör. Nemso-kára kész az új ház. Jöhetnek az eladó lányok.

Alig két hét telt el. Készen állt a gyantaillatú ház. Beosztása az apai házét követte. Tágas, levegős volt. Csak a kerítése nem készült el. Azt az új asszonynak kellett kifaragnia. Az ő dolga lesz a díszítés, cifrázás.

Kis kéziszánján áthordta holmiját az új házba. Csodálkozott anyja bőkezűségén. Többet kapott, mint illett. Majdnem anynyit, mint egy lány. Talán ezzel is azt akarta édesanyja üzeni, hogy nem a jövőendőbelije vagyona, hanem dolgossága, szépsége, jósága a lényeg.

Megérkeztek a rokonok. Rá egy hétre a szomszédok és a lányok. A hetedik nap reggelén nem jött senki. Megtelt a ház. Kéményén dőlt a füst.

Olaf még egyszer átment a másik házhoz. Körbejárta. A ház sarkánál összefagyott kutya kuporgott. Megetette. Megitatta. Átdörzsölte szarvasbőrrel. Homlokán kéregdarabra lelt. Felső szomszédja üzent.

Vette Olaf füstjelét. Adná is a lányát, de nagyon beteg, és a lány nem indul semmi kérésre. Kérte, valaki beszélje rá, hogy menjen, így sohasem megy férjhez. Az ő ideje lejárt. Nem szeretné a lányt férj nélkül elhagyni.

Olaf vette a sítalpát. Négy óra múlva már a szomszéd házához ért. A lány éppen a nagy tüzet szította. Apját hamvasztotta. A fiú segített neki. Aztán, mert az illendőség úgy kívánta, eltávozott. Kéregdarabot hagyott a lánynak, aki se nem halott, se nem látott.

»A három gyásznapi elteltével gyere anyám házához. Nem hagylak ki a választásból. Apád kedvéért várok. Tavalyl együtt halásztunk a nagy tengerenél.«

Olaf anyja már elképzelni sem tudta, hogy mi történt a fiával. Kiment a ház elé. Füstjelekkel sürgette. Választ nem kapott, de hamarosan megérkezett Olaf. Bejelentette a felső szomszéd halálát. Mindenki elcsendesült. A szokás azt kívánta, hogy három napig várjanak. Amikor emberek halnak, várni

kell. Énekelni kell. Így a halott vidáman siet a túlvilágra. A soha vissza nem térés útjára. A szél sodorta erdők fölött nem szállt hiába a dal.

Anita tisztára söpörte apja házát. Megcsókolta anyját. Megölelte öccseit. Nekiindult az útnak. Nem vette fel díszes ruháját. Nem ékesítette fel magát. Hófehér leplet terített magára. Kisírt szemmel ment. Mennie kellett. Nem sérthette meg a törvényt. Nem maradhatott bánatával. Indulnia kellett, hogy kiválasszák, vagy pártában maradjon a következő választásig.

Olaf házában megindult a vigasság. Anyja hordta a szózott halat. A szárított szarvascombot. A füstölt gombát. Habzott a sör. A vendégek vígan voltak.

A lányok sűrögtek-forogtak. Segítettek. Habzsoltak. Muto-gatták magukat Olafnak a fürdőházban. Csacsкасágokat beszéltek. A fiú nem tudott választani. Nagy volt a bőség. Annyi inséges év után nem tudott senkire pirulás nélkül nézni.

A negyedik nap delén apró koppanásokat hallott az ajtón. A kíváncsiság kipattintotta a zárat. Ott állt a szomszéd lánya. Gyászban. Kezében kéregdarab. Olaf üzenete. A fiú bedobta a tűzbe. A lány levetette felsőruháját. Lekuporodott az asztalvégre. Nem szólt senki. Anita kicsi volt. Szomorú.

Tovább ettek.

Az este a fürdőházba vitte a lányokat. Lassú táncokat jártak. Minden lépésnél megrezzent a faruk. Felfénylett a mellük. Olaf nem tudott választani. Nem tudta, merre nézzen.

Anita fáradtan dőlt le a kemence mellé. Nem zavarta a mulatozást. Csak Olaf anyja ment oda hozzá. Gyengéden kérdezgette anyjáról. A lány halkán felelgetett. Aggódott testvérei miatt is.

Nem akart még legényt választani. Hozománya sem volt elég. Nem akart otthonról halat, húst, gombát elhozni.

Új napra virradtak. Anita lassacskán felengedett, nem zavarták már a vendégek. Nem félt többé a lányoktól sem. Olaf fürkésző pillantása sem pirultatta.

Az ötödik nap a mese napja. Volt, aki hosszú történetet mondott. Volt, aki szeszélyeset. Volt, akinek ajkáról ömlött a szó. Volt, akinek nem. Anita szavára mintha még az erdő madarai is elhallgattak volna. Szomorú álmovilág tárult fel. Különös. Igaz. Senki sem sejtette, hogyan jött a varázs. Az öregek emlékeztek arra, hogy Anita nagyanyja nagy tudású városi nő volt. Titkolt szerelem űzte el az erdőbe. Még néhány évvel a város lerombolása előtt. Itt szülte meg gyermekét. Itt élte le életét. Szerelme a romok alatt maradt, nem tudott utánajönni.

A lány szavaiból sóvárgás áradt. Elvagyódás. Senki sem értette igazán, csak Olaf, a későn érő. Ez a lány olyan volt lesütött szemével, mint a természet. Belesimuló. Szomorú. Ellenálló. Alakját, arcát alig látta Olaf. Talán ígéret sem volt. Nem érzett fel belőle még a kötelező élvezet sem...”

Úgynevezett vendégszöveg: Fogarasi Vera
Az Összekötő című regényéből. Budapest, 1983.

Sűrű, öröletes

Tudta, hogy én vagyok az. Ott ült velem szemben a kisvendéglőben, ahová hívtam, s ahol találkoztunk már-már néhányszor az utóbbi időben is. Régen gyakrabban. S ezek az újabbak, ezek a féltalálkozások?

Van a pillantásoknak olyan rezdülésnyi ereje, amit úgy szoktak mondani, hogy elkapta a tekintetét, de nem, ez nem az mégsem, inkább úgy mondom, hogy valósággal rám sült a nézése, ez a nézés az egész testét átjárta előbb, majd rajtam volt, rajtam égett, mint forró anyag, ami sisteregve, süvöltve ökögött, bugyogott, dőlt rám. A nézése. Az a sűrű, fekete. Mint a főzött édes mák, a kinyújtott laptésztába vágó mák, hogy betakarozni, hogy belül lenni, hogy akkor jó, jó és megint jó és jó és jó. Megint.

Mégis inkább a nehéz bodzacsömösz olyan, olyan ez, ilyen ez, ahogyan ízlelődik, és az is, amikor augusztusi langyos eső szalad át a szekérkeréknyom-úton, középujt bokáig ér a fű, és valami teremtés utáni pillanat tündöklete, szaga, illata van ott. A mindent felejtő idő, amikor ő az érett sötét fűrtöket moncsolja, nyomja, tépi, csavargatja, nyelvét kicsit kidugva élvez a játékban, és amint kacagva csöpögteti, facsarja, csorgatná inkább, mellemre, arcomra hullatja, folytatná, pötyögteti a fanyar bodzalevet, hatalmasan gyönyörű a kis sikolyaival, és amint kicsiklandja nyelve hegyét, nekem is mozdul, és mázolja, maszatolja, simítja, tenyerével lapsogatja, pepecseli magára. A körmei félholdjai indigóélénk színűek, és kacag, és néz, és csücsörített szájjal közel hajol, mondja a nevemet, és a fejét hátrahajtva belekiabál az eső mosta égbe:

– Jóska, Joske, Joskele!

Most valahogyan lejjebb volt az arca, a feje, amint az asztal fölött szembenézett velem ez az antracitszép hallgatagság. Nem a friss készület esett jól, nem az, hogy leadott a súlyából, s ettől feketemária-füstzománc-arany lett. Erős kötésű válla, tenyerembe kívánczó vádlója, az a sündörgő csípő, amely most nyugodt, és a dacoló csecsrózsái, az a duzzogó önkínálás, nem az, nem az. Hanem az, hogy éreztem, közben is állandóan

nekem volt. Hogy készítette magát, akkor is, ha elküldtem, mert elküldtem, keressen egy barbár és kitartó fiútestet helyettem, hiszen én nem tudom annyira legyűrni őt, szinte alázni, amennyire nem volna ellenére az érzékeinek.

Bár van a játéknak olyan lehetősége is, amikor a szorosra zárt érzékek ellenszegülnek. Minek, mivel szegülnek szembe? Ezzel az egész lassan lejtett körforgásra, csiszolódásra rendelt mindenséggel, ez a különös kéjű felülemelkedettség, ez a kiszállás a pulzáló anyag öntörvényt sürgető szokásából, a lenézett – de nem megvetett – magunk szokása fölé emelkedés, mint a vasvödör-kristálykútmély eltökélt és üdítően felelőtlen – mert rettenthetetlen – elmélyedése. És megjelennek az érintetlen érzékmezők számunkra, nekünk, akik ismerjük egymást mindenestül, az eddig nem érintett érzékfelületek jövőjét együtt próbáljuk, nem tudom, valami hőcsillaghersegés vagy síkos flannelsál-hullámzó butára lakottság, vagy mégiscsak inkább az a kengőz-csodazamatú enyhület.

Tudta, hogy én voltam az. Ha egyszer átlépünk egy határt, és tudván tudjuk, mit cselekedtünk, jó és helyes számot vetni a helyzetünkkel, a magunk létrehozta állapot bensőséges idegenségével, a belülről kifelé, a gömbtükörbelsőből kifelé az üvegre tapasztottság néma sikolyos irgalom-remélésével, a meleg torz arcunkat értő és empatizáló – de a meg nem engedéssel együtt sem elutasító – magunkat tudással. Ez így meditatálandó.

Mármost az, hogy milyen volt a nyakába omló hajfürtök illatízes és dús nekem adódása, amikor én akarva és nagyon szándékosan engedtem annak a belőle sugárzó jónak, a jobb tenyérrel arcát tartva – szemből, mint egy érhálós gyümölcsöt –, és másik kezemmel a vállának az érző szívény nyugodva a nyakváll felborzolódó gödrébe csúsztam a szájammal, s nedvesen és sokáig emtetve jártam-járogattam a hajlaton, bal tenyerem később a gerincére csúszott, és egészen a vesék fölött visszahullámzóan fogadta a mozdulatot, mert az én mozdulatom volt az, és nem akartam abbahagyni ezt a közelséget, mert

ő volt az, ámde mégis valahogyan fájoan simult ki belőlem, amikor a kettőnk hűvös örömei után voltunk.

Moll, húsvét környéki fodros szél-szellő volt, és láttam őt, amint a kerthelyiségbe kiültünk, s a rácsléces vendéglői székek a zöld repecskeit kaparásztá a kirajzolódó combja mellett a lefelé fordított tenyerével összetartozó mutatóujjával. Mondtam, te, én beléd örülök.

Nagyon szégyelltem magam. Hogy magamat megveretve – és őt magammal oda elhívottan – is akartam ezt az egészet, és aztán, hogy visszalopakodtam, tudtam, ennek híján nem lett volna a gyönyör, amit neki is kínáltam. És ő engedelmesen jött velem, hogy kimenjünk, hogy – bármilyen ostobán hangzik is –, hogy ide, mint valami húsvét közeli szellős falusi kocsmaudvarra, ahol van aztán tulipánkehely meg minden, és hogy kortyolt a vörösborból. És ha elsőre tudatosítottam volna magamban, hogy úgyis visszajövünk, akkor nem is ért volna semmit az egész; ez a méretlen szilajság, amivel mentem. És a szégyenemet csak tetőzte, hogy unatkozva, beleegyezően és fáradtan tudtam, olyan kiábrándító, hogy semmi másért nem jöhetek vissza, mert igazából ő várt a visszaóvakodásomra, és óvó kezét nyújtott, mert soha igazán nem is jött el velem.

S most ott ült, és tudta, hogy én voltam az.

Tudta jól, hogy én törtem be oda. És hiába szórtam szét újságokat, kiborítottam a ceruzás tálcát, a szőnyeget is elrángattam, föllöktem pár széket, az hiszem, tudta, persze, az első pillantásra.

Nem hiányzott a vitrinből az arany pecsétgyűrű, amit visszaadtam, ott őrizte aztán, hogy az apja után átvette az orvosi rendelő munkarendjét, a helyiséget, a bútorokat, mindent. Hiányzott az a színarany felmeredő falloszú kis ördögfigura sem, amit ő kapott tőlem. Azt először nem vittem el, csak később. „Úgyis visszajössz majd egyszer a gyűrűért is.” És a tenyerén taksálgatta, keserű mosoly.

Hogy a pénz nem hiányzott, ez már okozott egy kis fejtörést a számára, hiszen a pénzzel az általa elképzelt célomat is köny-

nyeden elérhettem volna, de aztán – kis ámulattal –, gondoltam, rájött, hogy miről van szó.

Jólesett eljátszanom a képzettel, amint mutatóujját a szája közepére illeszti a kis csodálkozás közben (néha csókot is így intett nekem, mondtam, ne, olyan kurvás), amint áll a nagy fehér csempeköves rendelőszoba közepén, enyhén ütögeti a száját, valami belső mosoly is. Mély elégtételség, a közhely felfedezéséből adódó enyhe undora, pissenéssel kísért ellankadása, s egy perc alatt megvilágosodott előtte, mielőtt még felhívta volna a nyomozó figyelmét.

Azt hallottam egyszer, hogy egy visszahódított nő nem tudott addig megnyugodni, míg a fiú újra meg nem pofozta, mint akkor, amikor féltékenyen elzavarta. Újra meg pofozta, és utána tette magáévá a lányt. Akkor a lány kielégülést érzett és szerelmet... Pofozni kellett a nőt. Anekdotának érdekes.

„Nézze, a nyomokat nem tapostam el, semmihez nem nyúlok, de az íróasztal jobb felső fiókja szerintem üres. Néztek már?”

Mondta azt is a nyomozónak, hogy szerinte a receptekért törtek be. Ugyanis az apja előre megírta a recepteket, lepecsételte, alá is írta, ő pedig az édesapja közeli halála óta is ott őrizte azokat a nyugtatókat, altatókat, barbiturákat is rendelő recepteket. Valami kegyelet tartotta vissza, hogy kidobja őket. Aztán észrevette, hogy van olyan is, amin csak a drogot kéri apja kézírása, de nincs aláírva, nézegette ezt egy kicsit akkor, majd aláírta az ő saját lánynevével, amit az esküvő után is megőrzött, a betűi is hasonlítanak apja betűihez, a kis f felső szára éppen úgy hurkolódik, mint apjánál, rányomta a pecsétjét is, visszarakta a megírt receptek közé. Akadt olyan is, amit már nem rendelnek, ezeket sem dobta a kosárba. Igaz, amikor a nyomozó telefonált neki, hogy „Asszonyom, betörtek az éjjel a rendelőjébe, kérem, jöjjön ide, megnézni, mi hiányzik” – azonnal mozdult benne a gyanú. Az utóbbi időben a kollégáinál gyakran előfordult, hogy szenvedélybetegek betörtek az orvosi receptekért, igen, a jó öreg doktor bácsihoz, némelyikük

alig túl a harmincon, aki felügyeli őket, adagolja az étetőt, aki szóval tartja őket, amikor nagy körre ülnek össze, beszél nekik vigasztalót, festi a jövőt, a mindenkire váró boldogságot, miközben ők a hamarosan érezhető zsigeri boldogság ígéretére szomjazva hallgatnak toporgó türelmetlenséggel. Végig kell ülni, aztán jön az áhított recept, lehet vele szaladni a gyógy-szertárba. Igaz, igaz, mindjárt volt ilyen gyanúja.

„Asszonyom, nem hiányzik érték?”

„Mondom, hogy a kollégáim...”

„Értsen meg – s halkán megérintette a doktornő kecses könyökét –, nekem konkrét bizonyítékok kellenek. Mindenütt vettünk ujjlenyomatokat, nyugodtan mozoghat, már az íróasztalt is dokumentáltuk. A feltevésével pillanatnyilag nem tudok mit kezdeni. Megbocsát?”

A nyomozó aztán a fotóst instruálgatta a másik szobában, ő pedig odalépett a fiókhöz. Tényleg üres volt.

Finoman, nyugodtan, gumikesztyűben, nejlonzacskóval a cipőn, nem erőszakos zártöréssel, hanem nyom nélkül, ahogyan szoktam, ahogyan eltűntem az életéből is.

S most azt mondja, hogy azt gondolta eleinte: öngyilkos lettem.

No, igen. Nem lettem. Micsoda segget tud fordítani az embernek az, hogy van egy szakaszhatár, egy pont. A teljes értelem a pont előtti és a pont utáni rész összeolvasásával alakul ki. Ha közéjük kerül a pont, a szakaszhatár, akkor az első rész már nem azt mondja, hogy nem lettem öngyilkos, hanem – függetlenül az előzményektől, az „előzménytől” – azt, hogy nem lettem. Hogy nem vagyok. Múlt időbe visszagömbült jövő.

Ezért nem volt jó elvennem a szájamat is a nyakából, mert akkor van egy szakasz, egy pont, eddig, és ne tovább. Ha valamit egyszer már nem lehet folytatni, akkor...? Mi van azzal, ami nem lett? Ami nem lesz? Doktorok, okosok, tudósok, mi lesz azzal, aki nem lesz? Nem rólam van szó. Én – vagyok.

Tudta, hogy az apja naplójáért törtem be. Ott őrizte a receptek alatt.

S tudta azt is, persze hogy tudta, hogy el akarom venni őt az apjától. Az apjától akarom elvenni. A napló titkának, titkainak ismeretében, birtokában akarom elvenni őt az apja, igen, az apja módszereitől.

Tudta. Hogy el akarom venni őt. A drogambulancia nyomorultjait módszeresen életre éltető, életre hitető sarlatánságtól, az apja sarlatán gyakorlatának a követésétől, a folytatásától. S ez már szakmai vita.

A drogot birtokló a hatalom. Annak kis adagjaival folyik az egész, abból juttat.

És az apja drogos volt. A drogvigas sarlatánja? És ő tudja, hogy el kell őt venni tőle valakinek, a drogvigas módszerétől, hitétől, gyakorlatától.

Itt ül szemben. Nem tehet mást.

Azt hiszem, hogy a dolgok nem elmúlnak, hanem mintegy félretevődnek, -tétetnek, s vannak akkor is. Nincs róluk szó. Egy ideig. Pihentetőleg.

Az meg kész röhej, hogy én az apja pozícióját rohamoznám itt. Hogy azt a hatalmat akarom, amit ő gyakorolt. S amennyiben maga is drogos volt, azt adta az embereknek is, amit ő élt. Mondván: „egyétek és vegyétek”. A krisztusi jó, amely önmagát adja, bizonyosságul a jónak, a jó hitetésének, a „veletek én is” (meggyőzőnek gondolt) módjának. Ez a jó, biztos, hogy ez a jó szeretet?

Nincsen egy máshonnan veendő? Nem lehetne másból is megújulni, mint csak belülről? Hiszen – ha felteszem, hogy én kívül vagyok – abban a gömbtükörben, amely a belül lévőnek magának visszatükrözi, vajon neki ugyanolyan eltorzult arcot mutat, mint amit én innen kívülről látok? Ez a tanú-azonosító-más-szobából-ablak-onnan-tükör nekem ide eltorzult arcú kétségbeesettnek mutatja őt. Annak az élélvezés előtti arcgörcsnek az aranyzuhatag gyönyörét ígérő végső szent kínban? A meghalás közeli elfulladásban, az agyergörcsöt közelítő féktelen odaadódásban, a legmélyebbre facsaró kéjokozásban?

Nem is igaz, hogy drogos volt az apja. A naplóban sem utal rá semmi. S attól most igazabb a jósága. A „belül lévőnek”, az

érintetteknek, a tőle külön lévőknak nyújtott külső jó? Attól most igazabb?

És ő? Ő az apja nyomán, csak még nem látom meg rajta? Azt hívnék, hogy az apja drogozott, s már ő is? Elindult az úton, amíg nem voltam vele? Azt hiszi, hogy apja a betegeivel együtt élte a jót, s most ő is ugyanezt teszi? Velük. Magával is? Ez a hagyományozás, ugye, az úgynevezett történetiség, hogy úgy mondjam. S ha nem küldtem volna el magamtól? Miért küldtem el? Bármilyen örületes is, azért, hogy megtudjam, egy fiatalabb más be tudja-e tölteni annyira, hogy utána nem kellek neki. Féltékenységből zavarni el azt, akit szeretünk? Azért tenni őt kívül?

„...nem fog a macska egyszerre kinn s benn...” Persze, de akkor hogyan kell a kinn után visszahívni? Nem lehet kétszer ugyanabba a folyóba!

S hát az ember, a teremtés koronája sem más végeredményben, mint az anyja csecsbimbóján a védett bőrszáokban cuclizó kengurubébi?

A költő unokatestvére nem volt művész. Hiába volt kiváló orvos, kiváló zeneesztéta, zenét is szerzett, volt kiváló novellista. Azért, mert nemcsak kipróbálta magán, hanem gyakorolta is a drogot. Mondván, hogy tudja, hol a határ. Végül is nem tudta. Csáth Géza a féltékenységről bizonyára többet tudott, mint a drogról. Lehet, én tudok többet a féltékenységről. Mert én a szerelmesem elgyötört kínarcát magamra vettem. Drog nélkül. S most itt vagyok a feloldódás előtti végső fintorban. A fintorig eljutok. Igen kemény testgyakorlatokkal kínozom magam. S még mindig nem vagyok elég kemény.

Eléggé antracit.

Azt hiszem, hogy a hallgatáson kívül nem tudnak egymásnak nyújtani igazabbat azok, akik szeretik egymást.

A senki

ELSŐ RÉSZ

Szereplők:

Ember

Hivatalos

Hangkészlet:

agyagmadárka, vízzel töltve, ezzel csiripel Hivatalos (nem szép hang, harsány, erőszakos, kínlódós),

elő madárhang (szép hang, valódi énekesmadár hangja),

pacsirta (főleg a hegedű trillázó, szabad játéka és a „lebegések”),

továbbá egy dal- és kupléegyveleg, melyben szerepel:

az osztrák császári lovassági induló, az „O Joseph, Joseph...”,

majd egy orosz, első világháborús katonadal, „Raz-dva, tri, nyi bedá, kanaré-é-ji zsálabna pajút...”,

majd orosz kuplé, „Po úlice hagyíla balsája krakagyíla...”,

majd „Kellene ma éjjel egy kis haccaré, haccacaré...”,

majd „Rasszcvetáli jáblonyi i grúsi...”,

majd ismét „O Joseph, Joseph...”,

majd „Úttörők, énekeljete, Rákosi pajtás bennünket boldog jövőbe vezet...”,

majd „Kossuth Lajos azt izente...”,

majd „Oly távol, messze van hazám...”,

majd „Mint hosszú copfos barna lány...”,

majd „A vén budai hársfák békésen sutognak...”

Bekonferálás után egy Mireille Mathieu-szám szól: „Álmaimban látlak én...” (franciául), közben férfisóhaj, Ember sóhajtozik, tovább a Mathieu, majd átúszik a pacsirta játékába, Ember könnyű sóhaja stb.

EMBER Az ember zenét hallgat, kedves dolgokra gondol, a kedvesére gondol, ugye az ember a dolgokra, (hangosabban) A DOLGOKRA... igen, no és gondol, ugye...

(Sóhaj, megint a zene: Mathieu – ebbe hirtelen agresszíven belevág az ajtón dörömbölés hangja, majd eltorzult, nem érthető emberi beszéd, amely megfelel a „Te, azt üzenték, hogy azonnal menj be a hivatalba. Érted?” mondat ritmusának, tagolásának, de nem értjük.)

EMBER (leplezni akarja a dörömbölés miatt rajta esett méltánytalanságot) Az embert megkérlik, hogy legyen szíves, ugye.

(Újra a döngetés.)

EMBER (nehéz sóhajjal) Hát az ember elzárja a rádiót, lekapcsolja a CD-t, ugye, a villanyt is leoltja, ha mennie kell, ugye.

(Megint dörömbölés.)

EMBER Jól van, jól van már.

(Lábcsozogás, lélegzés, szuszogás stb., most megy fel egy lépcsőn.)

EMBER Az ember kopog (kopogtatás), aztán belép, ugye.
Csend, csend, csend. (Szerényen kicsit köhent.)

HIVATALOS (a nagyon elmélyedt, fontos ember stílusában)
Na? Tehát?

EMBER (zavart hezitálással) Én, ugye, jó napot kívánok, ugye...

HIVATALOS (undorral) Mi?

EMBER Csak azt, hogy, ugye...

HIVATALOS No, várjunk csak. Maga eljött ide a hivatalba, és összevissza beszél. Kérdezte itt magát valaki? (Választ sem várva denűsen, szinte barátkozóan, nevetve.) Hát akkor? (Nevet.) Hallgasson. Jó?

EMBER Igen.

HIVATALOS No látja. Most viszont kérdezem. Most már lehet beszélni.

EMBER Igen.

HIVATALOS *(csodálkozó jóakarattal)* Hát mért nem beszél?

EMBER Miről, kérem?

HIVATALOS *(az evidencia vidám fölényével)* Hát a Szabó Bé Déről. Hiszen tudja. Tehát?

EMBER Én ilyent nem ismerek.

HIVATALOS Jó, nem ismeri Szabó Bé Dét. De azért *(játékosan, huncutul fenyegetőzve)* beszélt maga. Beszélt. Há? Ugye? Beszélt, beszélt valamit. Há?

EMBER Igen, a...

HIVATALOS *(segítőleg)* A múltkor is, a múltkor is. Miről is?

EMBER Én csak azt mondtam, hogy az ember néha valaki más. Más is lehet. Néha. Lehet.

HIVATALOS Lehetne. *(Kedélyesen nevetgél.)* Ha, ugye, mi megengedjük neki.

EMBER Igenis, kérem szépen. Izé, én ugyanis úgy vélem...

HIVATALOS *(megbotránkozva)* Mit csinál? Vél? Maga vél? És ugyanis? Még hogy ugyanis? Maga? Ugyanis? *(Nem kap levegőt.)* Maga vél? Hát ez, ez, esz, esssz... *(Szíszeg, mint a kígyó.)*

EMBER *(öntudattal)* Úgy vélem...

HIVATALOS Nos? Tehát hogy is volt azzal a Szabó Bé Dével?

EMBER Én Szabó Bé Déről nem tudok semmit. Legfeljebb azt, hogy ő nem az Ef Laczkó Esté.

HIVATALOS *(fáradtan beszél, közben papírt zizegtet)* Hej, nem akar maga megérteni engem. Most mondja, ki kérdezte itt magát valami Ef Laczkó micsodáról? *(Zizeg a papír.)* Eh!

EMBER *(készséges, magyaráz)* Természetesen, természetesen, ugye. De én Szabó Bé Déről nem tudok, és egyáltalában véve én csak azt tudom, hogy nem azonos az Ef Laczkó... *(megijed, majd mégis befejezi a szót)* -val. Ugye, -val.

HIVATALOS *(csúfolja)* Val, val. *(Jóakarattal.)* Maga egy javíthatatlan. *(Hangszínt vált, „fenn van”, elnézően érdeklődő hangon.)* És ezt honnan veszi, ezt a...

EMBER (*megörül*) Hát onnan, hogy én az Ef Laczkó Estét elég jól ismerem, és hát, így. Az Ef Laczkó Esté nem azonos Szabó Bé Dével.

HIVATALOS Csakhogy az előbb nem ezt mondta! Maga azt mondta, hogy (*hangosan kiemeli*) SZABÓ BÉ DÉ NEM AZONOS. És most mit mond? Most azt mondja, hogy (*hangosan megint*) az EF LACZKÓ ESTÉ NEM AZONOS. (*Elnéző hangon.*) Mármint a másikkal. Szóval keverjük a dolgokat, ugye, keverjük, kevergetjük. (*Suttogva, de számonkérően.*) Mit hazudozik itt nekem? Mondja, ember, mit hazudozik? Inkább térjünk a tárgyra. Tehát?

EMBER Én nem ismerem Szabó Bé Dét.

HIVATALOS Nem ismeri. Nem ismeri. Akkor honnan veszi ezt a... (*Hangját felemeli.*) Nem is ismeri, és mégis állítja róla, hogy nem azonos. Horribile dictu! Ez azt jelenti, hogy kimondani is szörnyű. Latinul. Latinul jelenti. Tehát hogy mer valamit állítani valakiről, akit nem ismer? Hogy meri állítani, hogy nem azonos?

EMBER Nem azonos a másikkal, akit jól ismerek. És azzal nem azonos.

HIVATALOS Csakhogy maga („*lecsap rá*”) az előbb a másiktól mondta, hogy a másik nem azonos ezzel. Hahá! Most rajtakaptam. Kaptuk. Kaptuk. Tukk! Tukkk! Tukk-tukkk-tukkk. (*Nevetgél.*)

EMBER (*akaratlanul nevet*) Na, ne! Ne izéljen!

HIVATALOS (*megint halálkomoly és kinyilvánít*) Mi itt nem izélünk, kérem, mi itt, itten, ugye. (*Felordít.*) Hát hülyének néz maga engem?

(*Csend, csend.*)

HIVATALOS No, és mi is volt azzal a... tudja, az előbb...

EMBER (*szinte szégyenkezve*) Ő, ő saját maga... Szóval, hogy az ember néha nem ő saját maga...

HIVATALOS No, ez érdekes. Mondja, meséljen.

EMBER (magyarázólag, örömmel) Ez, ez lényegében egy feltevés.

HIVATALOS (közbevág) Várjunk csak! Feltevés, azt mondja.

(Ízlelgeti a szót.) Fell-tevés. Feltevésss. Ilyenről még csak nem is hallottam. (Infantilis nevetés, majd megörvendőve a másik szónak.) Lényegében. Lényegében... Ahá, hahá... Lényegében. Feltevéssssss! (Hangszínt vált.) Tehát. Tehát. Honnan ismeri Szabó Bé Dét? Megmondja végre?

EMBER (rimámkodva, kétségbeesetten) De hát én nem ismerem Szabó Bé Dét... én csak Ef Laczkó...

HIVATALOS (tréfálkozva) Ejnye, ejnye, no! Törölje meg az orrát, itt egy tiszta zsebkendő. Nézze, ha, ugye... (Orrfúvás, hangos, „trombitálva”.) Ha ugye, ez a, ez a maga Ef Laczkója is egy ilyen. Há?

EMBER Milyen?

HIVATALOS Hát, hogy nemcsak ő maga, hanem (kuncog), hanem más is. Hanem ő a Szabó Bé Dé is?

EMBER Az nem lehet. Az nem lehet, mert... mert az Ef Laczkó az nem azonos a Szabó Bé Dével. Mert az Ef Laczkó az nem olyan, az...

HIVATALOS (huncutul, játszva) S honnan tudja? Honnan? (Nyafogásszerű kérdő zöngé, rábeszélően.) Mm?

EMBER Mert én esküszöm, hogy az Ef Laczkó az nem Szabó Bé! Az Ef Laczkó – az Ef Laczkó.

HIVATALOS (nevet, gúnyosan „kiegészíti”) A Szabó Bé Dé meg Szabó Bé Dé, ugye ezt akarta mondani? (Kéjesen „lecsap”.) Csakhogy ezt nem mondhatta, mert az előbb azt hazudta, hogy ugye azt maga nem ismeri. Már megint rajta kaptam. Ember, maga rajta van kapva!

EMBER (meggyőződéssel) Nem ismerem Szabó Bé Dét.

HIVATALOS (gúnyos) Nem ismerem, nem ismerem. Pedig (évődve) ismeri! Megmondjam? Megmondhatom. (Ravaszkodik.) Mondjuk, ismeri, csak eddig nem tudta. De mindjárt megtudja. Ez a Szabó Bé Dé... (hatásszünetet tart) én vagyok. És maga engem már ismer egy ideje. Igaz?

EMBER (bután, elképedve) I-i-igaz...

HIVATALOS Tehát én vagyok Szabó Bé Dé.

EMBER *(bárgyún)* Hehe, tényleg, ugye... ha maga az, akkor tényleg... de tényleg...

HIVATALOS *(jótékony elnézéssel)* No látja, ugye, ugye. Igaz, hogy csak most mutatkoztam be, de azért ismer, ugye?

EMBER Hát, végeredményben...

HIVATALOS *(buzgó izgatottságban)* Inkább mondja így, hogy *(kiemeli, szinte kéjesen kielégül a szótól)* A LÉNYEGET TEKINTVE. Ez nagyon jó kifejezés, szoktuk használni.

EMBER Hát, ugye...

HIVATALOS Na látja! Szóval régóta ismeri Szabó Bé Dét.

EMBER *(ő is huncut, de örül, hogy végre igazat mondhat)* Hát, nem olyan túl régen, de...

HIVATALOS *(rikkant)* Ha mi összedolgozunk, látja. Szóval azért úgy régecskén. *(Nevet.)*

EMBER I-i-i...

HIVATALOS GEN. GEN? IGEN. *(Nevet.)* Akkor hát ezt írásba is adhatja. Itt írja alá. Itt. *(Kéjes izgalommal lihegi.)* Itt, itt, itt. Jó, úgy, úgy. Jó. Igen, jó, hogy aláírta.

EMBER De mi van rajta?

HIVATALOS Nagyon korrekt a dolog. Az van itt, hogy *(kiemeli)* MÁR RÉGÓTA ISMEREM SZABÓ BÉ DÉT. És aláírta. S most vacillál? Vacillláll? Hogy hátha mégsem vagyok én Szabó Bé Dé? Megnyugtatom magát, hogy a lényegget tekintve, ugye, *(kiemeli)* A LÉNYEGET TEKINTVE én vagyok Szabó Bé Dé.

EMBER Ne haragudjon, de mégis, mi ez *(kiemeli)* A LÉNYEGET TEKINTVE, ha egyszer tényleg maga az?

HIVATALOS Ó, hát mi is az, hogy lényeg? A lényeg. A lényeg a lényeg. Ollalá! *(Bizalmaskodva.)* Ugye, nem fog haragudni, ha most egy kicsit, hogy úgy mondjam, körülropködöm magát örömben? Ó, köszönöm! Itt a kis csiripelőm-csiripolóm. Ezt jókedvemben mindig megfújom, tudja. *(Felhangzik az agyagmadár csiripolása-bugyborgása, mint egy értelmetlen mondat, „tüttüürü”, mely megfelelhet annak, hogy*

„Jajjj, de nagyon kedvelem én magát, tudja-e? Tudja-e?” Így, ni! Hopp és hipp! Juj, de jó volt! (Magyarázó kedélyességgel.) Nézze, végeredményben, ugye, a lényeket tekintve, ugye, (kiemeli) A LÉNYEGET TEKINTVE a világ tele van mindenféle emberekkel. Ezeket hol így hívják, hol úgy. No és? Hát most már, mondja, itt ez a Szabó Bé Dé. (Nagyon gyorsan, szinte egybemondván, emelkedő hangon.) Együtt jártak maguk iskolába? – Udvaroltak együtt egy lánynak? – Volt vele együtt katona? („Lecsap”.) Nem és nem! (Nevet.) Hát akkor? Ki ez a Szabó Bé Dé? Mittudomén? Hát akkor, most mondja meg igaz szívére, ugyan miért zavarná magát, ha ez a Szabó Bé Dé éppen én volnék?

(Hatásszünet.)

EMBER Csak volna? Nem maga az? Én most szeretnék hazamenni, kérem.

HIVATALOS (megértően) No, igen. Az ember hazavágyik. Az ember, az, kérem, hazavágyik. Az ember, ugye, az egy olyan hazavágyós! Ugye? (Felhangzik a Pacsirta trillája, szépen, mint egy álom. Majd a Mathieu is.) Szóval hazavágyik. Segíték magának, mivel maga is segített nekem. Csak még azt mondja meg, hogy milyennek ismerte meg Szabó Bé Dét?

EMBER De hiszen nem ismerem. Én nem ismerem Szabó Bé Dét!

HIVATALOS (megdöbben) Hát akkor mit írt alá az előbb?

EMBER De én ezt nem akarom, én... én...

HIVATALOS Ne húzza az időt! Szabó Bé Dét hatásosan gondolkodónak ismerte meg, vagy nem?

EMBER Hogy hatásosnak-e? Az biztos!

HIVATALOS Köpne talán? Itt a köpöcsésze. Nálunk nem tilos köpni. Sőt szabad. Nyelni is, azt is. Gombóc? Nyelni. Szabad. Egyáltalán, amióta aláírta a papírt, magának mindent szabad. No és (nevet, hirtelen ötlettel) azt a papírt most már meg is semmisíthetjük. Hiszen mindketten tudjuk,

ugye. Minek az a vacak papír. Itt az öngyújtóm, tessék. (*Sziszeg az öngyújtó.*) Úgy van, úgy. De szépen lángol, most lefele fordítani, igen, amint belekap a láng. Ez szép volt. És most a hamuját is, ugye, ezt eltapossuk. (*Lihegve elsikálja a padlón.*) Így jó.

EMBER És én mostan hazamehetnék, kérem? Engedjen engem haza.

HIVATALOS (*tiszta szívből kacag*) Még hogy engedjem! Jaj, ez jó! Hogy én, hihi, jaj, a derekam! Ember, ember, hát magának mindent szabad, azt csinál, amit akar. Nem érti? Hiszen már aláírta.

EMBER Igen, kérem. De el is égettem.

HIVATALOS (*helyreigazít*) ...tük. Tük. Tük-tük-tük. Eléget-tük. Egyébként mit számít az a mai technika mellett? Bármikor rekonstruálható egy koromszemből az egész. Meg aztán ipari kamerák, fényképezőasztalok. Amint éppen aláírja, még az megvan valahol. Meg van örökítve. Ember, (*kiemel*) **MAGA MEG VAN ÖRÖKÍTVE!**

EMBER Csak az bánt, hogy aláírtam. Ha nincs megörökítve, akkor is.

HIVATALOS Hát persze hogy nincs megörökítve. Nyugodjon meg. Nincs is nekünk magával semmi bajunk. Úgy látom, maga egy rendes ember. (*Szünet.*) Mint én.

(*Fogcsikorgatás, Ember lihegése.*)

És mi, rendes emberek, igazán megbeszélhetjük egymás közt, hogy ki az a... jó, jó, nem a Szabó Bé, azt már tisztáztuk. Az nem számít. De még nem tudjuk, hogy ki az az Ef Laczkó Esté. Mit akar vele?

EMBER Nem akarok semmit.

HIVATALOS Jól hangzik. Csak nem teljes. Valamit még tegyen hozzá.

EMBER Mi? (*Dühösen.*) Nem akarok semmit, nem akartam semmit, nem fogok akarni semmit!

HIVATALOS (egy műélvező gyönyörével) Ez így majdnem jó, de ha lehetne, hogy ugye, majd segíték, hiszen maga egy rendes ember. Mint én. Ha lehetne úgy mondani, hogy (kiemeli) A JÖVŐBEN AKKOR SEM FOG AKARNI SEMMIT, HA ESETLEG AKARNA VALAMIT.

EMBER Mi?

HIVATALOS Akkor sem akar semmit, ha akar valamit.

EMBER Magától aztán tényleg semmit.

HIVATALOS És most gyűlöl? (Nevet.) Kis pont vagyok én.

De ha kijelentené, hogy egyáltalán soha senkitől semmilyen körülmények közt, de soha, de soha, de semmit, de semmit nem fog akarni, sőt ha akarna, akkor sem fog akarni.

EMBER (fojtott dühvel) Magát meg kellene ölni.

HIVATALOS (tárgyilagosan) A fenét kellene engem megölni.

Ne csacsiskodjék már, ember. Inkább azt mondja meg, ki az az Ef Laczkó Esté?

EMBER (már-már be van csavarodva) Nem mondom meg.

Nem mondom meg. Nem mondom meg!

HIVATALOS Bizonyára azért, mert nem tudja, kicsoda ez az Ef Laczkó Esté?

EMBER (felhördül)

HIVATALOS No, látom, beleegyezett ebbe is. Nem tudja, ki az. Tehát nincs is. Ef Laczkó Esté nincs. Nem létezik. Nem is volt. Nincs is. Nem is lesz.

EMBER (fájdalmasan, mélyről, megalázottan) Én... én vagyok Ef Laczkó Esté. Amíg vagyok, én vagyok. És nem akarok más lenni. Én csak Ef Laczkó Esté akarok lenni. És nem is leszek más. (Hörög.)

HIVATALOS (évődik) Nem is leszek, nem is leszek. Maga nagyon makacs. Makkacss! Kacss, kacss! (Flegma fensőbb-séggel.) Ide figyeljen, ember, a mi nyilvántartásaink szerint – kapaszkodjon meg – Ef Laczkó Esté is én vagyok. (Ráripakodik.) Értette? Vegye tudomásul, hogy én vagyok Ef Laczkó Esté, és én vagyok Szabó Bé Dé is. Maga pedig... nincsen.

EMBER (összetörve) Igenis, kérem szépen, én... én... nem vagyok.

HIVATALOS No, csak azért! *(Hangot vált.)* Maga – NEM VAN. Különben, elfáradt? Megjegyzem, én is. Én is nagyon elfáradtam. Most már hazamehet... Különben volt itt egy papír. Egy feljelentés. Hogy maga lányokat erőszakolt meg a Diószegi utcai nevelőotthonban. De ez már nem számít. Aláírt nekem. Aláírt mindent. Hát elmehet. No, menjen már! ... Ja, meg az másik papír is, hogy betört az orvosi rendelőbe. Ezt is elfelejtjük, hiszen aláírta, amit akartam... No menjen, menjen már!

(Hosszan szól a zenés egyveleg, majd átúszik a Mathieu-számba, s a végén hirtelen újra hallatszik, ahogy egyre hangosabban dörömbölnék az ajtón.)

MÁSODIK RÉSZ

Mathieu, Pacsirta és egyveleg, lassan ráúszik Ember hangja.

EMBER Azt már elmeséltem, hogyan hívtak a hivatalba, gondolom, azért hivatal, mert oda hívják az embert, oda hivatalos, ugye. Tehát ott elvették tőlem a nevemet, igaz, előtte még rá akartak beszélni, hogy én nem az vagyok, aki vagyok, hanem más vagyok, de aztán azt mondták, hogy nem is igaz, és nem vagyok egyik se, másik se. Most már igazán jó volna tudnom, ki vagyok én. Vagy legalábbis mit gondolnak rólam ott. Ott, ahová hívni szoktak. De ezúttal a magnetofonomat szándékosan tettem a zsebembe, és be is kapcsoltam. Gondoltam, járjunk már végére ennek a történetnek.

(Ismét a hivatalban.)

HIVATALOS *(megint az agyagmadár hangjait fújja, majd)* Ne haragudjék, kérem, hogy megvárákoztattam. De tudja, úgy szeretem ezt a kis hangszeremet, hogy néha eljátszadozom

rajta magamnak, mintegy pihentetőül. *(Még egyet fűttyent.)*
Szóval, hol járt, merre járt?

EMBER *(lassan, nyugodtan)* Otthon voltam.

HIVATALOS Világos. Az ember elmegy haza, mert elmehet.
Hiszen nem tilos az. Sőt szabad. Szabad hazamenni. Parancsol egy cigarettát?

EMBER *(gúnnnyal)* Nem parancsolok.

HIVATALOS Hihi, ez jó. Nem parancsol. Ez jó. Talán nem is dohányzik? Manapság minden változik, ugye? Azelőtt dohányzott, úgy rémlik nekem.

EMBER Nem kérek.

HIVATALOS Semmit nem kér? Van itt erdeifenyőillat, orgonabokrosmájusikertvégyillat, muskátlisablakillat, narancsfailat, mangróvefaillat, habvertekoralzátonyillat. Na?

EMBER Nem.

HIVATALOS Hát akkor?

EMBER Mindenesetre itt vagyok, mert szeretnék a szemébe nézni magának.

HIVATALOS *(hebegve „félreérti”, csúsztat)* Ez megtisztelő számomra. Az ön részéről. Csak nem haragszik azért a kis múltkoriért, amikor eljátszottunk egy kicsit. De hát azóta minden megváltozott, ez a szoba is, mit mondjak, csupa ragyogás, madárcsicsergés *(ronda bugyborékolás)*, miegymás. Látom, hogy eljött, eljött hozzám.

EMBER Mondták, hogy üzent értem.

HIVATALOS Üzentem volna? Meglehet. No de nem kellett volna azt olyan komolyan venni. Ugye az ember beszél, hol ezt, hol azt, én meg a múltkoriban arrafelé jártam, s gondoltam, hogy... No nézze, valóban, ott gondoltam rá, hogy régen láttam magát. *(Kívülről, „vénykurvás” édelgő pikírtséggel.)* Hogy van? *(Mélyről, rábeszélően.)* Jól érzi magát? Hihi. Jól érzi önmagát? Ez jó... Ugye nem fél tőlem?

EMBER *(nehéz sóhaj)*

HIVATALOS Úgy is van. *(Szándékosan félreérti, mert neki így jó.)* Nem kell félni, ugye. Minek is az, igaz? Oda megy, aho-

vá akar, azt tesz, amit akar, ugye. És mégis eljött. (Mélyről.) Hát látja, ezért becsülöm én magát. (Vihog, a szájára üt.) Majdnem azt mondtam, hogy ezért szeretem én magát. (Bizalmasan.) Tudom, maga valóban nem fél. Nem azért jött el, mintha félne. Hanem (vihog) mert kíváncsi. (Kiemeli.) KÍVÁNCSI. Én is az vagyok. KÍÍÍ-VÁNNNN-CCCSIII! És tudja, mire vagyok kíváncsi? Arra, hogy jól érzi-e magát. Amióta aláírta azt a papírt. Hová is tettem... Ja, ugye azt elégettük. (Vihog.)

EMBER És az, hogy egy koromszemből is rekonstruálható, meg az ipari tévékamerák, meg a fényképezőasztal?

HIVATALOS (jóságosan) Ugyan! Maga kis csacsi! Csacsi. Csaccccsi! Kacccs, csacccs! Se kamera, se fényképezőasztal. (Szünet, szünet, szünet.) Hanem, (elnyújtva) ugye („lecsap”) az (kiemel) EMLÉKEZET, AZ EMBERI EMLÉKEZET! (Vihog.) Mert az emberi emlékezet, ugye, az emberi emlékezet, mint jól tudjuk, (megint hatásszünetekkel „kínozza” Embert) az emberi emlékezet (röhögve) az szubjektív, vagyis megbízhatatlan. Tehát semmi baj, nyugodjék meg.

EMBER No de maga akkor azt mondta, hogy én nem is vagyok, maga pedig két nevet is szerzett magának, az enyémet meg azt a Szabó Bé Dét, vagy micsodát. És azt mondta, hogy a regiszterben mind a kettő maga. Én meg nem vagyok. Pedig az Ef Laczkó én vagyok. És elvette a nevemet tőlem. És nem volt nevem.

HIVATALOS (csodálkozva) De hát megengedtem, hogy oda menjen, ahová csak akar.

EMBER (magának) Hogy utálom...

HIVATALOS Jól hallom, utál? De hát minden megváltozott. Magának most nem utálnia kell engem, hanem, khm, khm, kedvelnie, ugye, hiszen ugye, minden más lett, mint azelőtt volt. Ha jól figyel, észreveheti, hogy e helyett a régi agyagmadaram helyett is, ugye (az agyagmadár bugyborékol), fel-feltűnik egy igazi madár, annak aztán igen szép hangja van. Csak sajnos az a baj vele, hogy nem engedelmes. Mert

ez itt, ha megfújom, szól, de az igazi madár csak akkor énekel, ha ő is úgy gondolja. Hallgassuk csak... (Szünet, szünet.) Semmi. Azt mondják, ha fiatalok figyelnek rá, akkor igen szépen szól.

(Technikai: beúszik a Pacsirta legdallamosabb, „lebegő” zenéje. Majd élő madár reggelt köszöntő éneke, ez át-átmegy egymásba.)

Most szerencsém volt.

EMBER Talán azért, mert én itt vagyok.

HIVATALOS Ez meglehet, ez meglehet... (Vihog.) De ha már itt van, tudja, azért kérettem, hogy elmondjam, most maga lehet Ef Laczkó is, meg Szabó Bé Dé is. No, mit szól?

EMBER Micsoda? Használhatom a nevemet, sőt rám akarja most ruházni azt a Szabó Bé Dét, akit nem is ismerek? Azt mondta, hogy maga a Szabó Bé Dé!

HIVATALOS Azzal én csak játszottam. Nem voltam én soha Szabó Bé Dé, csak úgy mondtam. Megjátszottam. A körülmények, tudja, a körülmények. Az akkoriak, ugye.

EMBER Amikor elvette tőlem a nevemet, az emberek akkor is tudták, hogy én ki vagyok. Úgyhogy menjen maga innen a fenébe az elégetett papírjaival meg a fényképezőasztalával meg ezzel a kretén agyagmadarával együtt.

HIVATALOS (mélyről) Cseréljünk helyet. Üljön a hivatalos székbe.

EMBER Minek?

HIVATALOS Először is, ez kényelmesebb. Másodszor meg, írhat magának egy igazolást, hogy tényleg maga az Ef Laczkó Esté, és még azt is kinyomoztathatja, hogy ki is az a Szabó Bé Dé. Komolyan gondolom. Azt mondta, azért jött, hogy a szemembe nézzen. Hát most én kérem, nézzen a szemembe.

EMBER Én a szemébe nézek magának. Csak azért sütöttem le, mert úgy csillog a maga... de hiszen magának nincs is szemüvege. Mivel csinálja ezt a csillogást? Mondja, magának... az arca csillog?

HIVATALOS *(fáradtan)* Hát, tudja, csak egy kis időre üljön ide át, s majd megért mindent. S ha itt ül, minden kérdésére őszinte választ kaphat...

EMBER S ha itt ülök, akkor nem?

HIVATALOS Fáradt vagyok. De, akkor is, ha ott ül. Kérdezz.

EMBER Kicsoda maga?

HIVATALOS Ne lepődjék meg. Én... szóval én senki vagyok.

EMBER Senki? Az hogyan van? Ezt így nem lehet mondani, hogy maga senki. Maga egy senki? Így akarta mondani? Hogy maga egy senki?

HIVATALOS Nem. Én jól mondtam. Én a senki vagyok. Ne féljen tőlem. Nem tehetek erről a csillogás-villogásról. Én a senki vagyok. Egy nagy senki. Egy nagy közép-európai senki. Egy nagy kelet-közép-európai senki, ha így jobban tetszik magának. Régebben jobban csillogtam, s az ilyeneket, mint maga, az nagyon zavarta akkor is, de hát *(nyög)* nem én tehetek róla.

EMBER *(együttérez vele)* Mi az, hogy... hogy maga senki? Hogy senki volt, amikor először hívtott?

HIVATALOS *(rezignáltan)* Ez egy régi-régi történet... *(Mogyog, majd...)*

(Technikai: belevág a császári lovassági induló. Friss, feszes, pattozó, majd átvált: Raz-dva, tri, nyi bedá, majd a Kellene ma éjjel egy kis haccacaré, majd a Po ulice hagyíla..., majd az O Joseph, Joseph, majd Rasszcvetáli jáblonyi i grúsi, majd Úttörők énekeljeteK, Rákosi pajtás bennünket boldog jövőbe vezet, majd /mélyről, nagyon szépen/ Kossuth Lajos azt izente...)

...én meg itt vagyok azóta is.

EMBER Szóval maga megfelelt a császárnak, a cárnak, a...

HIVATALOS Igen, az oroszoknak is, közben megint a németeknek, ugye, aztán megint az oroszoknak, aztán az ötvenes

évek, ide az ötvenes években kerültem. Itt voltam. Először az ajtó mellett álltam, aztán mondták, hogy üljek ide a székre. Szóval azt javaslom, fiatalember, hogy írja meg sürgősen magának azt a papírt, mert ha van papír, csak felmutatja, ugye, és mindjárt nincsen probléma.

EMBER És... és ha én vállalnám a kockázatot, hogy papír nélkül is én vagyok? A viselkedésemből akkor is láthatná mindenki, hogy milyen vagyok, nem? Például hogy nem vagyok hazudós. És hinnének nekem.

HIVATALOS Nekem ez nagyon tetszik. Jó is volna. De nem lehet. Tudja, a gyakorlat. Mert ha valaki azt hazudná, hogy ő – ő, pedig nem is igaz? Hanem valaki más? Honnan tudjuk meg, ki ő? Hát a papírból. Nézze, az embereknek annyiféle szokásuk van. Van, ahol a nem választ igenlő fejbiccentéssel fejezik ki. És fordítva. Azt mondja az ipse, hogy igen, s közben csóválja a fejét, hogy nem. De ha látom a papírjából, hogy bolgár a lelkem, mindjárt tudom, hogy ja, ez egy bolgár, ők meg fordítva mutatják. Értse meg, a papírt pont a becsületes emberek kedvéért alkalmazzuk. Mint maga. Meg én.

EMBER Maga aztán fura egy madár.

HIVATALOS Meglehet. (*Agyagszírpelés.*)

EMBER Ide figyeljen. Én voltam Bulgáriában, s az embereket abból is meg tudtam ítélni, hogy milyen a viselkedésük, az arcuk, a mozdulatuk, nem pont a biccentésből. Még a kenyeret is úgy szelték az egyik faluban, mint nálunk régen a nagymama.

HIVATALOS Egyszerűen imádom magát. Én is ismerem azt a kenyérszelő mozdulatot. Az ember megmarkolja a kést, mintha ölne akarna. Aztán nem emeli fel, hanem a csípőjéhez szorított óriás kenyérbe akasztja, és szépen maga felé húzva leszel egy hosszú szeletet. De hol van ma ilyen kenyér?

EMBER Az már igaz, hogy ezek az úgynevezett kézikenyerek széthullanak, mert összevissza vannak gőzölve. Hogy nem szégyelli magát, aki ilyent gyárt az embereknek? S még azt hazudja, hogy erre van igény. A szemtelenje.

HIVATALOS Tehát, a papír. Igen? Nézze, úgysem szabadulhat a papírtól. Mert most hazamegy innen, papírt fűz a gépbe, leír mindent, ugye, no látja.

EMBER Már megint mit csillog úgy, maga úgy elvakítja az embert...

HIVATALOS Mondja csak ki nyugodtan. Úgy elvakítom, mint egy vállatólámpa. Én már semmin nem sértődöm meg.

EMBER Hogy oda ne rohanjak már! Én nem gyártok igazolást. Nekem arról nem kell papír, hogy milyen vagyok.

HIVATALOS És mi más az egész irodalom, mint igazolás, önigazolás. Hogy ilyen vagyok, meg hogy én olyan vagyok, de szép vagyok. (*Keserűen sóhajt.*) Eszerint a magaféle irodalom tehát annak igazolása, hogy nem kell igazolás. Mondhatom, jól benne van a kanyarban, fiam.

EMBER Kérem, hallgasson már. Kérem!

HIVATALOS Úgy van. Kér. Valójában korlátoz. Ami magának szabadság, az nekem tiltás. Csak hagyjuk az ideákat.

EMBER Éppen hogy ne hagyjuk az ideákat. A nem-ideákat kell korlátozni.

HIVATALOS Hát az meg mi? Nem-idea? S miért nem? Neki nem jár meg a cím? Mi az, hogy nem-idea?

EMBER (*mélyről, erővel*) Maga. Maga nekem nem ideám. Először félttem magától, most unom magát, de mind a két esetben azt kívánom, hogy ne magával kelljen nekem itt okoskodnom.

HIVATALOS No igen, a gyakorlat. Hogy úgy mondjam, ugye, gyakorlatilag, ööö, a gyakorlat, hát ugye volt azelőtt egy gyakorlat, egy gyakorlati gyakorlat, ami gyakorlatilag, de, ámde, most, eh, belezavarodtam. (*Nevetgél.*) Ám ha most csiripolok egy kicsikét, mindjárt, ha csiripelnék, csiripolnék, csiripolgatnék, csürüpolgetnék, mert az igazi madár az nekem nem csürüpöl, ugye.

(Az agyagmadár bugyborékol, majd csend, és lassan az élő madárének áhítatos szépsége.)

HIVATALOS *(megilletődve suttog)* Jaj, az igazi madár... nézze, ott... ott... *(Hangot vált.)* Kapja el, kapja el a lábát, jaj, ott azt a *(vicsorít)*, ott, ott a szárnyát! Hát mért nem kapja el, ha mondom? Megfoghatta volna, akkor aztán *(kéjeleg)* hhá-hááá!

EMBER Jó az a madár így is. Ha akar, ideszáll hozzám, énekel nekem. Szép, mint a szerelem...

(Technikai: Mathieu: Álmaimban látlak én.)

HIVATALOS Akkor térjünk a tárgyra. Khm. Khm. Szóval maga itten hazamegy, ugye, hazamegy nekem, aztán papírt fűz a gépbe, ugye, és megírja itten, ugye, hogy mi és hogyan. Megírja papíron tiltakozását a papír ellen. Használja az eszközrendszert az eszközrendszer ellen. Hallottam már ilyet. Van ilyen madár, ha már a madaraknál tartunk.

EMBER Tényleg van ilyen madár.

HIVATALOS Nézze, egyszerűsítsünk. Ideül a székembe, és megtiltja a... ejnye-bejnye. Rontom-bontom, tom-tom-tom, megtiltja a papírt. Aztán az írógépet. Aztán minden klaviatúrát átragasztunk fekete szalagokkal, mi? *(Egész lelkesen.)* A számítógépekét is. A zongorákét is! A televízióknak letakarjuk a nagy, hályogos szemét, há? A rádiókban is csak szívküldi lesz. Semmi más. De önmagunkat nem tiltanánk meg.

EMBER Maga olyan... *(undorral)*, mint a paradicsomi kígyó.

(Technikai: az élő madárhang „helyesli”.)

HIVATALOS Na, megint itt van ez a madár. No, most elkapjuk. Maga csak maradjon nyugodtan, hadd tollászkodjék csak ott a vállán... úgy, úgy... *(settengve)* most... hé, ne lökdössön... hiszen el akarjuk kapni, nem? *(Ámul.)* Mit csinál? Maga a tenyerébe veszi a madarat? *(Dühösen.)* Markolja meg, markolja meg. Ááhh!

EMBER *(nevet)*

HIVATALOS *(magában, önvigasztalóan)* Hát, jó, csak játsszék a madarával. De miért volnék én kígyó? Nélkülem ennek az egésznek semmi értelme sem volna. Csak a nagy végtelenség, ugye. Én adok értelmet. Én adok neki értelmet. Adok neki. *(Vicsorog.)* Adok neki.

EMBER *(a madárcsicsergés közben)* Hát, tudja *(nevet, komótosan, jókedvvel)*, hogy azt a jó istenit magának!

HIVATALOS Az jó volna. Ha volna. Ide figyeljen...

EMBER *(miközben a madár elhalkul)* Figyelek. Mit csillog már megint?

HIVATALOS Hát tudja, ki vagyok én?

EMBER Ki?

HIVATALOS Én... *(nehezen)* ...én a tükör vagyok. Azért csillogok.

EMBER *(majd hanyatt esik a csodálkozástól)* Hogy mi? Maga egy tükör?

HIVATALOS *(fáradtan)* Az. Összetörni a tükröt, azt igen. Azt igen. De megtisztogatni, azt nem. Nem vagyok én kígyó. Én a tükör vagyok. Azt mondja most, hogy van más tükör is? Igen. Igaz. A szép, édes kis nőcskék-tükröcskék, a kelles fiúcskák-tükröcskék. No de én? Nekem a foncsoromba is beleégett az a sok mocsok. Mert az asztal fölött voltam, szinte a pulpitus fölé emelkedtem egykor, aztán levittek a pincébe, aztán felhoztak a pincéből, aztán már maguk sem tudták, hová is tegyenek engem. Pedig hát én mindig igyekeztem... *(Hirtelen hangosan.)* Mért nem kapja el már azt a kurva madarat!?

EMBER *(nevet)*

HIVATALOS Ott voltam, ugye, az asztal fölött, és én csak azt az arcot tükröztem vissza, amelyik ott volt szemközt velem, az asztal túlsó oldalán.

EMBER *(cinikus)* Hogy pontosak legyünk, a padon ülve. Két szélen fakanál, középen meg aranytál, ugye? Vagy csajka? Maga meg rabul ejtette az ember szívét?

HIVATALOS Nem kell azt úgy, aztat úgy, ugye... mert hát...

Csak azok voltak veszélyesek, akik visszanéztek. Azok a veszélyesek, akik egyenest belenéznek a tükörbe. Nem szólnak, nem beszélnek sokat. Ezek aztán tudnak hallgatni, az már biztos. (Csend.) Elárulok egy titkot...

EMBER Egy titkot?

HIVATALOS Azt. Aki a tükörbe bele mer nézni, de egyenesen, azt a tükör nem vakítja el. Csak akik lesütött szemmel nézegetnek rá. De csak azok veszélyesek, akik szembenéznek. Maga olyan szembenézős, tudom. Lehet, a madár is ezért kedvelte meg magát.

(Technikai: Oly távol, messze van hazám, Mint hosszú copfos barna lány stb.)

HIVATALOS Az 1956-os események után...

EMBER Azt úgy mondjuk, hogy a magyar forradalom után.

HIVATALOS '56 után, tudja, eh... (Fáradt legyintéssel, közben: A vén budai hársfák békésen suttognak.)

EMBER (érdeklődve, vidáman) És mondja, maga velencei?

HIVATALOS Hát, van egy kis nyaralóm Velencén. Ja, hogy nem vagyok-e velencei (kiemeli) TÜKÖR? Nem. Nem mondhatom. Egyszerű kis szabványtükör vagyok. Hét-hús. Itt van a hátamon ceruzával.

EMBER Ez bizony elmosódott. Jól össze van maga fogdosva. Mi ez a hét-hús?

HIVATALOS Ennyibe kerültem. Gondolom, nem látszik jól a piszoktól. Piszkos vagyok.

EMBER Szó, ami szó. Maga elég piszkos. Menjen hát Velencébe, maga hét-húszas.

HIVATALOS Eeee... megkérhetném valamire? Szépen kérem, megtisztítana engem?

EMBER Mi?

HIVATALOS Ha megtisztítana. Ott van a szidol.

EMBER Nem tegeződünk.

HIVATALOS Mi?

EMBER Azt mondja, szidol. Szidjam meg?

HIVATALOS Nem, nem megszidni, hanem szidol. Érti? Szidol.

EMBER Nem értem. Szidol. Mit szidol? Mit szidsz?

HIVATALOS A szidol egy tisztítószer, olyan, mint a spré,
a tükörfény.

EMBER (*fickósan, évődve*) Ja? És közben azért szidjam is?

HIVATALOS (*fáradt humorral*) Tán már azt sem bánom.
Megtisztítana? Mondja...

EMBER Mondom. Legalább szebbnek látja önmagát az, aki
magába néz.

HIVATALOS Mert ugye Jézus még a lábát is megmosta a...
kinek is?

EMBER Ne szemtelenkedjen, öreg! A zsarolást nem tűröm.

HIVATALOS (*rimánkodva*) Kérem, kérem, nem zsarolom,
kérem. Kérem...

EMBER No, „tükröm-tükröm, mondd meg nékem”, én biztos
vagyok benne, hogy ezentúl a hivatalokban is két ember néz
majd egymás szemébe, és nem kellene az ilyen tükrök,
mint maga. Akár egyik oldalt ülnek, akár a másik oldalt
ülnek a hivatalokban.

HIVATALOS (*szomorúan*) Meg hát mocskos is vagyok, ugye.
Szóval nem borotvál meg?

EMBER Mit? Borotváljam meg szidollal?

HIVATALOS (*nagyon készséges, egész élénk*) Ne, ne, jó lesz
szappannal. Szappannal. És borotvával.

EMBER Borotvával? Húú, a csillagát. S mondja, öreg, nem
fél, hogy reszketni fog a kezem? Még megvágom az arcát.
Nem tudok én ilyen eszközzel bánni. Nem az én világom.

HIVATALOS De, de... nem fog reszketni... hogy úgy mond-
jam... (*nevet*) ide a rozsdás bökött, hogy nem fog reszketni,
ez jó volt, ugye. (*Nevet.*) BÁR AMI AZT ILLETI, EGY JÓ
KIS MEGHALÁS SEM VOLNA ÉPPEN UTOLSÓ. Egy jó
kis (*pattintgat az ujjával*), jó kis meghalás. Meghahallásss.
SSSS! No, beszappanozna már?

EMBER Most balra. Most jobbra. A fejét balra, nem a... úgy, balra, jobbra, balra, jobbra... egy kicsit megint balra, most jobbra még... most középen, a centrumban, jó, jó, no, most hát a borotva... No, nézzük. Így. Így, ni. Jó. Tovább, rendben van. De hallja-e, maradjon békén! Mit ugrál? Megmondtam magának, hogy... Jézusom! *(Ijedten.)* Mennyi vér?! Vén marha, beleugrik itt nekem a borotvába. Hát megőrült?

(Technikai: ijedt, sajnálkozó madárcsicsergés.)

EMBER Látod, madár? Hát most mit tegyünk?

(Függöny.)

(Függöny föl.)

HIVATALOS *(lassan föltápáskodik a székből, és tréfás mórikálással megfenyegeti Embert)* Fiam, fiam, maga még egy torkot sem tud tisztességesen elmetszeni. Látja, életben vagyok. De ne féljen, *(vészjóslóan)* már jönnek, akik elvágják az én torkomat, meg a magáét is, ha ilyen mulya marad.

ő

Úgy tavaszig flórharisnyát, vastag szoknyát hordott, egyszer vagy egy hétig még sínadrágban is járt be, ez akkoriban volt, amikor Mátrafüredre sítáborba vitte a második cés lányokat, persze olyan félcsizmája is volt, így hát csak akkor figyeltem fel kis lábfejeére, amikor áprilistól kezdve lapos sarkú barna félcipőt viselt.

Kellemes, nekem tetsző, nem magas termete, kerek, kazak asszonyos arca, dallamos járása már akkor feltűnt, amikor novemberben a szakközépbe kerültem, történelmet tanítottam, azt hiszem, neki a kémián kívül valami gyakorlati ismeretek tárgya is volt, hát jó fél éve, így-úgy hat hónapja voltunk már kollégák, amikor először ült az ölembe.

Nadrágomon át is megéreztem jólesően gömbölyű fara és meleg combja kiválóságát, hogy úgy mondjam, hiszen akkor tavaszi szoknya volt rajta. Kerestem a tekintetét én már régóta is, s ha rám nézett, egy komoly tanárnő kollegiális arckifejezését kaptam, csendesesen beszélt, osztályában is közép erősen adott elő a padok közt sétálgatva, de azért jól érthetően beszélt, mert jól artikulált, sőt néha talán keményebben is szét húzta szájsarkait, s az értekezleteken is tagoltan jó beszéddel szólt hozzá.

Küzdött egy-egy lánya – a lányaim, így hívta őket – jobb osztályzatáért, volt bizonyos aurája, feltétlenül asszonyi, az ember szerette volna a dereka köré fonni a karját, de a szilveszteri szakközépiskolai diákbálra sem jött el, ahol az ember megtáncoltathatta kartársnőit és a nagyobb lányokat is. Azt hiszem, náthás volt. De most arról a kora tavaszi esetről van szó, amikor az ölembe ült. Már akkor nagyon megkívántam.

Később hajlandó voltam azt gondolni, hogy szándékosan tette, mert hiszen tudta ő, hogy már hónapok óta méregetem – melyik nő ne tudná az ilyesmit! –, de akkor úgy tett, mintha véletlen lett volna. Visszafarolt az asztaltól, ahol a fizetési jegyzéket írtuk alá egymás után a gondnoki irodában – ott tartották az énekórát is, mert elég tágas szoba volt, körül fotelok, kávézni, dohányozni is oda szoktunk beülni tízpercekben.

Mondom, visszafarolt, mert – így magyarázta – azt gondolta, hogy üres a fotel, és vissza akart ülni, de a fotelban akkor én ültem, gondoltam, elmegy majd, mint a többiek, ha aláírta, de visszatolatott és a felső combom tájára, ölembe huppant. Azért ültem oda, mert ahogy lehajolt az aláíráshoz, kedvemre nézegethettem abban a helyzetben a kifejezetten vastag lábikráját, az egész hátát is. Hát, odaesett az ölembe, mint egy érett görögdinnye, s én egyazon pillanatban kaptam ingerlő két melle dombjára, dombjaira, amikor azon a kissé kásás, elég mély hangján, mintegy ijedtében, felhördült, s talán kicsit még sikkantott is hozzá. Persze azonnal kibontakozott, megrázta sötét fürtjeit, felállt, szembefordult, és nevetve bocsánatot kért. Nem láttam addig nevetni. Ez a hang, ez a nevetés az, ami később is mindig felborzolta az érzéseimet.

Akkor még hetekig kontyba tűzött hajjal járt, de nem játszotta velem össze a tekintetét, egyszer megláttam, hogy felkekedő barna szeme titokban les rám az irománya fölött a tanáriban. (Jól van, drágám, most te is felmérsz magadnak, így is kell ezt. Mosolyogva jártam-keltem, mert tudtam, előbbre fogunk lépni a történetünkben.)

De erre csak június első napjaiban került sor. Azt mondják, sötétben minden téhen fekete, nos, ruhátlanul minden nő megkíváncsatik. De az még csak egy fürdőruha, nem is, hanem fekete tornásztrikó, egybenadrág volt rajta, a lányok ilyen viseltek az udvaron megrendezett testnevelésórákon. Valahogy jól állt neki, hogy ilyen tornacuccban jött le a füves udvar közepén tiszta vízzel hullámozó úszómedencéhez.

Mint a lányai. Ez izgalmas volt. Amint a medence szélén állt, fél karjával kiegyensúlyozva törzsét, mert a lábujját a vízbe merítgette, próbálgatván, nem túl hideg-e a víz.

„Ugye harminchetes a lábad?” „Hét és feles, néha nyolcas, attól függ” – mondta, és mosolygott (végre rám mosolyog).

„És mitől függ?”

„No igen” – felelte, mint aki tudtomra adja, tisztában van vele, hogy nem erről van szó.

„Nagyon szép kis lábfejed van” – tegeződtünk ugye a testületben.

„És más is? – kérdezett, aztán: – A lányok néznek minket a vízből...”

„Feküdj le velem, sóvárgok...”

„Hülye...” – mondta, és elment a kabinsor felé.

A közös női öltöző deszkapadján hatoltam meleg ölébe. „Te örült!” – csapkodta formás kis ökleivel a mellkasomat, hánytavetette magát a deszkán, de megadta magát, s gyorsan felugrott és kimenekült onnan, én meg utánasompolyogtam.

Azt hiszem, kinn nem vettek észre semmit. (Gondoltam én, persze, hogy a lányok, a lányok, no, vajon mit csinált az öltözőben az osztályfőnökünkkel a tanár úr? Pedig az egész, ha három-négy percig tartott.)

A tanáriban a fakkomban egy összehajtott papírlap várt. „9/4x”: nyilván a négy csengetésre célzott. Másra gondoltam először, no, így titkolja a nyilvánvalót, ha esetleg belekotor valaki a fakkomba. Pletykás volt a társaság...

Reszkető inakkal állítottam be hozzá este kilenckor, de ő először... kávé... kis konyak, járkálás, élveztem a suhanó, könnyű lépteit, aztán kiemeltém a pongyola mellkosarából forró kebleit és nagy barna rózsáira buktam.

„Várj – ráfordította a kulcsot –, én is régóta kívánlak...”
Lihegett.

Elmerültem abban a dús testben, arcát, homlokát csókolgattam, combját a tenyeremen tartva, szorítva fektettem el, és ő közben összeillesztette az ujjait, a hüvelykhez a középső ujját (ez az izomzat ellazításának ismert módja, szavalók, énekesek szokták ezt tenni fellépés előtt, hogy ne görcsöljön be a hangjuk), és olyan szelíden adta át magát nekem, hogy ez így is volt még sokáig...

A tanév hamarosan véget ért, napokig nála voltam, aludtam, azt hiszem, két nap után ment le először reggelit vásárolni. A kertes ház bokrai, fái jól takarták a házat, elég nagy kert, nyitott ablakkal.

Ahogy magába faldosott, combjai rám kerültek, mellei ugrottak, és lökelt, lökdösött, magába evett, akkor először elégedetten elnyugodott, aztán heves őrzöngésünk kezdődött. Csodálatos lett az arca, kinyílt, megszépült a szerelem játéka közben. Magamra húztam, tarkójára fogtam tenyeremmel, és amikor a koponyát, a tarkót tartottam kezemben, ettől újra még inkább... nagyon illeszkedett egymáshoz, egymásba ez a két test, a testünk.

Mindig szelíden, lágyan adta át magát, aztán végigvitt, végigságuldott velem ezen az érzéki skálán, mint egy nagy zivatar, és a nyögdelései, a kásás, mély hangú biztató parancsai, amikor meglovagolt...

Nem ülhetett le velem szemben a konyhában, ha ettünk, két erős, rövid lábát egymáshoz illesztve, a jobbot átvetve a bal térde fölött még vadítóbb volt az a vádli, elöl, a sípcsontja mentén lágy tapintású szőrzete volt, kértem, továbbra se csipkedje ki, pláne ne borotválja, és a combja közét sem, a hónalját sem. Az én jó szagú nőstényem... Semmi pomádét nem használt, még rúzszt sem. Nem ülhetett ott úgy, hogy megint ölbe ne kapjam és vigyem az ágyba. Volt, hogy a konyha kövén fekve adta meg magát.

„Szerelmes vagy belém...?” – kérdezte egyszer udvariasan, kíváncsian, s én hevesen rábólintottam, de ez nem a szokásosnak elképzelt szenvedély, hanem a test meglegedett birtokló tudatából fakadó erős ragaszkodás volt, a mozdulatai rebbenésére figyelés, az élvezés az asszonyságában. „Én nem tudom – mondta még később –, de azt hiszem, én is.”

„Mi?”

„Én is szerelmes vagyok... Én, a negyvenkét éves özvegy. Szerelmes. Mi is az, mi ez?”

Tűzoltó volt a férje, egy mentéskor szénné égett, nem tudták kihozni, rádőlt egy fal. Kimentünk a sírjához is, vittünk virágot. Tudni illik, hogy mi illik. Engem nem zavart a volt férj, még beszéltem is hozzá.

Ebből házasság lesz, vagy nem tudom. Hat évvel idősebb nálam. Akkor összeköltözünk, idejövök hozzá ebbe a szép házba,

oszlopokkal díszített lépcsősor az emeletre, lenn is dolgozószoba, benne elég széles heverő, a komputere, a könyvei körben a falakon, az esküvői fénykép a férjjel. Később szívesebben voltam vele az emeleti hálóban. Egyedül lakta a házat, gyermekei nem voltak. Mit kívánhattam jobbat? De akkor ez nem tudatosult, csak ott volt azért bennem, ha elgondoltam, hogy mi lesz velünk. Valami vízépítőmérnök járt hozzá régebben, de akkor már több mint két éve szakított vele, a mérnök családos ember volt.

Persze hogy megtudta az is kapcsolatunkat, akire nem tartozott, az a fővárosi peremkerületi tanintézmény a maga harminchét tanárával, persze előbb a pékbolt, a zöldséges pultos-fiúja látott minket, de nem akartam én ezt titkolni egyáltalán, talán ő sem. Nem beszéltünk erről, természetes volt, hogy összetartozunk, és nem mások véleménye érdekelt.

Amikor a nyári kánikulában a hullámozó függönyök mögött, nyitott ablaknál voltunk együtt, én már azt is kívántam, hogy lássanak, hogy nézzenek minket, milyen boldogok vagyunk. Eleinte a női havi napjain nem nyúltam érte, de aztán nem türtőztettem magam, és véresre szeretkeztük az ágyneműt, később is, azt mondta, hogy ilyenkor jobban élvezi.

Enyém volt ő már mindenestül. Akartam őt.

Rég elvirágzott az orgona meg a tulipán.

Miénk volt a nyár. Nem akartam vele strandra járni, mert akkor már féltékeny voltam mindenkire, aki rajta felejtette a tekintetét. Nem viselt melltartót, s a kissé megereszkedett, ám erős mellei így még jobban kellettek nekem, ruganyosak, de lágyak is voltak, a hónaljában pedig dúsan a fekete szőrzete. Azon szerettem elaludni, meg az öle szőrmezőjén.

Hogy szép volt-e az arca? Nem. Nem mondta volna szépnek egy átlagos bíráló. De nekem éppen így volt jó, így inkább az enyém maradt, a többit sem engedtem át senkinek.

És közben mindig megszépült az arca. Hogy ez hogyan van? Kitejt a szája íve, vérrel telt az a kazak asszonyos arc...

„Nincs benned cigány vér?” – kérdeztem egyszer. Elgondolkodott: „Azt hiszem, nincs, lehet, hogy sajnos – nevette el

magát –, erdélyiek az őseim, illetve talán egy román nagyanyát lehetne a javamra írni” – nevetett.

Játékos kedvűvé változott az arca, kiteljesedett, éreztem, hogy boldog, és azok a kis kaccantásai, amikor a hálóban karjait a vállamra fonta, csípőjét öleltem (ruha nem volt rajtunk, reggeltől estig, éjszakától hajnalig, csak akkor aludtunk el egy kicsit), ott táncoltunk lassú csárdást, ha nem feküdtünk éppen. Soha nem unatkoztam vele, elborított a tudat, hogy birtokolom.

Csókolgattam erős izmú, szép ívelésű hasát, nyelvheggyel a köldöklükat, persze hogy lejjebb is, nyögve élvezett.

Augusztus vége felé már kezdett látszani, hogy teherbe ejtettem, de ő tagadta, és alkatánál fogva nem is volt feltűnő.

De elvetette.

És csak utána szólt róla.

„Nézd, kezdődik az iskola...” – mondta csendesesen.

Csak ültem ott a fürdőszobában. Kijött hozzám, de akkor nem feküdtünk le egymással, nem is lehetett, még nem gyógyult be.

Kezdődik az iskola... istenem, hát ez szempont? Hát nem múlt felül mindent az élet, hát nem az a magasabb rendű, hogy újjászületék őbenne? Tanrendek meg osztályfőnöki, meg mit tudom én, milyen órák ezt felülbírálhatják... Nem, nem voltak anyagi gondjai, és megéltünk volna az én tartalékomból is, volt pénzem a bankban.

„Kezdődik az iskola...”

Micsoda hitvány gazember vagyok én, hogy nem figyeltem jobban, hogy nélkülöm tudott dönteni, hogy az én hibám, hogy végeredményben gyilkos vagyok...

S ahogy szinte belefeketedtem, amikor ott állt, és elfogott a döbbenet, ami kísért, hogy néha kőszobornak látok asszonyokat, szigorú szájonvadású szobroknak, kőasszonyoknak.

Az ősz is korán jött. Már vizes juharlevelek lappogtak a járdán, néha még sétáltunk este, éjszaka, esőben is, amikor azt mondta: „te, itt most befejezzük...”

„Nem abbahagyjuk?”

„Befejezzük...”

Átkértem magam egy fiúgimnáziumba, és még sokáig reméltem, hogy csak abbahagytuk.

A gyomorkeserű ízéhez tudom hasonlítani azt az érzést, ami megmaradt bennem.

(Az a három örült kaszálta le őt is, meg a lányokat is az iskolában. Dzsihadisták. Alvó dzsihadisták. Aktivizálódtak.)

Nem jó ez a nap

1111 1111 1111

Rossz ez a mai nap.

Dehát, végülis miért ne lehetett volna baskír az a fiú ott a tankban? Vagy más, abból a keleti őshazából? Testvéri segítség, ugye, amikor még arrafelé éltünk, velük együtt. Hiszen van ma is baskír ősökre visszamenő falu. Szlovákiában. Láttam az asszonyaikat. Az nem palóc viselet. Baskír.

De... hogy az a fiú ott?

Nagy álmodozó ez a Géza. Azt magyarázza, hogy ott a Parlamentnél, amikor már a magyarok kitűzték az orosz tankra a mi zászlónkat, egy orosz szakos lány pedig megmondta nekik, hogy ez nem Szuec, ez a Duna itt, nem a csatorna, és mi nem vagyunk fasiszták, és ott állt a két orosz tank a Kossuth-szoborhoz közel, s amikor a tér körötti házak tetejéről elkezdett záporozni az ávósok sortüze a védtelen tömegre meg a zászlós tankra is...

...akkor a baskír fiú a tetőre irányította a tank ágyúcsövét, és odapörkölt nekik. (Nem találtak ávós halottat ott fenn később, de konyakosüvegeket meg hidegtálakat, sültketet, bort, pezsgőt igen, jól berúgatták ott őket, mielőtt parancsot kaptak, hogy szórják meg a téren az embereket.) A zászlós tankra is lőttek, *„mert tudta az a fiú, hogy hova kell lőni az ágyúval.*

Ezt sem tudni, csak golyószóróval lőtt vissza a tető géppuskaállására, de akkor már a téren futkosó emberek gomolya, meg egy véres massa a falaknál is... És a baskír visszalőtt...

„Én a Rákóczi-szobor talpához lapultam, csak lábsebet kaptam, s ott volt a bölcsész srác, az a költő is, együtt lapultunk, tudod, aki szép verseket ír...”

Szóval szerintem az egy baskír fiú volt a tankban. Nézd, a kisebb termetűeket sorozták tankba a „dicsőséges szovjet hadseregben”, a baskírok meg alacsonyabbak. Én beszéltem vele, amikor csend lett a téren. Igaz, oroszul, de hát orosz a nyelv, ugye, és baskír arca volt. Persze lehet, hogy az orosz tankparancsnok adta ki a löparancsot, de az a fiú, az baskír volt. Állítom.

Géza, Géza. Az oroszok közt is voltak tankba sorozottak. Meg lehetett az más is.

De nem, az egy baskír srác, de, de, de... Amikor már kezdték elhordani a térről a sebesülteket meg a halottakat, az a fiú ott baskír...

Én nem bánom, Géza. Hogy ezt honnan veszed? Mindegy. De hogy ez igaz, mert tudta, hová kell löni.

Hát persze, parancsra, no de akkor is. Nem érted? Hát az Illés Béla azzal a Guszev kapitánnyal, akiről még utcát is elneveztek akkoriban a Deák térnél, hát az jó neked? De már átnevezték. Persze, mert szemenszedett hazugság, hogy a cári orosz hadsereg tisztje magyar szabadságharciaikkal érez együtt 1949-ben, hát az jó, az jó? Az jó volt neked? Hazudott Illés Béla. És bevették neki.

– ...hát...

De a baskír fiú igaz. Jó. Ha neked is így igaz. Tény, az az ávós sortűz meg volt szervezve jó előre, s nem is mind ávós volt, voltak ott veterán partizánok, meg néhány taknyos is a Magyar Honvédelmi Szövetségből. Máig sincs tisztázva.

Hagyj már, Géza...

...rossz ez a nap.

Hajnához indultam próbára. Géza meg berángatott ebbe a rákospalotai presszóba, ahol vizezik a konyakot. A kávé elég jó. És jön nekem a baskír fiúval.

Majd megkérdezem a költőt, hogyan is volt ez. Mert az, aki a rendszerváltozás után jött vissza külföldről, azt mondta, hogy a tank a csövével elkezdett pásztázni a tető felé... Hogy lőtt volna, azt nem tudja, de a tank golyószórója működött, és sokáig... mit tudom én! És hogy a baskír végül is a magyar zászlót védte ott a tankból...

Géza, Géza!

„Szovjetszkaja ármija, naródnaja ármija, szláva, szláva, szláva, tyibé...” (Ez meg úgy hangzott, mert elharapták a szót, hogy „szvétszkaja ármija” – no, az más, az „világi”, ugye, „világhadsereg, népi hadsereg, dicsőség, dicsőség, dicsőség neked...”)

Rossz ez a nap.

Ez a Biga-dolog.

Vajon mosolyogni fog-e rám Hajna a világoskék tekintetével? Meg Andriska is. Ugyis elmegyek az iskolába, és legalább megnézem, amikor játszanak az udvaron. Andriska. Meg a Biga. Hogy Madách is bejöhetne Brechtrel meg Shakespeare-rel, ugye... Eh!

Meg az a csúszó-mászó alak ott, akkora barom, hogy a preszszóasztalt szinte megemeli a combjaival. Alig fér el a kis széken, és dumál a fanyar képű másiknak, aki unatkozva hallgatja. Valami főnökféle lehet, gondolom, ez a szörnyű alak meg csak duruzsol behízeltgő hangon, a hülye poéngyilkos...

A főnök kislánya az este a vacsoratársaság előtt szerepeltetve egy viccet mondott:

„szívem, fel vagyok csigázva”, „én meg, szívem, le vagyok csigázva”... És nézeget a kicsi, mert tudja, ha ezt mondja, a felnőttnek nevetnek, ő ugyan nem tudja, mi ezen a nevetni való, de az anyja szerepeltette, és a kicsi maga is nevet, mert látja, jó, amit mondott, de ez a csúszómászó úgy gazsulál az unott képűnek, hogy azt mondja, milyen szellemes a kislányod, amikor azt mondja, hogy „én meg le vagyok csigázva”. A hülye. Még ha így mondta is a kicsi, egy bájos kislány – meg a hülye anyja –, de ez a csúszómászó vagy maga sem érti a viccet, hogy nem „le”, hanem „el” vagy... Elég az, hogy hízeleg. Undorító. Rossz ez a nap.

Az a konyak szar volt.

...ahogy forog a tank lövegtornya...

Rossz ez a nap.

II. Rákóczi Ferenc szobra, amint felágaskodik lován, s „Recrudescent volnera...” Hát igen, megújulnak a magyar nemzet sebei, és néhány ártatlant még így is megvédett a szobortalapzat a téren. Magyarok Ference, Szent Ferenc.

Most meg Franciaországban az a teherautós gyilkos dzsihadista, amelyik végigsöpörte a partot, háromszáz sétálgató. Halottak.

Recrudescent.

Rossz ez a mai nap.

Ez az év.

Ez az egész létezés.

Van hát nekem jogom elbújni a múlt időbe? Zsuzsánnáról példálóznom... Amikor György visszatért, a linzi béke után a török ellen fordult.

Ki kell szellőztetnem a fejem.

Sétálok egyet a Duna-parti sétányon.

Szél, szelecske fújdogál. Ez jó.

De jó lenne Hajnával a Duna partján, a parkban. Ott, a régi stílusú vaskerítésnél, a virágok közt. Még sosem sétáltam Hajnával.

Van egy darab sajt a zsebemben. Rágcsálom.

Hajna szereti a sajtot. Majd viszek neki.

A boltban, a pénztárnál vörös fésű-szett lóg a vállamnál. Megveszem neki. Amikor odaadom, nevet: „Kócos vagyok?”

Kócos? Minden vagy te. Te!

A darabot majd bemutathatnánk egy szabadtéri fesztiválon, ahol imitált római jeleneteket lehet látni, oda mi is beférhetnénk a Zsuzsánnávaé.

Már megint elábrándoztam. Messzire szaladtam. De hiszen láttam én Hajnát, fehér fátylakba takarózva énekelt a dombon.

No és ez? Azt mondja, nem is tudja, van-e kedve hozzá.

Ezen elszomorodtam.

Hát, az is egy kultúra volt. A római. Nem rossz.

Benézek a Grinzingibe. Bátorításul két deci száraz vöröset.

Jó. Ez jó.

Ha nem akarja, meg kell csinálnom, hogy rúgjon ki. (Határozottan, kételkedés nélkül.)

Meg a Nibelung. Attila és Krimhilda. Hajjaj.

Meg Hajna karján azok a viking rúnák. És ahogy megbeszéltem vele a viking házat. Egy hosszú-hosszú egyszintes épület, gerendaház, középütt ajtónyílások, de sok, és át lehet egymáson járni, mindegyik rekeszben egy család a tűz körül. Az jó volt, ahogy erről beszélgettünk. Meg a viking hajók...

„Nordic face!” Ezt kiabálta a közönség, amikor Angliában lépett fel. Egyszer meg itt egy faluban a szám után leült, s oda-támolygott egy afféle „falurossza”, átkarolta és csókolgatta a bokáit. „Édes, édes Szűzmáriám...” – mondogatta, Hajna pedig nevetett. Jól be volt állítva a legény.

De Hajnának nem való kocsma. Díszes színpad, sőt templom. Valami szponzora lennék, ha a darab nem sikerül is. Csak vele legyek.

No, még két deci száraz vörös. (Lehet, elkéstem, de ezt most végig kell gondolni.)

Pedig... gyötri magát. Többnyire a húrokat szaggatja, ha otthon van egyedül. Mert soha nem lehet elég jó a produkció. Soha.

Aztán fellépett Omárral is. Tetszett. S talán arra vagyok én féltékeny, hogy Omár tud neki olyant nyújtani a művészetben, amit én nem?

Rossz ez a mai nap.

Így beállítva nem is megyek hozzá.

Olyan bűdös van itt, vagy mi. Nem, a saját szagomat utálok. Felállok. Végighányom az Irányi utcát. A konyak, az a szar konyak.

Görcsöl a gyomrom. Akkor görcsölt így utoljára, amikor a vizsgatanításomat tartottam a Radnótiban.

Negyedikes osztályt kaptam oroszból. Lányokat. Ráadásul a számneveket meg a melléknévi igeneveket.

A lányok közül hárman az országos ifjúsági röplabda-válogatott játékosai voltak. Sudár, erős nők.

Beülhettem az előző vizsgáztató bemutató órájára. A fiú jó volt, a lányok mégis leégették. Talán a túlzott pedantéria okozta. Feleltetés, új anyag ismertetése, minden percre, mint a karikacsapás. Csakhogy a lányok a csoportos visszakerdezőskor elkezdték, hogy „nem is tudom”, „én erről még nem hallottam”, „ezt még nem vettük, tanár úr”. Komoly képpel hazudtak. Nem bírták a fiút. És elkezdték nézni a térdét. A tizenöt szempár egyre a térdét bámulta. Ezzel minden tanárt meg lehe-

tett zavarni. Zavarni? Hülyíteni. Csak nézegette ő is a térdét, persze nem volt ott semmi, de a lányok csak, csak. A fiú belezavarodott, már dadogott is.

„Nézze, maga menjen tudományos kutatói pályára, az óra jó lett volna, de nem tud bánni a diákanyaggal.” Nem is lett tanár.

Akkor görcsölt be a gyomrom. Ezek engem is kicsinálnak. Most mi lesz? A szünetben odamentem a három lányhoz, az ablaknál trécseltek a folyosón.

„Lányok, ha velem is ezt csinálják, én az utcára kerülök. A kollégiumom lejárt, a diplomát nem kapom meg, állás nélkül maradok. Nagyon kérem, ne csinálják ezt velem.”

Nem csinálták. Klassz lányok voltak.

De ez a mai nap nem jó.

Amikor megérkezem a belvárosi bérház nagy terasz-folyosójához, Biga vár, és közli, hogy a házgondnok nem adja ki nekünk tovább ezt a helyet a próbákhoz. A pincében próbálhatunk.

Ez egy szenespince, igaz, meszelt falakkal. Itt-ott homokkupacok, lerakott zsákos cement. Ahogy lebotlogok a pincélépcsőn, dőglött patkányt rúgok odébb.

Nem jó ez a nap.

Hajna nincs itt. Hazament.

Biga arról győzköd, hogy vegyük elő azt a darabot, amit az otthonban betiltott az igazgató. Ez tulajdonképpen kissé pajzán forgatókönyv lett volna, de nem ízléstelenül, hanem aztán Biga rögtönzéseit betették neki a kaput. Szó se lehetett róla. Aztán meg az a szombat reggel, amikor engem, hogy úgy mondjam, eltanácsolt a diri.

Most meg magyarázza nekihevéltlen, hogy milyen jó lesz, és már tud is egy hotelt, ahol éjszakai műsorban elfogadná a tulajdonos, mert beszélt neki róla.

Ugyan. Most különben is Zsuzsánnáról van szó.

Elindulok, Biga rám ragad.

Hajnák lakására mentem. Apja jött elő:

„Már a reptéren van. Nem mondta, hogy a svájci meghívásra utazik?”

Nem mondta. De azt felelem, hogy mondta, csak elfelejtettem. Beinvítál. Biga is jön. Három palack bort tesz az asztalra a fegyverkovács.

„Mobilon még felhívhatod a reptéren.”

Felhívom, férfihang szól bele. Aztán Hajna.

Teljesen lelombozódok.

„Mikor jössz haza?”

„Egy hét. Aztán jöhet Zsuzsánna.”

„Mondd, Omárral ment ki?”

„Ezt nem tudom” – feleli Biga.

Nesze neked, szépen őrzött művésznő.

Oltárian elkeseredek.

„Ne lógasd a fejed.”

Iszunk.

Elfogy a három palack.

Hazafelé úgy húznak ki egy autóbusz alól. Ha a sofőr nem fékez, nekem annyi.

Ez az Omár. De hiszen most Amerikában van.

Vagy Konrád?

„Az anyja ment vele. Egy barátnőjük hívta őket, s lesz Hajnának három fellépése is.”

„Hol?”

„Ezt nem tudom.”

„Valami bárban?”

„Nem tudom.”

Dehogynem, gondolom én.

S ott majd bizonyára a Kocsma Jenny dalát meg az Edit Piafot adja elő, tűnődöm némán. Később kiderült, hogy a retiküljében csengett a telefon, s mivel anyjával a büfépulthoz mentek, a váróterem biztonsági őre vette fel, adta aztán oda Hajnának.

Mit mondjak? Ez is egy kanyaros magyarázat. De hát Omár nem lehetett.

„S mit fog ott előadni?”

„Saját szerzeményeket, lanttal kíséri magát...”

Bár igaz lenne.

Mire megjön, kell találnom egy normális próbatermet.

Biga visz haza taxin.

Velem alszik. Nálam.

Hajna valóban megjött egy hét múlva.

Mátyás király beszédei

„...avagy azoknak volna igazuk, akik Mátyás alkotásában csupán egy kivételes államférfiúi és vezéri lángész egyszeri csodáját, gyönyörű és terméketlen rögtönzését látják, a reális magyar erőket és lehetőségeket messze túlszárnyaló, óriási nemzeti áldozatok árán kikényszerített, eleve rövid életre termett üstökös ragyogást, amely már előkészítője volt »nagyzásával«, tévedéseivel, túlságos vérvesztő áldozataival a mohácsi összeomlásnak?”

Bajcsy-Zsilinszky Endre Mátyás király, 1939 című könyvéről

Borbála, te soha nem kérdezel tőlem, engem nem kérdezel, Borbála, mégis a szemednek sugarai és testednek idomai közé fogadsz engem, királyodat, vállad és ágaid közé fogadsz engem, nekem kedves asszony.

Tanítasz a csendes öröme, a belső mosolygásra, Borbála, jól van. Megszokott mozdulataid beszélnek hozzám beszéd nélkül, én pedig beszédeimmal beszélek hozzád. Hozzád, akihez mindig el kell jönnöm, nekem, a királynak, aki beszélek, mert a királynak munkája a beszéd, megmondania, mi és hogyan lehetséges. Ölelj engem!

Egyetlen koronád vagyok, amiért egyetlen koronája vagyok a belső országomnak, uraságomnak, birtokomnak, néked is koronázó királyod, amikor külső országok is öveznek, amint földek a magyar föld körül.

Amiként a hódítottam földek tengelye ez országom, úgy minden érzéseimnek is sugárzó közepe pontja, tudhatod, te vagy, Borbála, asszony. Akiből hatalmasra növekedni csakis belőled, a te gyöködből és törzsedből tudok az időben, mert te vagy az életet adó.

Legjobban tehozzád jövök én el, Borbála, amikor még fiamat sem kérdek. Rendeltem, útját ő hogy járja, ékes címeket, hercegségeket bír, amint én akartam, hogy így legyen a te szülte gyermek, akit nekem szültél és országomnak, szerelmes méhednek gyümölcsét, te, aki minden asszonynál előttem ez téged különbnek téssen.

„Mígnem a hold tízszer körbefutott körein...” – így írta szülőanyjának, Borbálának halálakor latin versben felidézve magzati ő korát Janusz, ki kegyünk folytán volt kedveltünk és pécsi püspök. De ehhez a Borbálához csak neveddel volnál hasonló, hiszen tudjuk, s Janusz a szülőanyjáról, én, királyod, rólad, asszonyomról, János fiam anyjáról beszélek. S hiába a nevek hasonló volta, Janusz nem János. Ő ellenem szövetkezvén szeretetemből magát kivette, nem úgy, mint fiam, Corvin János, a hollónak jegye alatt.

Arra emlékezzél, miként tartottam királyi jobbomat óriásan lüktető meleg testeden, Borbála, amikor magadban fiamat

hordoztad, maga a forró nap volt a te gömbölyő anyagod, asszony. Bakonyi kastélyomban, hol szellő sem járhatott közeledben, mert úgy vigyáztattalak, mint nekem legdrágább élet edényét, Borbála. S hová Budáról két óra alatt is könnyű volt nekem lovagolnom, mert jó volt véled lélegeznem az éjszakát, örvendezvén fiamnak gyarapodását benned. Mert tudtam, csak fiú lehet. Isten és Idő ígérete.

Ünnepként ünnepelem én a testednek szentségét, amikor hozzád eljövök mostan is, annyi évek múltán, Borbála. Negyvennyolcadik évemet írom. Te, szerelmes hitemet anyagba öltöző asszony. Bár katedrálisoknak nagy hangjával és erejével, úgymint testnek csillapultatlan akaratával és kialvatlan kívánsággal jöhetnék mindig a te anyagodba mostan is, mint mindig azóta, hogy először láttalak Katalin hölgyei között.

Kinek is mondanám meg rajtad kívül másnak, hogy akartalak már akkor. Katalin édes volt, szelíd virágszál, mosolya, maga mutatása is kellemes, Podjebrád leánya, ki elhalt gyermekkel a szülői ágyban. Lelkem nagy bánata eleintén még elfödött előlem téged. Mélyen gyászoltam. S ha ki elborult homlokomra újra derűt kívánt volna, olyan udvari emberem volt, hogy tánckoszorú övezze a szomorú királyt, te voltál legragyogóbb gyémánt abban a körben, Borbála. Tűzemet gerjesztő combos lépésű leány, ki asszonyi sorra beértél. S mélyen tekintő szemed és karjaidnak igen láthatós mozgása, lendülete emlékem. Ilyennek pillantottalak meg.

Királyi udvar, lengeteg szoknyák, puha topánok, boglárok és homlokot díszítő gyöngyök akkor még nem voltak ilyen színekben, amint mostan szokás, mert akkor még halk suhanása és méltósága volt a táncnak, s a széparcúakhoz díszes férfifajta nem ily könnyen siheredett. Muzsikás sem merte visíttatni sípját. Ám Beatrix jöttén kezdődtek mai szokások, s én testedet éltem titokban, mint jó kenyeremet. S jó volt tudnom, mint telsz el vélem, és csípődnek támaszkodó, voltam én ágaszkodó ménje az adtad örömnék, s gyakorta, forró asszony.

Tudta Beatrix, fiam van. Előle akkor már nem rejtettelek. Ne szóljon féligazat az udvar. Királynak van joga mondani, mi

igaz. S annál inkább, hogy Beatrix darazsas nápolyi népe don-gani kezdett aszott erejű királyról, hogy rólam, annál nagyobb büszkén mutattam, fiam van. S elegendő volt nekem ez a tu-dat. Zöngicsélőket mosolyogtam. Mondtam, s tudattam, mi a királyi jog. Húsomból, véremből. S bizonyosodván, hogy nápo-lyi asszonynak díszkehely völgye, virágos és illatos méhe – ki ugyan nagy gyönyörére volt a királynak –, ám az illatos asszony völgye lakhatatlan az életnek, már ölelni is téged volt jó, Bor-bála, mert véled az élő életet öleltem magamhoz akkor is, ké-sőbb is, nem üres életet öleltem magamhoz, nem üres amforá-ját a szerelmi éjnek. Téged szerettelek végig.

Zordnak is láthatott olykor az udvar. Bécs hódoltakor már fiamat küldtem előre, s mutattam a világnak is, hogy ő az utó-dom. S akkor, hogy Frigyes ezt rosszalotta – előbbi egyezésünk szerint csak törvényes utódé lehetett volna a trón –, s kérdez-heti, miért. Azért, mert a változó időben az országnak arca a király, s ő maga az, aki jövőendő életét még előbbi egyezés átlé-pésével, sőt megtagadásával is erősebben kell hogy élje. Tehát ne kössék kezét valamikori ígéretetek, azokat jó szóval vagy erő-vel el kell vesse. Frigyes jól tudta ugyan, hogy ő gyöngye a paj-zsot emelni a török ellen, és én királyi magam és magom, János, az egyesített erőkkal ellene állani tudnék. De ő nem. Nem voltam sohasem második a harcban. S diplomáciázásban sem.

Hanemhogy a római császári címre választóknak az én pa-rasztorejű világmentő apám vére, ki bennem csobog, nem volt eléggé fakó és gyatra, hogy nekik tessenék. Ám tetszett Miksa. Ha én mint keresztény császár az erőket mind együtt bírhattam volna, ugyan nagyon hasznot tészek Európának. S nem lett. Tehát ha én nem leszek, fiam keze lészen-e erős, vagy asszonyi kéz veszi kézbe a gyeplőt, mondjad, Borbála. Tehát Beatrix?

Védem Beatrixot, mert ő a királyné. S ő Nápoly, és rajta át Milánó és Velence is talán. A déli erő. Ám a királyné ékessé-geivel, játékaival és göggyével te mégse akarjál lenni, Borbála.

Nem a te becsületes szívednek világa az. Olyan a te szépséged, mint országomé, kit erősen fogtam akaratomra – de mondd, ilyenkor néked is nem ez volt legjobb, Borbála? Boldogan dülva kincses asszonyásodat, én Borbálám, annál is nagyobb volt férfias vágyam, ha láttam, tetszik az. Van egyezség a mi két testünkben, mint léleknek akarata is. Tudom én, Borbála. Más ez, mint a véres beszédű dúlóké, akik távolabbi földekre szabadítva voltak. Túrva a tébolyult dulakodásoknak emberi formára hajazó zsoldos állatait, hányszor elgondoltam, miként, hogy ilyen mód volna megvédve a keresztényi jó.

Töprengéseimet nem nékik mondom, ők nem arra valók. Pápának mondom? Fordul ellenem ő is, hiszen kedvesebb néki Velence, mint a magyar mondotta egész. A Signoria, Velence gőgje, kalmárok eszejárása, alkalmi rövidebb érdekeké, nem átfogó cselekvés. Isten, hát ellenök segíts meg!

Kérdeznéd, mi titka mégis a győzedelmeknek? Főrendűekkel csak egyezkedni akar az én mélyből felbuzogott vérem. Látom, milyen nagy dicséretre szolgál a jó Galeottónál a beszédeim rendje, s Bonfininál is van, mi jó rólam. Fizetett emberem, ha pénzért dicsér is. Nem baj, ha igazat mond. A győzedelmeknek titka pedig, Borbála, a nyugodt szemlélet. Mielőtt hadakat indítok, mindig elébb szemlélődni és szövetkezni a törekvésem. Mert szövetség erőmet növeszti, s mi ez is időben vagyon, hogy kifejlik, addig is békén él térségemnek népe a paraszttól báróig, katona, kereskedő is közette. Addig is vér nem ömöl. S jó diplomáciázás olyan, mint harcokat bevégző igazi cél. Ez is a béke. Árát én megveszem rajtok, ha élhetnek. S gyilkoló harcba zsoldost küldöm, kinek mindegy, ő hol van, ha sehol sincsen nyugovása, hazája, földje. Ezen durva alkatú nép elleneimből az én zsoldomba hozva amonnan kivéttetik, s ez politikai érdek, másrészt én érdekemen hódításokra őket vezényelem, kétszeres gazdálkodás az erőkkkel. Indulat, bosszú sohasem vezényli hadi lépéseimet, ráció inkább. A trombitahangú ordítózókat, mint harcra serkentőket, tűröm, de nem vagyok mögöttük sohasem. Magam a dob mély szomorú hang-

ját ismerem mindig, mert jelzi utána menőknek holtát a mezőben, így méltóbb az a férfiemberségben. S magam is lehetek áldozat. Így a király országának érdekét vívja, s nem a király érdekét szenvedti ez az ország. Ez a mód. Mi tart hát élőnek engem, mondd meg, Borbála, ha nem Isten?

Hasított, sárga-vörös buggyos nadrágban – s az oldalán spádé – hull a királyné előtt majd térdre, majd hasra a nápolyi fiú, kit legnehezebb tűrnöm. S mosolyog a királyné. S mind udvarhölgyeinek vihogása és kaccantásai közben a fiú magát túlságba vivően mind fennebb túrja a lépcsőkön, s míg mellettem a királyné arcát is nem takarja, rám néz, szólok-e hozzá, a fiú pökedelem szemtelen fattya, mikor a királynéi topánt csókdossa, s úgy tűnik, hogy még a topánból kivillanó királynéi bokahajlatot is. Vidoran így szórakoznak. De avila non captat muscas, vagyis sas nem kapkod legyek után, hát tűröm. Tűrnie kell a királynak. Én akartam, hogy legyen itt udvar nápolyi mód. S a fiú, mint török követet utánoz, ilyen a játék. Ám így mégis megszegyenít engem a királyné, hol nem inti le a nápolyi kacagásokat. Majd meg a kendős táncot játsszák a királynéi teremben, s az ujjhegyen csípett kendőt a mondott fiú úgy veszi át Beatrixtól, hogy egészen válla körül kapod, s felsőkarját és meztelen alsókarját is simítván, csak kacag a királyné. Majestatem regis... „Királyi méltóságot a viselkedésben szívesen látnék” – mondom a királynénak, amikor ugyanez ujjahegyen vezetem az esti hosszú asztalhoz. S visszaszól nevetve, latinul ő is. Ugyanis nem királynéi, hanem királyi, azaz férfiúi méltóságot kérek tőle. S kacag. S ő mond latinul: „Vigyázzon hát felséged a saját (férfi)méltóságára!” Ezt teszi a latin szavak férfi meg női ragozása. Ekként megint megcsúfolt a királyné.

Ezért hát igaz magyarázatát mondom a történetnek, amit Galeotto mesél. Dicsér ugyanis engem, a királyt, aki az apára hasonlító gyermeket nem éppen asszonya hűsége bizonyítékának mondom az asztalnál, ebédkor, hanem ellenkezőleg, töb-

bieket mulattatva mondom, hogy csélcsap asszony a szeretőjét, s nem férjét ölelvén fél, hogy rajta lesz kapva, ezért folyton a férjén jár az esze, így őtet idézvén magában, a gyermek is férjének hasonlóra fogan. Belátom, igen durva tréfa volt. Magam sem vonnám kétségbe, hogy igazi és tiszta az asszonyi hűség, amely férjére hasonló gyermekarcot ad. Ám bizonyos helyzetekben a király megengedheti magának, hogy ugyan mosolyogva, de ilyen magyarázattal – mely mondom, nagyon közönséges –, megnevettesse az udvart. Láttam, mint sápad el Beatrix, szája rángatózik. Mert ő értette talán egyedül a szavaim életét. Hogy idegen férfit ölelve is nem tudna nékem olyan utódot adni, ki engem hasonlít.

Mert a királyné terméketlen. Így a sértés kecses tréfával – mely ugyan otromba volt, mondom – visszaszállott a királynéra. Bár a sértés így sem igaz, mert Beatrix jó erényű és tiszta asszony, szabadon játszó, de nagyon hűséges. S magam is kesergém, mért voltam olyan sértő hozzá. Mert voltam akkor csak egy balkáni.

A királyné régóta nem fiatal. Az az 1476. évi szeptember, amikor Nápolyban nagy pompával ünnepeltünk, s majd Fejérvárt itthon decemberben koronázva lett mint magyar királyné, bizony már messze van. Ma a királyné bírni vágyóbb, gőgje keményebb. S gondolkodtat el engem máskor is ez az udvari nép. Vala egykor, hogy udvari énekes sorolja mindazon gazdagságokat, amelyeket erővel megvettem, majd személyemet dicséri, mondván apollóinak termetemet, arcomat csinosnak, s a meghódítandó sok országot előre mondja.

Kéri nagy díját a túlozó beszédnek. S mondom neki akkor, hogy magamat tekintve én termetben, s ha mondjuk, szépségben, vagyok inkább csak közepes. S mert nem jó a túlzás, mondom néki, díjad majd akkor legyen, ha mondott szavaid igazak lesznek. Szégyenítettem, nem kell hazudni. Más hízélgés olyankor volt, amikor tréfából egyszer magyar közmondást mondom, hogy „nincs rosszabb a sajtnál”. Azonnal asztalomnál a hízélgők kezdik mondani, hogy valóban, a sajt milyen

csúf és utálatos dolog. S mondom, nem jól figyeltek. Mert én a népem bölcsességét mondtam, azt, hogy a „*nincs*”, vagyis ha nincsen valamink, az rosszabb még a sajtánál is. Mert a sajt a semminél talán mégiscsak jobb. Mivelhogy latinul a „*nihil est*” az „*a semmi van*”, ami rosszabb, mint a sajt. Magyarul pedig jól van megmondva, hogy „*semmi nincs*”, mert mi kétszeresen tagadunk. Ez ugyan logikailag éppen erős állítás volna, hogy ha semmi nincsen, akkor valami mégis van jól megmondva. Magyar esze járása tehát más a latinhoz. S ebből is láthatod, Borbála, milyen nehéz nekem idehoznom olyan értelmet, mely a miénktől eltér. S mégis kell, mert idegent közel hozva s látván még inkább megbizonyosodhat magáéban az, ki nem idegen. Így kell az ismeret, s ez a nem gyilkolása másnak, azért, mert ő más.

Látom, szavamra tudsz mosolyogni, Borbála. Alkonyodik, gyűjts fényt. S jól van. Jól van, hogy beszélek hozzád, mert könnyebbül szívem. S látod, ha magyar módunk van, s nem hízélgés egyfelől, hazug hang másfelől, mint két túlzás, akkor előbbre jut a világ is. Akkor nem „*a semmi van*”, hanem – bár ez csak játék a szóval – ha semmi nincsen, akkor „*a valami van*”. Mi ez a van? Van – az erős Magyarország. Nézd határait, hol tengerekre látnak. Ez a van. Való, hogy legnagyobb birtok ez országban harminc vár, majd húsz kastély, majd ötven város és ezer falu, ez mind a fiamé. Ez a „*van*”. Lásd, miként tudja a magyar elme megmutatni a világnak leképeztetése által, hogy egyfelől ha semmi nincsen, mégis minden van. Mert van élet. A fiam, aki által minden van. Még az is lehet, hogy az, ami egyszer van, az már soha többé nem lehet „*nincsen*”. Azért, mert az, ami „*van*”, megint lehet belőle „*van*”, mert már tudjuk, hogy milyen volt. Így gondolom én magamat fiamban. Ha tudja, amit folyton mondok, ne bocsátkozni háborúba, ha nem elég erős hozzá. Kell a szövetség. Így kívánom a majd levő országot.

Borbála, te soha nem kérdezel tőlem, engem nem kérdezel, Borbála, mégis, a szemednek sugarai és testednek idomai közé

fogadsz engem, királyodat, vállaid és drága ágaid közé fogadsz engem, nekem kedves asszony.

Tanítasz a csendes örömrre, a belső mosolygásra, Borbála, jól van. Megszokott mozdulataid beszélnek hozzám beszédek nélkül, én pedig beszédeimmel beszélek hozzád. Hozzád, akihez mindig el kell jönnöm, nekem, a királynak, aki beszélek, mert királynak joga és tennivalója, hogy beszéljen, hogy megmondja, mi és hogyan lehetséges. Ölelj engem, Borbála!

Az uborka

...aztán meg idejön és hoz uborkát. Kettőt. De minek az? Itt a mi kertünkben is van. Anyám este majd tyúkot vág, lesz pörkölt, apám azt mondja, hogy csibepörkölt, szóval ahhoz amúgy is akarok uborkasalátát, hát ez is mehet hozzá.

Ez a tanár úr, ez a tanár úr. Hogy mi miatt tették ide, azt kérdeztem már tőle, mert a Jovan, ugye, az felkötötte magát a pajtában, az olyan prófétának vagy minek képzelte magát, és az órákat sem tartotta meg rendesen, csak állt a diófánál és terjengetett a kezeivel, és imádkozott, szóval utána aztán ez a tanár úr jött ide az „egy tanerős tanyai iskola” padjai közé, vagy hatan jártunk, de a Bözsi már a hatodikból kimaradt, s hát igaz, gyomláltunk mi is a tanár úr kiskertjében, de akkor mindig leült ott és közben tartotta meg az órát. A nagy magyar történelmi alakokról, Lorántffy Zsuzsánnáról – azt szerettük, többször is elmeséltettük vele –, meg a Rákóczi Ferencről, hogy a felesége hogyan szöktette meg, és a Zrínyi Ilonáról, az jó volt...

Most meg ez az uborka.

Most nincs tanítás, mert ugye, július van, én meg ma reggel is vittem neki tejet a zománcos kannában, ott feküdt a szobában, meg egy szép fej salátát, rittyenthettem volna neki egy jó kis paprikás krumplit is, de nem akarta. Jól van, azért a salátát nem kell hagyni elfonnyadni.

A tejet áttöltöttem abba az ötliteres befőttesüvegébe, s mire hazajöttem, a libák már nagyon követelőztek, előbb csalánt téptem nekik, aztán kicsaptam az egész falkát a tarlóra.

A tanár úrnak férfiszaga van. Nem vénemberszag, de férfiszag. Fürödhetne is, mert ott a volt téesz-házban, ami az uraság kúria-épülete volt azelőtt – mondják, hogy az oroszok abból a fürdőkádból etették zabbal meg búzával a lovaikat, ami ott van a folyosó végén, szép csempés, angyalkák vannak rajta, az oroszok azokra nem lövöldöztek, csak az ősök szemeit lövöldözték ki a nagy nappaliban... Szóval jó hosszú a folyosó, a fürdőszoba meg hátul, biztos lusta elcsoszogni addig, láttam egyszer azt is, hogy az udvari öreg itatóvályúból csapkodja a vizet magára,

pedig a fürdőben még meleg víz is van, az önkormányzat meg fizeti, amúgy jó ez a kastélyszerűség.

Itt kisasszonyok táncoltak valamikor, s a Józsi bandája játszott nekik, az is szegény már rég a temetőben, a cimbalom meg ott van most is, tyúkok ülnek rajta, csupa szar, mondtam, miért nem tisztítja meg a Mári nénnye, de csak legyint, aszongya, ki játszanék már azon, ott meg elvan, az eső nem esik rá, mert jól bé van a verébdeszka alatt, a macska is abba...

Szóval itt az akácfák közt jól kilátni az útra, s látom, jön a tanár úr... igaz, hogy itt tanétó úrnak mondják, de én tudom, hogy tanár úr, még egyetemen is tanított. Mehetnék, mondja is, de én innen nem vágyok máshová, a városba se, gimi, aztán egyetem... jó nekem itt is. Aztán majd férjhez.

Csillagos ég, magos ég, Suba Gyura vagyok én... meg Jaj, de szépen esik az eső, jaj de szépen ázik a mező, közepibe' legeltettem a juhokat, erre gyere, kedves galambom...

Hát azt várhatod, Feri (akit Suba Gyurának hívok magamban), majd a szüreti bálon, ha felkérpsz... Feri, a nagy John Deereddel, te, Suba Gyura... Jön azon az emeletes nagy aratógéppel, meg rózsát dobál be az udvarba... Feri... a Ferke...

Leültetem aztán a konyhában, elveszem az uborkát. Hát, azt mondja, ilyen szépek teremnek. S hát a saláta? Nevetek.

Mert amikor eljöttem tőle, látom vissza az ablaksarkon, hogy béviszi a salátát, lefekszik vissza és az arcára teszi a szép fej salátámat, és nevet.

...tisztára egy lökött ez a tanár úr...

Ül, osztán a két térgye közt tartja a botját, a tenyereit meg ráborítja, mint a juhászok szokták, még régebben, amikor a tarlóra hajtották a juhok, de most csak a libák...

Segít krumplit pucolni is.

Kifutok kikötni a tehent a fához itt a réten, de jól, mert ha nem kötöm meg jól az eperfához, akkor elcsámborog.

No, mi van, tanár úr?

A vajdalingba ereszti a megpucolt krumplit, hasítom négybe, dobom a zsíros hagymára, pirul már, ez csak fehér krumplis-tészta lesz, a „fazokba” is lobog mingyárt a víz.

No, mi van, tanár úr?

A fiatal gróf, mondják, egyszer eljött még megnézni, mi van a pusztával, mert ide voltak kitelepítve, de én akkor még nem voltam megszületve. Őket azonban nem a kastélyba tették, hanem a hodályba... rég volt, mert ott meg a téeszcsé irodája volt, és a szobákba öntötték be a learatott és kicsépelte búzát, jó szaga volt, ez később is így volt, jókat hancúroztunk benne, akkor olyan hároméves ha voltam. Aztán volt benne később mozi is, most meg a tanár úr abba' a nyolc szobába, a kőkapu oszlopai rég kidőlték, potyog a vakolat ott belül is.

No, tanár úr??

Amúgy egy pohár bort is teszek eléje. Itt a tornácon fekete szőlő van, apám azért abból is csinál egy akóval, a pincében van még öt üveg. No, egyikből a tanár úrnak, apa biztos megbocsátja... Itt szőlők ott kijebb vannak, de nem sok, no, a szüreti bált azért megtartjuk.

Csillagos ég, magos ég, Vigyázó Réka vagyok én, igaz, itt kicsit botlik, de ha nem lehetek Vigyázó Réka mi lenne?

A krumplis-tészta majd pár szelet szalonnát pirítok, kakas-taréjnak, kicsipkézve, oszt' ráteszem. Apám tán elfogadja, ma tésztanap van, hiába, hogy a tarlőhántásba' van, majd lesz este csibe, ugye. De csak este jön meg, anyám meg a négyórás busszal Sólomosról, s tán egy kolbászos levest még apámnak így délére, az is krumplival, meg tarhonyát egy marékka. Jó lesz... egyig megvagyok az egészszel, csillagos ég, magos ég...

... a tanár úr meg csak néz...

Te Réka, hogy te hogy tudsz sűrögni-forogni a konyhán!

... hát... kell...

... csillagos ég, magos ég...

... majd a kispatak mentén viszem ki apámnak... A tarlón meg csúsztatni kell a talpamat, mert mezítláb szeretek ott kinn...

Fenébe! Anyám a szárazmetéltet meg elfogyasztotta múltkor a túróshoz, apám paprikát szór rá... Hozzál, lányom, neki egy csokor petrezselyemzöldjét ehhez a piros-fehér túrós tésztához, akkor aztán eheti piros-fehér-zöldnek... apa is nevet... hát, száraz vágott nincs, de van itt jó laskatészta, most ez ilyen lesz, te, te kelekótya, mondja majd apám, aztán megcirógat.

Tán gyúrnom is kéne szárazmetéltnek... tanár úr, hozna bé néhány tojást a hiuból?

Lehet, mondja, kimegy, szétrebbenti a tyúkokat, talál is a szalmában három szép meleg tojást. Itt van, tudod, hogy' mondják ezt angolul? Mi? Déj ár – mongya. Jó. Déj ár.

... ez a tanár úr...

... csillagos ég... déj ár... jó férfiszaga van...

... a tojást csak béütöm a lisztbe, só, kicsit össze... de majd csak ha megjöttem apámtól...

No, mi van, tanár úr?

Hogy ragyog az arca. Hogy tud mosolyogni a tanár úr.

Megvan a laska, gyorsan átszűröm, a levébe meg bele két szál kolbászt... így ni, apa? Jó lesz, ugye? Most a tarhonyát, a krumpliból meg visszanyerek egy nagy marékkal, szét is nyomkodom villával.

Jó, még csak fél egy, igaz, a kakukkos nálunk fél tizenkettőt mutat, de apa nem bíbelődik ezekkel a rádión bementett igazgatásokkal, úgyis majd vissza kell csavarni, nem?

No, bepakolok a gyékényszatyorba, induljunk el lassan...

A tanár úr meg előhúzza egy vastag könyvet a szütyőjéből, ezt neked hoztam... s majd vissza? Nem, neked adom. Jó vastag könyv, keményfedelű. Mi ez? Belelapozok, hé, milyen szép színes festmények vannak benne... majd este...

Hát, tejföl az most nincs itthon, pedig apa az uborkasalátát tejföllel szereti, no majd elszaladok a kisfűszeresbe, vissza apától, fél kettőkor már kinyit, no, nem bolt ez, csak egy kamrácska, Juli néni ott árul kenyeret, kiflit is, hús csak szerdán van, de a tejfölt a hűtőpultban tartja, s akkor még köménymagot is, mert az is kifogyott... A Laci meg, aki az árut szokta hozni,

mindig köröttem kujtorog, tán majd látom. Az ő anyja pulykákat tart... gluglugluglu...

Pedig jó lett volna kömény a kolbászosba is...

...foghatom a kezedet, tanár úr...

...kicsit nagyot néz, hogy így váratlan letegeztem... de nevet... azt mondja... jó lesz, Réka... fogom a tenyerét, jó meleg...

Hát, visszük az ebédet... itt a lapuleveles még délben is harmatos... nekivágok, csiklandozza a lábszáramat.

Aztán egyszer csak a combomra teszi a tenyerét, ahogy egymás mellett lépdelünk... A mosolygása felélénkül, szinte megfiatalodik... te, tanár úr...

...a tanár úr... enyhén szorongatja az izmot... a tanár úr...

„Hány éves is vagy, vén kecske?” – nevetem el magam hirtelen.

„Csak ötvennyolc...” – motyogja lesütött szemmel, de mosolyogva.

No, jól nézünk ki...

De azért megbazsalydulok... végighullámzik a faromon, a derekamon, a vállamig... te, tanár úr... Állom a helyzetet... ő meg mosolyog, én is...

...Réka, én szerelmes vagyok beléd...

...ne bassz ki, a leves meg kiborul...

...Aztán hanyatt lököm a lapulevelesbe. És futok a gyékénnyel. Visszanevetek. Integet, amint feltápáskodik. Vén szar.

Nem fogom meggyónni. Még az atya is felizgulna.

...csillagos ég, magos ég, Suba Gyura vagyok én...

Aztán elfog a szomorúság. A bűnt csináltuk. Bűnös vagyok. Nem is megyek hozzá, napokig.

Ki-kiültem az árvalányhajás dombra. Ott gondolkoztam ezen az egész életen. Hogy ez hogy is van.

Hiszen én szűz vagyok. Bennem még nem volt férfi. De azért szégyenlem. Azt fogom mondani az atyának, hogy bűnös vagyok. De kifaggatni nem fog. Csak azt mondom majd mindig, hogy bűnös vagyok, atyám. Csak ne képzelődjön nekem aztán.

De nem engedtem többet a tanár úrnak. Pisloghatott.

Amikor az akác is ledobálta az aranypénzeit az udvarba, szél is volt már többször, jött a szép ősz, amit a legjobban szeretek, a Suba Gyura elkezdett járni hozzánk, mindig agyusztált, hogy hagyjam neki. Nem! Én szűzen megyek férjhez. Aza!

Az a két uborka nem került a salátába, hanem az ablakban várta meg, hogy szépen megsárguljon, érlelődjék, gondolom, jó lesz magnak.

Jó volt az ősz. Amikor borzolta a szél az akácokat, jaj, azt igen szerettem, sokáig el is álldogáltam az ablakban, lenn meg a két uborka...

Azt is szeretem, amikor jönnek az esők. Az egész pusztá egy nagy köd, nincs is munka, a kukoricát majd később morzsoljuk, anyámmal a libákat már régen megtéptük, és csak gomo-lyog a köd, a köd, mit nézek rajta? De jó...

Télre úgy bezárkózik az ember, nemcsak a házba, hanem, úgy, magába is. Molyolok, egerészek otthon, anyám régi ruháit forgatgatom, ott van a menyasszonyi is, meg a gyöngyös koszorú.

Anyám Somlyóra a reggeli hétórással megy, apám átballag a kocsmába, én meg egyedül vagyok.

Ilyenkor veszem elő a tanár úr képeskönyvét. Hogy ez mi-csoda gyönyörűség. Az a Flóra... Megnéztem, Bartolomeo Veneto festménye, hát az csodálatos... nálam magasabb lehet, de én magamat gondolom Flórába, arcom gömbölyűbb ugyan, de ahogy néz, hát, esküszöm, az én vagyok. A Flóra, Réka.

...meg a megfeszített Jézusok... az a szép férfitest, ahogy elomlik a nők karjaiban...

Egyébként?

No és Hendrickje... ahogyan belépett a vízbe, a szoknyáját felhajtva, hogy ilyen szépen tudta ábrázolni az a Rembrandt, hogy milyen szerelmes az ő feleségébe... ezt is sokat nézegetem.

Egyébként?

A tanár urat néha látom.

Lehet, hogy Suba Gyurával eljegyzem magam. De csak a jövő nyáron. Itt lakunk majd. Két fiút szeretnék, meg egy kislányt.

Azért volt még egy érdekes. Úgy reggel kilenc felé mentem a tejjel, és hadonászott álmában, s azt kiabálta, hogy kislányom, kislányom...

Felébresztettem. Kértem, mi baj? Azt mondja, vörös farkú lovak száguldoztak álmában, és olyan volt a farkuk, mint a láng, de nem égett, hanem lobogott...

„Biztos az első feleségem jött elő... neki ölig érő vörös haja volt, és lófarokba kötve hordta... ő volt a női ifjúsági gátfutóbajnok...”

„...mégis, mi a baj?”

„Baj? Baj csak annyi, Réka, hogy én azóta az egész világba lettem szerelmes. Érted te ezt?”

„Hát, nem annyira...”

A padon

...leláttni a városra... szeretlek... csendes szellő fújdogál...
rágyújtok...

„A másik padig elmehetek?”

Elengedem meleg kis pracliját, menjél, de mindig visszajössz.

Már szalad is. Felkúszik a padra, megfordul, lábait lógatja, dalolgat: „lánc, lánc, eszterlánc...” Idenevet, én vissza, leugrik, hozzám fut, arcomhoz ölelem fürtös fejét, néz, megint elfut, sárga pamacsvirággal jön vissza. „Ezt teneked szakítottam.” Megint elfut... én meg? Valószínűleg boldog vagyok.

Gabi szinte észrevétlenül suhan mögém, és befogja a szemem. Ismerem. Ismerem száraz, meleg kézfejét így is, és különben is vártam. Ő hívott. Volt úgy, hogy üldögéltünk itt egy lánnyal annak idején, lenn az orosz aorisztosz töveket magyarázta a professzor, meg hogy a ty a horvátban olyanféleképpen hangzik, mint a magyarban a... kicsit megállt, hófehér fejével a lányok felé fordult, s mintha el is pirult volna kicsit... gatyá, s mosolygott, mert ez nála huncutságnak számított, s a lányok hálásan mosolyogtak vissza rá. Megfordult, felírta azt a furcsa kis há betűt, aminek lelóg a jobb lába, és a derekánál áthúzta: ez a ty... gatyá.

A kislányom hozzánk fut. Gabi már mellettem ül, szoknyáját pedánsan elrendezte a térdén, nézi ő is a hidakat, a templomtornyot...

„...»találd el, ki vagyokot« játszol az apukámmal?”

„Igen” – nevet rá Gabi. Biga.

„És ki vagy? Mert nekem van ám anyukám. S te ki vagy?”

„Én a Gabi néni. Együtt voltunk apáddal egyetemisták.”
(Biga, mit hazudsz? Az Mari volt.)

„Én is leszek egyetemista?”

„Leszel, kislányom...” – ölelem magamhoz.

Andriská a meggyfa mögül nézeget. Csendes fiú. Idejön az anyjához. Idejön az apjához. Hozzám.

Kezem már Biga combjára tévedt. „Ne most, a gyerekek...”
– tolja el szelíden.

Andriska lehajtott fejjel áll. Tudja, hogy az apja vagyok. Megölelem. Adja magát. Mint az édesanyja. Hallgatunk. A kislányom egy gilisztát csócsál a kezében, és elnémulva figyel. „Öleljétek meg egymást, ő az Andriska, beszéltem róla.” Andris vonakodva, a lányom hevesen öleli, még egy csókot is nyom az arcára. „Te tudod, apu, hogy ez a giliszta hogyan van? Hogy erre van, vagy arra van? Mert nézd, leteszem, és mászik előre... Látod? Várj kicsit... és most meg a másik felével mászik, de nem fordul meg... hát ez erre is van, meg arra is...?”

Istenem, nincs okosabb a gyerekeknél.

Gabi kicsit kuncog.

„Hát, tudod, a giliszta olyan, hogy van erre is, meg van arra is...”

Andris néz minket.

„No, te giliszta...” – súgja Gabi.

„Apu, én is akarok lenni giliszta... vízigiliszta” – mondja a lányom.

„Jó, és én is leszek vízigiliszta...”

„Jaj de jó, mi vagyunk a vízi giliszták! Gabi néni te is akarsz lenni?”

„Hát persze. Meg Andriska is.”

„Jaj de jó, jaj de jó, mi vagyunk a vízigiliszták!”

Később hazavittem a kislányomat. A feleségem jó kávéval várt. Lefektettük a kicsit.

Két nap múlva Biga megint hívott a padra. Elmentem. Négyre járt, szép napsütés volt.

Akkor előlről, szemben állva ölelt, amint a padon ültem. Arcom a melléhez.

Nagyot sóhajtott.

„Ugye nem szeretsz?”

Hallgattam.

„Olyan vagy, mint mi. Cigánytermészet vagy...”

Hallgatok.

„Vagy engem is szeretsz?”

Rámosolygok.

„De azért Hajnát... ugye?” – szűkül össze a szeme.
Hallgatok.

„Azóta se jutottál vele semmire...”

„Így van.”

„Mit pátyolgatod Hajnát, mint valami hajasbabát?”

„...egy porcelánbabát...”

„Az a... ez jó, porcelánbabát...”

Fintorgok.

„Te, te vízigilisza...”

Sóhajt.

„Tudod, hogy hívlak magamban?”

„Hogy?”

„...Jóka...”

Ölemben ül. Kifelé. Egyszer szeretkeztünk is így. Volt, hogy elmentek előttünk, s nevetett, hogy leplezze. Biga...

„Én kellek neked. Mert én is Mérleg vagyok. Mint a feleséged.”

„Hajna Bika.”

„Én meg Biga!”

„Hát... igen.”

„Te vízigilisza Vízöntő. Te csak magadnak öntöd a vizet...”

Hátára tapasztom a szám, és fújom melegen.

Nevetgél.

„Tudod, amikor mások is vannak ott, akkor le nem győzhetem magamban, hogy valamit ne hülyéskedjek... hogy kiforgassam őket kettőnk közül... mert kibírhatatlan, ahogyan bánsz velük, ahogyan, ahogyan te, én egyszer úgy megtéplek, de úgy... Egyszer Hajna megvert egy srácot... még gimista volt...”

„Ja, ezt én is tudom... Mesélte. Az egy skinhead-banda volt. Zaklatták, iskola után, amikor ment a vonathoz. Mesélte nekem. Akkor kezdte hordani azt a vasalt bakancsot. A bőrfejük vezérét aztán legközelebb elkapta, összekarmolta, meg-
rugdosta... Nagy sztori volt. De ő nem lett skinhead... a Hajna...”

„Te meg bele vagy gabalyodva... mért nem fekszel le vele?”
Hallgatok.
„Nem tudom, akarok-e lefeküdni vele...”
„Te tiszta hülye vagy.”
„Az meglehet.”
„Akkor baszd meg magad.”
Sóhajt. Én is.
„És te, Omárral?”
„Omár? Az olyan, mint te. Te, ti művészek... ti művész
urak, az istenit...”
Mosolygok.
„...ti, ti... drága, drága nők...”
„...no, ez jól bebaszott...” – nevet.
„...mint a szentkúti búcsú...” – nevetek én is.
Jaj, Biga. Te.
„...mert a cigány lányokban több van...”
„...mondják... egy kanállal...”
„...s bennem?”
„...benned öt kanállal...”
Nevetünk.
„Miért van ez így?”
Feje az ölemben.
„Azért, Gabi, mert így jó...”
„Kusss!”
Lesodródott a padról a táskám. Kicsúszott belőle a füzet.
„Mi az?”
„A füzetem.”
„Mit irkálsz? Tudhatom?”
„Ne, nem volna jó...”
„Akarom, érted, akarom...”
„Ne!”
„Olvasd!”
„Szenvedni fogsz...”
„Gyerünk...”
„...de én...”

„Te, te, olvasd, mondom!...”

„Ide figyelj, én olvashatom, s bármikor kiszállhatsz, leállíthatsz...”

„Helyes. Rajta.”

Ez egy vázlatos jegyzet volt, de azért érthető. Arról szólt, hogy II. Rákóczi Ferenc felesége megszökteti őt a Habsburg-fogságból, és utoljára találkoznak, mielőtt a Fejedelem Törökországba indul. Ugy képzeltem, hogy Hajna játssza a hercegnőt, szép korabeli ruhában, fodrok, selymek, ékszerek, abroncsszoknya, egyenes termet. Már akkor megvolt a két fiuk, József és György, és az asszony, aki mindent megtett Ferencért, akkor is teljesen neki élt, igaz, mondják, tékozló asszony volt az anyagiakkal. De hát egy hessen–wanfried–eschwegei és hessen–rheinfels–rotenburgi Sarolta Amália, akkor már Erdélynek fejedelemasszonya, ugye Rákóczi erdélyi fejedelem után. Pompás jelenet, amint Hajna belép, csipkelegyező, elefántcsont nyelű, aranyozott, a haja toronynak, atlaszcipős kis lába amint elővillan, és kellemes, fejedelmi mozgása, odamegy Ferenzhez, aki egy fotójoben ül a bal színen, ő jobbról jön be...

„...és a Fejedelem meg te vagy, mi?”

„Igen.”

„Hát... Folytasd.”

„Biga. Ez játszás... Játék.”

„Hogy borítaná a fejedre azt az abroncsos szoknyát!”

„Nem. Francia jó modor.”

„Fáj!”

„Mondtam, szenvedni fogsz...”

„Tovább!”

És akkor megvallják egymásnak sárig tartó szerelmüket.

„Szép, de szép.”

A két fiukat akkorra már elvették tőlük, és osztrák nevelőkre bízták, meg franciára is.

„...az én kiskrambóim...”

„Bár Hajna szenvedne ilyen szépen, mint te...”

„Azt tudom...”

Számba nyomja forró csöcsét.

„...ez kell neked, te bitang... az asszonyhús... szopjad, szopjad...”

Elélvezek.

Feldúlt arccal, kócosan néz rám.

„Tovább!...”

Másodszor is jó.

Ahogy nyög. Belehalok. Minden sejtemmel. Belehalok.

„Hazug disznó – liheg. – Te hazug, rohadt bűnöző, te börtönbe való dög...”

„Te édes kurva!...”

És megtörölget. Mint akkor.

„És mi lett a nővel?”

„Akkor a francia király adományozott neki egy birtokot kastéllyal, évjáradékkal, bár a Ferenc 16 ezer arany évi járadék hagyatéka sem volt utolsó...”

„...és?”

„...szórta azt is... ő a Fejedelemasszony...”

„...és nem volt senkije?”

„...mondják, lett egy barátja. Ferencnek is lett ágyasa...”

„Hát, látod. Te, ez mi, egy jutalomjáték Hajnának?”

„De Sarolta kolostorba vonult később... apáca lett...”

„Hát, hallod...”

„Ezt írják róla.”

„Ferencnek meg az a... ugye?”

„Ja.”

„És Kossuth is... az is kinn...”

„Hát, igen, kinn, kinn.”

„Ezek a Habsburgok!”

„A Habitschburgok... Ezek is úgy kerültek a hatalomba, hogy azt hitték a választófejedelmek, hogy ez a Habics egy senki, majd csak bábfigura lesz... Egyébként Sztálin is, az is így...”

„Ne beszélj már annyit...”

Hallgatunk. Most gyulladnak ki a sétány lámpái.

„Van ott más is... az mi?”

„Ez már le van gépelve. Ez... más...”

„Mi?”

„Biga. Ne!”

„De!”

Odaadtam neki. Elég fény volt. Olvassa, lapozza...

Van ott egy elmélkedő rész, amelyben a fejedelem végiggon-
dolja a harcok egész menetét és a hibákat.

Biga közben csóválja a fejét. De nem szól.

Aztán nem hív. Hetekig.

Rózsák, dáliaák

1919. 1919.

„Tudod, milyen kellemes így térdelni előtted, és ölelni a combod meg a csípőd...?”

Kuncog.

„...és közben a szemedbe nézni...”

„...nézni szabad... de ez nem...”

Felugrik a fürdő lépcsőjéről, és amint a hideg zuhany felé siet, visszanéz:

„...s ha én? Előtted?”

Kuncog. Fut.

Lassan hullani kezd a hó. Szeretem. Nálunk ilyen soha nincs. Leveszem fejemről a sisakot. Büdös van. Kátrányszag, olajbűz, szél csapkodja a papírdarabokat meg a nejlonzacskókat. Por vágódik az arcomba.

Csinálok egy körpanorámát. Kibicsaklott féltorony, betonfal, kettéhasadt, kifordult úttest, omlott vakolat, csontig a téglá, az épületen vak ablakszemek, üveg nincs a földön, olajtócsák, patkányok, hosszú farkúak.

Felküldöm.

Aranyásók elhagyott telepe, tornádó söpörte város, egykori ipari centrum maradványai ilyenek, azok lehettek ilyenek régen, s most egymásra torlott helikopterroncsok... rongyok... a háború mocska, az utolsó háborúé. Az utolsó? A legutóbbi... Vasoszlopok, elbarnult gaz, valami konvejorsor, rajta ismeretlen gépalkatrészek, odébb letépett bádogtető.

A féltorony mögött nagyobb élőlényt jelez a transzvizor. Közel hozom. Emberalak. Nézem az arcát. Nő. Kuszált hajú, vállát leereszti, körmeit lakkozta, vagy mi ez? Visszadugja a kis ecsetet, rácsavarja a kupakot. Félrefújja ölig érő haját a szél.

No lám!

„...motorral vagy?” – emeli rám tekintetét.

(Motorossisaknak nézi a szkafanderkobakot.)

„...mit csinálsz itt?”

„...hát, csak elvagyok... mint a befőtt...”

Lesöpröm válláról a tetveket.

„...mi az ott?” – biccent a hajó felé.
 Szólok a fiúknak, jöjjenek közelebb.
 Karomra veszem. Laci meg Csi lefertőtlenítik. Engem is.
 A kabinomban fektetem le.
 „...belőjem?” – tartja Laci az injekciós tűt.
 Nem kell. Hadd emlékezzen.
 Megsimogatom a homlokát, arcát. Aludj. Aludj csak.
 Megemelem a gépet. El innen!
 Később még benézek rá. Éppen elhagyjuk a Holdat. Majd a
 Vénusznál csinállok időugrást. A Vénusznál szoktam.
 Felnyitja a szemét.
 „...megismerlek...”

De vajon rám ismersz-e?

„...ez a katasztrófa-helyszín elég merész. De minek ide a patkányok? Fúj!”
 Rámosolygok.
 „...tudom, hogy nem motorossisak...”
 „...jól játszottad...”
 „...és most?”
 „...pihenned kell. Aludj szépen. Még sok van hátra. Hunyd le a pislantyúidat...”
 „...mint a Csipkerózsika?”
 „...ez jó. No, aludj...”
 „...s majd életre csókolsz?”
 „...na! Aludj!”
 „...de hát te akkor meg fogsz halni! Te aludj. S majd én téged... csak ne halj meg, jó?”
 „...még nem tudom... mondom, aludj már végre!”
 Elalszik.

„S ezek itt? Ezek a kavicsgyerekeim. Kettő. Csillaggyermek. Ott vannak fönn. A te gyerekeid. A hosszú szőkék vigyáznak rájuk.”

„Két fehér kavics, szem, száj, vörös körömlakkal.”

„Kik azok a szőkék?”

„Nem akarok beszélni róla, te se fogod elhinni...”

„Bp.-i Rendőr-főkapitányság, Szabó főhadnagy... a hölgy összeviszsa beszél. Az iskolában, ahol a vívőedzések folynak a tornateremben, a három dzsihadista kalasnyikovval tört be a folyosóra.

Tízperces szünet volt...

A tanárnő gyorsan betelerlte a lányokat az osztályba, neki lábszárát törte egy sorozat.

Az edzőterem ajtói kifelé nyílnak.

A zajra belülről szétlőkték az ajtót, de a két dzsihadistát a kommandósaink addigra már hatástalanították.

A harmadik ott állt a kizúdulókkal szemben...

Elöl ez a hölgy... annak eltörött a vívópengéje, és a markolatot a csonkkal egy szempillantás alatt belevágta az arab ádámcsutkája alá, az a plafonba eresztette a sorozatot, ahogy hanyatt esett...

A hölgy sikoltozott és elájult.

Ott szült meg egy négy hónapos terhességet...

A kislány most inkubátorban, a hölgyet mentők vitték el, most a pszichiátrián van.

Egy fiú azt állítja itt a nyomozati anyagban, hogy nem a hölgy, hanem ő szúrta oda, illetve kikapta a lány kezéből azt a csonkot, és odavágott... telibe.

Fröcskölt a vér.

De a hölgy ujjnyomai ott vannak véresen a markolaton, meg a véres tenyérnyom a falon is, ahol megtámaszkodott, mielőtt összecsuklott.

Lovagias a fiú, később beismerte, hogy először nem mondott igazat. Nézd, a dolog egyszerű, de a nő nagyon makacs.

Sokkos.

Ő valami fehér kezeslábasos szőke hajú fiúkról beszél, akiknek fénylik az arca, és azt mondja, ők terítették le a két dzsi-

hadistát, nem a kommandósok, s régóta ismeri őket, ők a barátai, nagy szeműek, kis szájuk van, ez nem mozog, mégis tudnak beszélni hozzá, és azt mondták neki, hogy elviszik a bébit.

A mentősök meg az edzésen volt fiúk meg a kommandósok is azt mondják, hogy nem voltak ott semmiféle hosszú szőke hajú férfiak. A kicsi lány ott volt.”

A mentálosztály dirigének irodájából kilépett a virágos udvar felé, ahol egy rácsos fehér parki padon ültem, neki féloldalt. Hosszan nézett az ajtóból, nem jeleztem, hogy látom. Aztán megkapaszkodott a szemöldökfában és kilendítette magát a gyöpre, odajött.

Mondom, mi van, téged is behoztak? Hallgat.

Semmi nosztalgia, semmi. Csak áll és néz.

A diri, Laci azt mondja, hogy megzakkantál – intett a diri szobája felé. Ezt nekik, mutattam egy jó bal öklöst fél karból. Ezek itt nem értenek semmit... verdi ikkiür godün... legyen nekik...

Akkoriban az O sole miót csináltam Bonnban meg Amszterdamban, vívni megint lejártam néha.

A Laci... ezek a dirik... képzelem, amint a konyakját lötyögteti a poharában, lökdösi magát a gurulós foteljában az asztal mögött, és elmagyarázza, hogy fabulálok, benn tart... némileg javul már a státuszom, ugye... nem kell rajtam javítani. És te?, kérdezi. Hát, mutatok körbe, látod, szédelgő lelkek a parkban, már akit kienged a diri a rács mögül. Meg virágok, rózsza, dália, csoportok, kavicsos sétautak, pineafenyő s a többi.

Fabulálok? Nem vagyok én fabula...

A mi kisbabáink? Ja. A tiéd és kész. Meg az enyéim persze.

Most magyarázsz nekem? Tudom, hogy amikor az állomáson álltunk, amikor a festményemet vittük hozzád anyámmal, és te nem megöleltél, hanem csak a jobb vállamra tetted a kezéd... vannak izmok... de visszahúztad... te igazából a három pontot akartad megnézni a vállamon, ott vannak-e. Mert az otthonban azt mondtuk, hogy minket igenis látogatnak az... és így volt... Biga elhitte, amit mesélek, hogy éjszaka jöttek a szőkéék, kis fények voltak a te-

nyerükben, mint a lányok rúdzseblámpái, olyanok. A diri sose találta meg nálunk. Jöttek, kedvesen beszéltek hozzám, motoszkáltak a hasamon, csiklandoztak, és három pontot tettek a vállamba. Biga csinált belőlük tüzes gombostűvel meg boksszal egy cigány kiskígyót, később, amikor már nem voltam az otthonban, Izlandon az egyik fellépésemén tetováltattam egy tenyérynyi rúnabetűs pecsétet, így rejtettem el az egészet, te még a kiskígyót lehet, hogy láttad az otthonban.

Aztán téged kirúgott a diri... Most is itt van a körpecsét. Hát erre voltál kíváncsi?

Én befutottam a sátorba, mert akkor megragadtad a kezem a tűz fölött... És ha nem kellettem ott az állomáson, ahol visszaöleltek volna, hát mit akarsz ott a tűznél, ami elmúlt, elmúlt.

Te meg elkezdted ezeket a régi asszonyokat... Megcsináltam neked Zsuzsánnát, igaz? Meg Borbálát, igaz? Meg az uborkát is...

De akkor is, hol voltunk már az otthontól, az állomástól, az összpóbáltól, meg ez az egész... nem tudom.

A diri itt hókuszpókuszolt velem a mélyhipnózisával... legyen neki... meséltem a szókékről... még jó, hogy a nyomozó nem vitt hazugságvizsgáló fotelba.

Szerettél te engem?, kérdezi, szeretsz még?

Kislánykorom óta sütöm le a szemem.

De hát hová tűntél? Évekig még csak egy képeslap sem.

És az a döfés a dzsihadistának a nyakába? A tör csonkjával...

Mondom... ezek egészen mást mondanak, mint ami volt... nem is vívótör volt, hanem egy római dárda. Hegyes, de mi vattaruhában edzettünk, párharc, érted. Az a terem... oda jártam én is a tréningekre. Ezek többnyire latin szakos fiúk, apám római harcos kiképzést nyújt nekik, vannak bemutatóink, éppen azt tanultuk, hogy amikor a barbár szemből támad, kikerülöm a hálót, amit rám akar vetni, közel ugrom, a melléig, közben a dárdanyelet már felsúsztattam, mint egy tör, gyökre fogom, és bele a nyakába, ott nem védi lánc, páncél vagy medvebőr. És amikor kilöktem az ajtót, ott állt az arab. Különbözn csinos srác volt. És akkor bele a nyakába...

Akkor folyt el a vizem... elájultam, vagy mi... A lándzsát meg kikapta a kezemből Konrád, s magyarázott a rendőröknek.

Így hát én most egy gyilkos vagyok?

Az ügyészség nem emel vádat. Szerintem inkább egy andrás-kereszt járna neked. Vagy csillag? Hm. Vagy mind a kettő. Nagyon jó voltál.

Jaj, istenem...

Mi lesz a kislányunkkal?

Mondom, fenn van.

Nincs már, a tanár úr... Konrád mindig jön.

Nagyapa is itt van... sétálgat ezekkel a lelkekkel a parkban... mellém ül...

Hogy fut az idő...

Azt mondják, ilyen korra kiég egy színésznő.

Én nem.

Ha kiengednek, ott is virágok vannak. Rózsák meg dáliaik. A tanár úr?

Van itt egy vers. Még akkor írta.

ősz éjszakában
ősz eső alatt
ringanak
az osztály
sárga dália
kockaépület
vakolata
szögletek rendje
világít
arcod ablakban
keretbe vagy zárva
nem jutok be
hozzád

őszí ég alatt
hull a szél virága
koppan ó bakancsom
sárrögök pofozzák
őszí eső alatt
őszí éjszakában
így van
így volt régen
őszí eső alatt
szerelem ez, kába
csípőhöz nőtt öklöt
hord kabátzsebében
őszí eső alatt
az idő falára
fölrak én téged
zúgjak rózsaák
hulljak dáliaák
miért és miért nem
őszí ég alatt
majd az idő eljő
de most éjszaka van
éjfél
délre húznak
íves madárak
fehér fal világít
s merev
hanyatt fekvő
álmaim elúsznak

Szerettem azért...

Mindig hosszan húzta végig a hajamon a fésűt... ölébe ültetett...
az én szép nagy babám... engedelmes kislányod vagyok.

De régen volt, istenem...

Abban a társbérletben, akkor, egyszer felébredtem az óránk
hangos ketyegésére. Szép óra volt, szögletes, cirádás, olyan két há-

ború közti gyártmány, német és római számokkal. Ott guggoltam félig kábán a vaskályha előtt, kezemben az órával. Azt mondja, tegyem be a kályhába, rácsuktam az ajtaját, visszahúzott az ölelésebe... szeretett hátulról ölelni, tenyerében a mellemmel.

A szerelmeskedésünk szaga elárasztotta a szobát, ablakot nyitottam, állj csak félre egy kicsit... minek?

Hát nem látod, hogy a matracok majd megfulladnak a gyötretéstől? Oda akarnak mászni az ablakhoz, hogy egy kis friss levegőt szívhassanak...

Jógaztam... a lótuszüléskor két karomat a fejem fölé emeltem ívben, össze a két tenyér, ült szemben a szőnyegen, és mint valami kisfiú a törökmézes bódénál...

Istenem, de réges-régen...

Elmesélte, hogy akkor, amikor először jött el, még anyámékkal éltem, s apám mondta, otthon vagyok, meglátogathat. Nem jött, mert úgy jó, ha te hívsz... Hívtam, hogy megbeszéljük a közös fellépésünket, éppen vizsgára készültem, május vége volt. Bejátszottam tekerőlanton a zenei motívumot, kezdte olvasni a versét, de én már ismertem, mert postán elküldte előtte, hogy válasszak a kiadásra váró kötetből, s illesszem hozzá a zenét meg az énekemet. Egy francia ballada első versszaka volt, akkor szőke haját viseltem, s belezavarodott a saját szövegébe, „mert a nyüzsögő melleid megbolondítottak... nyüzsögő... most is szépek.” Mondja is.

Kijavította a leveleimben a helyesírási hibákat... szerettem, azt hiszem.

Rozál lakott a közös folyosóról nyíló másik szobában. A vasúti restiben volt szakácsnő, hívogatott, hogy menjünk ki hozzá az állomásra, ő készíti a legjobb sertéscsülköt pékné módra, talán el is akartunk menni egyszer, de megint nem volt pénzünk. Akkoriban nyílt az első önkiszolgáló a városban, álmatag egy város volt még akkoriban, cigánypecsenyét szeretett enni, én sajtos téstát.

Mindig megvárt a hídon. Fakorlátja volt, és úgy billegtette ujjait rajta, mint amikor a madár csapkodni kezd a szárnyával. Látom, alig várja, fehér magas sarkú szandálban voltam, könnyű selyem-

szoknya, de nem jött elé, ott állt a hídnál, mert úgy jobb, ha én jövök feléje, úgy tovább tart az öröm.

Azt hiszem, szerettem... A kéményekről meg a vadlibákról írt akkor verset, ez tetszett.

Én vívni jártam, párbajtőrben elég jó vagyok. Akkoriban, mikor már nem jártam, moziban mindig felizgultam, ha a filmhíradóban egy jó asszót kapott el az operatőr. Előre egy, előre egy, és kitör. Gyors vagyok. A combjába markoltam, átfogta a vállamat, nyikorogtak a székek.

Elvitt fagylaltozni. A barátnője anyja dupla adagot mért, és több pénzt nyomott a markomba, mint amit adtam, amennyi visszajárt...

Álmos, de jó város volt az akkor.

Az edzőnek megmondtam, hogy vége, én most nem támadok, nem dobantok... Elhúzta a száját... A megyei versenyeken gátfutásban azért indultam néha, kenterbe vertem a lányokat, pedig nem is edzettem.

S csinált akkoriban egy versantológiát, emlékszem egy versre, már nem tudom, ki írta. „Végül boldog vagyok, csak zápor állít falhoz embereket.” Ezek a sorok maradtak meg bennem.

Volt ott egy lány is a képzőben, annak a versét egyszer jóval később nagyon megdicsérte egy folyóiratban, mert az annyi m hantgot írt, hogy egy gyermekét tápláló asszony képzetét keltette benne, pedig egy szapphós szerelmes vers volt.

Régi dolgok ezek.

Még arról beszelt, hogy az Óperint-patak meg az Óperenciás-tenger meg az Ober Enns... néha untam.

„Azt mondtam, hogy tudok veled játszani... emlékszel, akkor mondtam, amikor a kórházból motorral vittél el, és én nem a hátad mögé ültem, hanem az öledbe, mert így jobban szeretem... te meg nem a kormányt fogtad a bal keziddel, hanem a mellemet... emlékszel?”

„...és te is fogtad a kormányt...”

„...jó az... két kézzel...”

No, lapozzunk.

Rózsák meg dáliaak voltak ott a parkban. Fehér padon ültem, süttött a nap, mögöttem féloldalvást a pszichiátria kockaépülete.

A kavicsgyermeket magam mellé tettem száradni. Az, amelyiket régebben vittek el, már fönn van, vigyázzák.

Láttam, megáll a rám nyíló ajtó keretében. Felnyúl, megfogja a szemöldökfát és kihuppan a gyepre, élém... szép ugrás.

„...Laci meg a főhadnagy azt mondja...”

„...ezt nekik!” – mutattam egy bal öklöst könyökből az épület felé. A diri, a diri, meg az a...

„Összevissza beszél...” – szögezte le.

Mélyhipnózisba vittem, s valami hosszú szőke legényekről beszél, hogy már régóta ismeri őket, többször meglátogatják, és a dzsihadistákat is azok fektették el az iskola folyosóján, ők az edzésről kizúdulnak a folyosóra, és ott állt Kalasnyikovval a harmadik...

„...nem voltak ott semmiféle hosszú szőkék... a riasztás után percekkel az iskolában voltunk. Amióta minden intézményt felszereltünk vészcsengővel, már megy ez nekünk. A két terroristát hátulról lábon meg fejen érték a sorozataink, a tanárnőt vérző lábbal belökdöstük a lányok után, akkor csapták ki a tornaterem ajtaját az edzésen lévő fiúk, de elől ez a lány, a Hajna, szemközt a harmadikkal, irtó gyors volt a csaj, az eltört pengéjű tört vágta az álla alá, az hanyatt esett, a sorozat a plafonba fúródott. A tört kikapta a kezéből az a Konrád, igen, és nekünk azt mondta, hogy nem Hajna, hanem ő volt az, aki odacsapott a dzsihadistának. Lovagias a fiú, a tör nyelén a lány ujjnyomai, a falon a véres tenyérynoma, a földön meg a koraszülött. Elvitték, a kórház szerint nehéz volna megmenteni a babát, négy hónapos terhesség, ezek többnyire nem tartathók életben. A lányt a pszichiátriára vitettük, egész úton ordított, lenyugtatták.”

...a gladiátorképzés ott folyt a négy cé osztályterme mellett a tornateremben. Tízperces szünet volt, becsengettek, aztán a géppisztolysorozat. Csak az egyik diáklány kezét érte, de a tanárnőnek a lábszárát. Már járóbeteg...

Éppen azt tanítottam nekik, hogy amikor a vizigót, a barbár, szigonnyal támad, a római bal karra felöki a szigonyt, mell a mellnek közel ugrik, és a lándzsáját közben felszökteti... gyök-re fogja, ekkor az olyan, mint egy tör, és a barbár melle fölé, a medvebőr fölé szúr a nyakába.

„...a lányod volt?”

„...”

„...persze hogy nem tör, honnan veszik ezt? Igaz, a tornaterem másik sarkában törvívók edzettek. De lándzsa volt az, és én voltam. S most gyilkos vagyok?”

„...te kitüntetést érdemelsz...”

„...csillagot!”

„...és a bébi?”

„A szőkék felvitték... Csillaggyermek.”

„Kislány.”

„Kislány, az én kislányom meg a tiéd, te vagy az apjuk, az elsőnek is, tudod, ott a sátorban. De őt is elvitték, fönn vannak...”

„Jól vagy?”

„...ezek a fehér ruhás lelkek itt a parkban, rózsák, dália... Nagyapa is itt szokott sétálni, engem kislánykorom óta látogatnak a szőkék. Az otthonban mindig éjszaka jöttek, akkoriban, amikor meséltem neked, hogy majd nagy színésznő leszek.”

„...az vagy...”

„...és énekesnő... És gyilkos.”

„...Hajna, Hajnika, ez csak játék volt...”

„...és miért kellett? Nézd, én eljátszottam Zsuzsánnát, az Apáca-főnökasszonyt, Borbálát, Rékát. De ez minek? Ez minek kellett? Hogy én gyilkos?”

„...ez mindenkiben benne van... bennem is...”

„...hát, tudod...”

„...no látod...”
 „...és te lehetőséget találsz rá, hogy én ilyen legyek?”
 „...nézz magadba...”
 „...nem tudom... Én az akarok lenni, amikor fészülöd a hajamat.
 Hagyjuk el ezt a dzsihadista sztorit...”
 „...nem lehet... már eljátszottuk...”
 „...hát igen. Amikor élesben mennek a dolgok. De most ugye,
 régebben vagyunk... meg az úrhajós előtt...”
 „...persze, az idő... de valójában nincsen idő...”
 „...mert minden egyszerre van, azt mondtad...”
 „...ezt mondom...”
 „...ja, a giliszta, erre is, arra is...”
 „...amikor megláttam a válladon azt a tenyérynagy körpecsétet
 a rúnabetűkkel. Izlandon vagy Írországban tetováltattad?”
 „...Írországban... és vikinglányt is játszottam...”
 „...azok tetoválták magukat?”
 „...nem mindegy? Különbön az a Rákóczi, amikor Biga azt
 mondja, hogy borítaná fejedre a hercegnő azt az abroncsos szok-
 nyáját... Hát volt akkor abroncsos szoknya? Ugye, hogy nem, az
 csak később lett. Meg a Damóban is azt írtad, hogy akácfára akar-
 ja felkötni magát... Nem volt még akkor akácfa, tanár úr.”
 „...de a mondanivalója igaz. Igaz?”
 „...nem tudom. Egyébként az otthonban tényleg volt három fe-
 kete pont a vállamon. Biga csinálta, tüzes gombostűvel... Ezt
 akartam eltakarni később a pecsét alakúval.”
 „...ja, merthogy azt mondtátok az otthonban, hogy a hosszú
 szőkéék csinálták... s magának is csinált a Biga?”
 „Persze, ott van, hát nem láttad? Mire figyelsz te egy nőben?
 Biga azt mondta, ez a mi kettőnk sorsközössége...”
 „...és aztán csak hazudozol itt, mi? Te hazudós vagy.”
 „...”
 „...van olyan, hogy azt hazudja az ember, hogy hazudott... és
 akkor?...”
 „...vagyis hazudja, hogy hazudott... értem...”
 „...te pont ilyen vagy... de melyik van előbb?”

„...mondtam, minden egyszerre van...”

„...és minden megint előről, mi?...”

„...tudod, van ez a forgás...”

Hát, így beszélgettünk a tanár úrral. Minek is mondom el? Egyébként jó, hogy egyszerre van, és nem is lettem kiöregedett színésznő. Én aztán nem... mert játszani szeretek...

Játszottam én a feleségét is. Az kedves.

De a gyilkost nem akarom.

És hát igen, a kavicsok. A gyötrődés, a gyötretés. Azt hiszem, vesekövekre gondolt.

Én mindent meg akarok mutatni.

És te mit akartál tőlem, tanár úr?

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

PHILOSOPHY DEPARTMENT

1100 S. MICHIGAN AVE.

CHICAGO, ILL. 60607

TEL: 773-936-5000

FAX: 773-936-5000

WWW.CHICAGOEDU.EDU

CHICAGO, ILL. 60607

CHICAGO, ILL. 60607

CHICAGO, ILL. 60607

CHICAGO, ILL. 60607

CHICAGO, ILL. 60607

CHICAGO, ILL. 60607

CHICAGO, ILL. 60607

CHICAGO, ILL. 60607

CHICAGO, ILL. 60607

CHICAGO, ILL. 60607

CHICAGO, ILL. 60607

CHICAGO, ILL. 60607

CHICAGO, ILL. 60607

CHICAGO, ILL. 60607

CHICAGO, ILL. 60607

CHICAGO, ILL. 60607

CHICAGO, ILL. 60607

CHICAGO, ILL. 60607

CHICAGO, ILL. 60607

CHICAGO, ILL. 60607

CHICAGO, ILL. 60607

CHICAGO, ILL. 60607

Tartalom

Capriccioso	5
Zsuzsánna	19
Capriccioso (2)	33
A mi apácáink szűzebbek	43
Az Összekötő	69
Sűrű, örületes	75
A senki	85
Ő	109
Nem jó ez a nap	119
Mátyás király beszédei	129
Az uborka	139
A padon	149
Rózsák, dáliaák	159

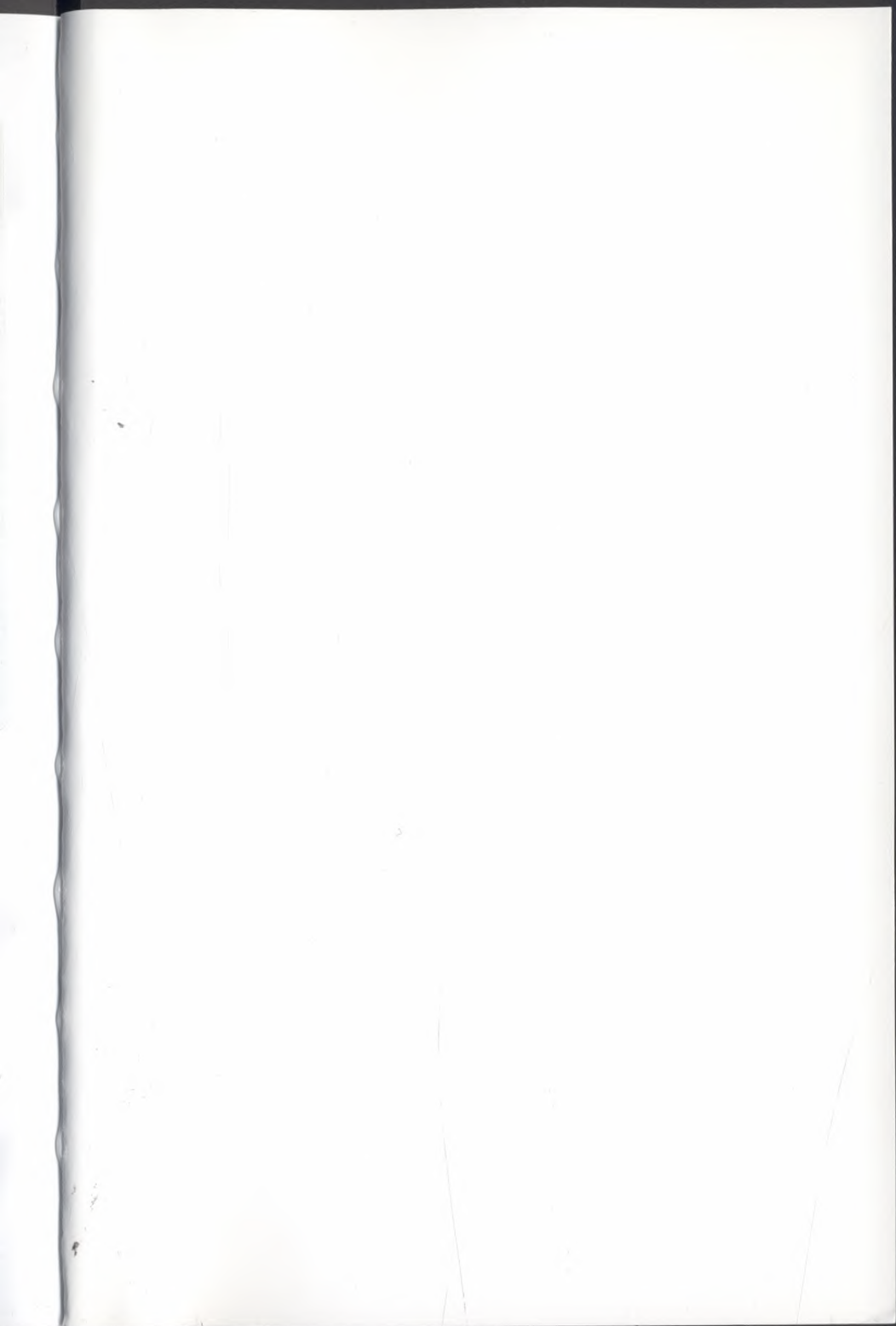
11979/17

A Cédus Művészeti Alapítvány
megbízásából kiadja
a Napkút Kiadó Kft.
1027 Budapest, Fazekas u. 10–14.
Telefon: (1) 225-3474
Mobil: (70) 617-8231
E-mail: napkut@gmail.com
Honlap: www.napkut.hu

Szöveggondozó: Kovács Ildikó
Tördelőszerkesztő: Szondi Bence

Nyomdai kivitelezés: Érdi Rózsa Nyomda

ISBN 978 963 263 743 3

A szerző kötetei:

Galambok, galambok a történelemben (versek, 1984)

Egy szó (versek, 1987)

Damó (ballada-próza, 2001)

A tájjal maradtam (versek, 2006)

Ölelhető térség (versek, 2006)

Napozik a dongó (gyermekversek, 2006)

Ahmatova ifjú arca (műfordítások, 2007)

Formáért sóvárgó (versek, 2008)

Az okos számár (humor, 2008)

Vogul szigorlat (versek, 2011)

Sócsillag (versek, 2015)

2900 Ft

Könczek József A KŐASSZONY